

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Výkon rodičovské odpovědnosti
před a po rozvodu manželství**

Eliška Drbohlavová

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška DRBOHLAVOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0057P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Výkon rodičovské odpovědnosti před a po rozvodu manželství**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Základní vymezení rodičovské odpovědnosti
3. Výkon rodičovské odpovědnosti
4. Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství
5. Procesní aspekty
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

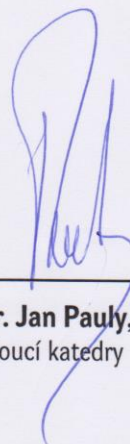
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Kristýna Spurná**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen 2023

.....

Eliška Drbohlavová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Kristýně Spurné za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytla. Poděkování dále patří mé rodině a nejbližším přátelům, kteří mě podporovali po celou dobu vysokoškolského studia.

Obsah

Úvod.....	1
1 Základní vymezení rodičovské odpovědnosti	3
1.1 Práva a povinnosti rodičů a dětí.....	3
1.2 Rodičovská odpovědnost	4
1.3 Vznik a zánik rodičovské odpovědnosti	5
1.4 Nositelé a vykonatelé rodičovské odpovědnosti.....	6
1.5 Obsah rodičovské odpovědnosti	7
1.6 Zásahy do rodičovské odpovědnosti.....	9
1.6.1 Pozastavení	9
1.6.2 Omezení.....	10
1.6.3 Zbavení.....	12
2 Výkon rodičovské odpovědnosti	13
2.1 Povinnosti a práva ve vztahu k dítěti	13
2.1.1 Nejlepší zájem dítěte	14
2.1.2 Participační práva dítěte	15
2.2 Povinnosti a práva mezi rodiči navzájem	18
2.2.1 Rovné postavení rodičů	18
2.2.2 Vzájemná shoda rodičů	19
2.3 Povinnosti a práva ve vztahu k třetím osobám	21
3 Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství.....	24
3.1 Svěření dítěte do péče	25
3.1.1 Výlučná péče	29
3.1.2 Společná péče	31
3.1.3 Střídavá péče	33
3.1.3.1 Modely a intervaly střídavé péče	33
3.1.3.2 Presumpce střídavé péče.....	37
3.1.3.3 Předpoklady a vhodnost střídavé péče.....	38
3.1.3.4 Vzdálenost bydlišť rodičů.....	41
3.1.3.5 Stálost výchovného prostředí.....	45
3.1.3.6 Souhlas se střídavou péčí.....	46
3.1.3.7 Špatná komunikace rodičů.....	47
3.1.3.8 Zaměstnání rodiče.....	48
3.1.3.9 Úvaha nad střídavou péčí.....	50
3.2 Styk rodiče s dítětem	52

3.3	Informační povinnost.....	57
3.4	Vzdělání.....	59
3.5	Určení místa bydliště	61
3.5.1	Vnitrostátní únos	62
3.5.2	Mezinárodní únos	63
3.6	Výkon rodičovské odpovědnosti rodiči, kteří nežijí společně.....	65
4	Procesní aspekty	67
4.1	Péče soudu o nezletilé.....	67
4.2	Řízení související s výkonem rodičovské odpovědnosti	69
4.2.1	Řízení ve věcech péče o nezletilé dítě.....	69
4.2.2	Řízení ve věcech významných pro dítě.....	71
4.3	Alternativní způsoby řešení rodinných sporů	73
4.4	Změna poměrů	74
	Závěr.....	76
	Resumé	80
	Seznam použité literatury	82

Seznam zkratk

EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
Haagská úmluva	Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí
LZPS	Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
Nářízení Brusel II.	Nářízení Rady (ES) č. 2201/2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZO	Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., obecný občanský zákoník rakouský
ŠZ	Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
ÚPD	Úmluva o právech dítěte ze dne 20. 11. 1989
ZOR	Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Úvod

Rodina představuje důležitý aspekt života každého z nás, neboť nám dává lásku, porozumění, pocit bezpečí a jistoty, zkušenosti do života, působí na náš vývoj a formuluje naši osobnost. I z hlediska společnosti má rodina výsostné postavení, neboť se jedná o základní společenskou jednotku, jejíž ochrana je ústavně garantována. Tomu odpovídá poměrně rozsáhlá právní úprava rodinného práva, která zahrnuje i úpravu vztahů mezi dětmi a jejich rodiči. Dítě má v těchto vztazích postavení slabší strany, jež vyžaduje zvýšenou ochranu. Tuto ochranu mu poskytují nejen rodiče, ale i stát, a to především v případě, kdy dojde k narušení jeho rodinného života.

Vztahy mezi rodiči a dětmi představují komplex vzájemných povinností a práv, kterých se rodiče ani děti nemohou vzdát a nemohou je přenést na někoho jiného. Součástí tohoto komplexu povinností a práv je také rodičovská odpovědnost, jejímž prostřednictvím dochází k realizaci rodičovství a ochraně dítěte. Rodičovská odpovědnost je obsáhlým tématem, proto se v první kapitole své diplomové práce zaměřím na základní vymezení pojmu rodičovská odpovědnost, její vznik a zánik, jakož i rozlišení mezi nositeli a vykonavateli rodičovské odpovědnosti. Dále stručně vymezím obsah rodičovské odpovědnosti a možné zásahy do nositelství a výkonu rodičovské odpovědnosti.

Tématem mé diplomové práce je „Výkon rodičovské odpovědnosti před a po rozvodu manželství“, jež považuji za velmi aktuální. Je to téma, s nímž se pojí řada sporných otázek, a to především v souvislosti s výkonem rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství. Samotným výkonem rodičovské odpovědnosti se budu zabývat v druhé a třetí kapitole této diplomové práce. Druhá kapitola se věnuje základním pravidlům stanoveným pro výkon rodičovské odpovědnosti ve vztahu k dítěti, ve vztahu mezi rodiči navzájem a ve vztahu k třetím osobám. Realizaci povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti činí rodiče a děti zpravidla automaticky, aniž by si mnohdy uvědomovali, že jsou vztahy mezi nimi právně upraveny. Pokud spolu rodiče žijí, zpravidla jim výkon rodičovské odpovědnosti v souladu se základními pravidly stanovenými pro její výkon nečiní obtíže a v případě neshod jsou schopni se domluvit. Stát obecně do rodičovské odpovědnosti nezasahuje, není-li to nezbytné a nevyžaduje-li to zájem dítěte. V případě rozvodu manželství však soudy obligatorně upravují poměry dítěte v době po rozvodu. V souvislosti s výkonem

rodičovské odpovědnosti pak musí upravit především péči o dítě, styk s dítětem, jakož i další otázky spadající do rodičovské odpovědnosti. Na výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství se zaměřím v třetí kapitole této diplomové práce, jenž považuji za stěžejní, neboť se v ní pokusím poukázat na některé aktuální problematické aspekty výkonu rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství. Nejprve se budu věnovat úpravě péče o dítě v době po rozvodu a jednotlivým formám péče o dítě (tj. výlučné, společné a střídavé péči) a s nimi spojenými spornými otázkami. Zaměřím se také na úpravu styku rodiče s dítětem a informační povinnost mezi rodiči. Dále se budu věnovat otázkám vzdělání dítěte a určení místa bydliště, jenž řadíme mezi významné záležitosti dítěte a které mohou mezi rodiči vyvolat řadu neshod (ať už jsou rodiče manžely či nikoliv). V neposlední řadě také porovnáám právní úpravu výkonu rodičovské odpovědnosti rozvedených rodičů a rodičů, kteří spolu nežijí.

V poslední kapitole se budu věnovat některým procesním aspektům, které souvisí s výkonem rodičovské odpovědnosti. V první části této kapitoly se pokusím krátce nastínit obecnou právní úpravu péče soudu o nezletilé dítě dle ZŘS. V druhé části se budu věnovat některým řízením, jenž souvisí s výkonem rodičovské odpovědnosti, a to řízení ve věcech péče o nezletilé dítě a řízení ve věcech pro dítě významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout.

1 Základní vymezení rodičovské odpovědnosti

1.1 Práva a povinnosti rodičů a dětí

Jedním se základních statusových vztahů je vztah rodič – dítě, kdy tento statusový poměr nelze zrušit jednostranně ani dohodou (výjimkou bude právo rodiče dát souhlas k osvojení dítěte). Rodiče a děti mají vůči sobě práva a povinnosti, jejichž právní úpravu nalezneme především v části druhé OZ, a to konkrétně v § 855 a násl. OZ. Vedle této základní právní úpravy však můžeme nalézt práva a povinnosti mezi rodiči a dětmi napříč celým OZ (např. práva neopomenutelných dědiců).¹

Podle § 855 odst. 1 OZ rodiče a dítě mají vůči sobě navzájem povinnosti a práva. To znamená, že právu jednoho odpovídá povinnost druhého a naopak. Rodiče a děti se svých vzájemných povinností a práv nemohou vzdát, kdy takové právní jednání by bylo zdánlivé. Zároveň není možné převést tyto povinnosti a práva na jinou osobu.²

Vznik vzájemných povinností a práv mezi rodiči a dětmi je odvozen od jejich statusového poměru příbuzenství. Matkou se žena stává porodem. Otcem se muž stane na základě uplatnění jedné z domněnek otcovství. Statusový poměr zaniká smrtí dítěte nebo rodičů, případně také nabytím právní moci rozhodnutí o osvojení nezletilého nesvéprávného dítěte. Některé povinnosti a práva zanikají zletilostí dítěte či na základě jiných skutečností.³ Je nutné zdůraznit, že povinnosti a práva k dítěti mají oba rodiče, a to bez ohledu na to, zda jsou sezdáni či nikoliv. Významné není ani to, zda se dítě narodilo v manželství či nikoliv. Stejně toto platí i o povinnostech a právech dětí k jejich rodičům.⁴

OZ dále stanovuje, že účelem povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte, tj. nejlepšího zájmu dítěte a jeho blaha. Morální prospěch budou rodiče zajišťovat především prostřednictvím řádného výkonu povinností a práv spadajících do rodičovské odpovědnosti. Hmotný prospěch pak rodiče zajistí jednak prostřednictvím vyživovací povinnosti, ale i prostřednictvím některých práv a povinností spadajících do rodičovské odpovědnosti (např. rozhodování o vzdělání a pracovním uplatnění dítěte).

¹ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 13 s.

² ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha. Wolters Kluwer ČR, 2016, 107 s.

³ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, 723 s.

⁴ Tamtéž, 724 s.

Obdobně pak v případě povinností a práv dětí vůči rodičů, bude jejich účel sledovat morální stránku ve vztahu k rodičům, kdy dítě je povinno dbát svých rodičů, a dále hmotné zajištění rodičů v době, kdy tito se již o sebe nemohou adekvátně postarat.⁵

Povinnosti a práva rodičů k dětem nebo dětí vůči rodičům, je možné dělit podle různých kritérií. OZ rozděluje povinnosti a práva rodičů k dětem do tří základních kategorií. První kategorií jsou povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy (např. právo rodičů určit dítěti jeho osobní jméno a příjmení, právo dát souhlas k osvojení dítěte, právo prohlásit otcovství dítěte). Druhou kategorií jsou povinnosti a práva spadající do rodičovské odpovědnosti a poslední kategorií je vyživovací povinnost.⁶

Podle Králíčkové však můžeme povinnosti a práva rodičů k dětem dělit také na práva přirozená (např. právo na rodinný život), práva statusová (např. právo popřít a určit otcovství, právo dát souhlas s osvojením) a práva závazková. Povinnosti a práva lze také dělit na práva osobní (např. právo určit jméno a příjmení) a práva majetková (např. právo na výživné, právo na odměnu za správu jmění).⁷

Povinnosti a práva dětí vůči jejich rodičům lze obdobně rozdělit do tří skupin, a to na práva spojená s osobností dítěte (např. právo znát svůj původ), práva dětí odvozená z rodičovské odpovědnosti rodičů (např. právo na péči rodičů, právo na styk s rodiči) a povinnosti a práva majetková (např. vyživovací povinnost dětí vůči rodičům).⁸

1.2 Rodičovská odpovědnost

Právní úprava rodičovské odpovědnosti byla začleněna do hlavy druhé, pododdílu tří OZ (konkrétně § 865 až 909 OZ). Právní normy upravující rodičovskou odpovědnost mají kogentní povahu. OZ vychází z Principů evropského rodinného práva ve věci rodičovské odpovědnosti (PEFL) vypracovaných Komisí pro evropské rodinné právo (CEFL).⁹ Inspirací pro právní úpravu byl dále ZOR, jenž do českého právního řádu tzv. velkou novelou ZOR

---

⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 724 s.

⁶ Tamtéž, 723–725 s.

⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 208 s.

⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 723–725 s.

⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 212 s.

zakotvil institut rodičovské zodpovědnosti, který byl definován jako souhrn práv a povinností při péči o dítě, při jeho zastupování a správě jeho jmění.¹⁰ Přijetím OZ byl pojem „rodičovská zodpovědnost“ nahrazen pojmem „rodičovská odpovědnost“. Podstata a obsah rodičovské odpovědnosti se však nezměnila.

Pojem rodičovská odpovědnost vychází z anglického „responsibility“. Nelze ho ale chápat jako odpovědnost ve smyslu sankce za nesplnění povinnosti, nýbrž jako příkaz k řádnému a pozitivnímu plnění povinností a práv příslušnými osobami.¹¹

Rodičovskou odpovědnost tvoří soubor práv a povinností osobní povahy mezi rodiči a dětmi. Prostřednictvím těchto povinností a práv rodiče působí na své dítě po dobu, kdy není plně svéprávné, vykonávají svá práva spočívající v péči o dítě, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění. Tyto povinnosti a práva jsou omezena nejlepším zájmem dítěte, tj. rodiče by měli jednat náležitě s ohledem na blaho a nejlepší zájem dítěte tak, jak to nejlépe lze po rodičích objektivně požadovat po jejich citové, rozumové a volní stránce.¹² Účelem institutu rodičovské odpovědnosti je jednak ochrana nezletilého dítěte, jednak realizace samotného rodičovství.¹³

Povinnosti a práva spadající do rodičovské odpovědnosti jsou dlouhodobého charakteru a nelze je splnit jednorázovým jednáním rodiče. Rodiče by měli v souladu s § 880 odst. 1 OZ vykonávat rodičovskou odpovědnost způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rozdílně tak budou rodiče vykonávat rodičovskou odpovědnost v době, kdy je dítěti pět let a v době, kdy je dítěti patnáct let. Od určitého stupně vývoje i samotné dítě přispívá k rodičovskému rozhodování.¹⁴

1.3 Vznik a zánik rodičovské odpovědnosti

Rodičovská odpovědnost vzniká ex lege každému rodiči narozením dítěte. Matce vzniká rodičovská odpovědnost okamžikem narození dítěte, otcí vzniká

---

¹⁰ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 63-64 s.

¹¹ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 63-64 s.

¹² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 212 s.

¹³ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 65-67 s.

¹⁴ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 64 s.

uplatněním jedné z domněnek otcovství. Podle toho, jaká domněnka byla uplatněna, pak otci může vzniknout rodičovská odpovědnost stejně jako matce nebo nemusí a vznikne až po narození dítěte.¹⁵

Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může upravit pouze soud. Na vznik, trvání ani zánik rodičovské odpovědnosti však nemá vliv, zda jsou rodiče manžely nebo ne nebo zda spolu rodiče žijí či nikoli.¹⁶

K zániku rodičovské odpovědnosti dochází dosažením plné svéprávnosti dítěte, tj. dosažením zletilosti, uzavřením manželství nebo právní mocí rozhodnutí, kterým byla nezletilému přiznána plná svéprávnost. Pokud by dítě i po nabytí zletilosti nebylo plně svéprávné, rodičovská odpovědnost zanikne. Dále může rodičovská odpovědnost zaniknout právní mocí rozhodnutí, jímž byl rodič zbaven rodičovské odpovědnosti, smrtí rodiče nebo dítěte (příp. prohlášením za mrtvého).

Dojde-li k osvojení dítěte, pak osvojitelům vzniká rodičovská odpovědnost okamžikem nabytí právní moci rozhodnutí o osvojení. Ve stejném okamžiku zaniká rodičovská odpovědnost původním rodičům.¹⁷

1.4 Nositelé a vykonatelé rodičovské odpovědnosti

OZ rozlišuje mezi nositelstvím a výkonem rodičovské odpovědnosti. Podle § 865 odst. 1 OZ jsou nositeli rodičovské odpovědnosti oba rodiče (příp. osvojitelé), a to bez ohledu na svůj věk či svéprávnost. Nositelem rodičovské odpovědnosti však není rodič, který jí byl zbaven. Z § 855 odst. 1 OZ také vyplývá, že rodičovská odpovědnost je nepřenositelná.

Každý rodič ale nemusí být oprávněn rodičovskou odpovědnost vykonávat. Ze zákona je pozastaven výkon rodičovské odpovědnosti nezletilého plně nesvéprávného rodiče a výkon rodičovské odpovědnosti rodiče, jenž je omezen na svéprávnosti. Pokud má dítě jen jednoho rodiče (např. z důvodu smrti druhého rodiče nebo druhý rodič není znám), pak je nositelem i vykonatelem rodičovské odpovědnosti pouze tento rodič. Jestliže dítě nemá žádné rodiče nebo u obou rodičů nebo u jediného žijícího došlo k zásahu do rodičovské odpovědnosti, pak musí soud dítěti jmenovat poručníka, kterému náleží povinnosti a práva rodičů nebo jejich výkon namísto rodičů. Bude se jednat o případy, kdy jsou oba rodiče nebo jediný žijící zbaveni rodičovské odpovědnosti, došlo k pozastavení výkonu rodičovské

---

¹⁵ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 68 s.

¹⁶ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 213 s.

¹⁷ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 69 s.

odpovědnosti nebo u jednoho rodiče byl pozastaven výkon rodičovské odpovědnosti a druhý byl rodičovské odpovědnosti zbaven.¹⁸

1.5 Obsah rodičovské odpovědnosti

Jak jsem již uvedla, rodičovská odpovědnost představuje komplex povinností a práv mezi rodiči a dětmi. Mezi tyto povinnosti a práva řadíme péči o dítě, ochranu dítěte, udržování osobního styku s dítětem, zajišťování výchovy a vzdělání, určení místa bydliště, zastupování dítěte a správu jmění dítěte.¹⁹ Součástí rodičovské o odpovědnosti ovšem není vyživovací povinnost, ani povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a osobní povahy.

Péče o dítě zahrnuje zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Péče rodičů musí být vykonávána s ohledem na věk a potřeby dítěte. Rodiče poskytnou rozdílnou péči ročnímu dítěti, která vyžaduje intenzivní, celodenní péči rodičů, než patnáctiletému dítěti, které již zpravidla nepotřebuje celodenní péči a jeho potřeby se od ročního dítěte budou značně lišit.²⁰

Ochranou můžeme chápat cokoliv, co je v zájmu dítěte (např. ochranu před negativními vlivy internetu). Rodiče jsou povinni dítě chránit, a to způsobem odpovídajícím jeho věku, schopnostem, vyzrálosti, temperamentu apod. Ochrana dítěte může spočívat v ochraně právní i faktické.²¹

Z čl. 9 ÚPD vyplývá právo dítěte nebýt odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Prostřednictvím styku mohou rodiče a děti zachovávat a prohlubovat svoje vztahy. Styk rodiče s dítětem by měl být primárně osobní, což vychází i z toho, že rodiče nemohou výkon práva styku s dítětem svěřit jiné osobě.²² Styk s dítětem nemusí mít jen formu osobního styku, ale může být i nepřímý (např. prostřednictvím telefonu).²³

---

¹⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 730-758 s.

¹⁹ § 858 OZ.

²⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 214-215 s.

²¹ JIRSA, J., KORNEL, M., ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kolektiv autorů. *Občanský zákoník – Komentář s judikaturou. Svazek VII – Příbuzenství a švagrovství (§ 771-927)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®.

²² NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., a VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 2., aktualizované vydání. Praha: GRADA Publishing, 2017, 169-170 s.

²³ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 216-217 s.

Nedílnou součástí rodičovské odpovědnosti je také zajištění výchovy a vzdělání dítěte a určení místa bydliště. Ve výchově dítěte mají rozhodující roli jeho rodiče, kteří by měli být dítěti příkladem, zejména jde-li o způsob života a chování v rodině. Dítě je naproti tomu povinno dbát svých rodičů a jejich opatřením se podřídit. Rodiče mají právo své dítě usměrňovat výchovnými opatřeními, jenž odpovídají jeho rozvíjejícím se schopnostem, a to až do doby, než dosáhne plné svéprávnosti. Výchovné prostředky však musí být přiměřené a nesmí snižovat lidskou důstojnost dítěte či negativně ovlivňovat jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodiče mají rozhodující vliv také na vzdělání a pracovní uplatnění dítěte. S rostoucím věkem je však nutné v těchto otázkách zohlednit názor dítěte.²⁴

Rodiče mají povinnost a právo dítě zastupovat při všech právních jednáních, ke kterým není právně způsobilé. Rodiče zastupují dítě jako jeho zákonní zástupci společně, ale jednat může každý z nich. Dále také platí vyvratitelná právní domněnka, že jedná-li jeden rodič sám vůči třetí osobě, která je v dobré víře, pak se má za to, že rodič jedná se souhlasem druhého rodiče. OZ klade důraz na dohodu rodičů a nedohodnou-li se, pak na návrh rodiče rozhodne soud, který rodič bude jednat a jakým způsobem.²⁵

Součástí rodičovské odpovědnosti je také péče o jmění dítěte. Rodiče mají povinnosti i právo pečovat o jmění dítěte s péčí řádného hospodáře, přičemž rodiče jsou dítěti za správu jmění odpovědni. Pokud by rodiče nespravovali jmění dítěte jako řádní hospodáři, pak musí dítěti společně a nerozdílně nahradit škodu z toho vzniklou. OZ ukládá rodičům také povinnost, aby s peněžními prostředky, které nebudou použity, bezpečně naložily. Pokud se rodiče nedohodnou o podstatných záležitostech týkajících se jmění dítěte, pak na návrh rodiče rozhodne soud. OZ v § 898 také vyjmenovává právní jednání, která se týkají jmění dítěte, k nimž je třeba souhlasu soudu (např. právní jednání, kterým dítě nabývá, zcizuje nebo zatěžuje nemovitou věc nebo podíl na ní). Jestliže rodič jedná bez souhlasu soudu, pak se k takovému právnímu jednání nepřihlíží. Hrozí-li střet zájmů dítěte a rodičů při péči o jmění dítěte, musí soud dítěti jmenovat opatrovníka pro správu jmění.

---

²⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 218-219 s.

²⁵ Tamtéž, 218-219 s.

Opatrovníka je možné jmenovat i v případech, kdy správa jmění vyžaduje odbornost, kterou rodiče nedisponují.²⁶

1.6 Zásahy do rodičovské odpovědnosti

Obecně platí zásada minimální ingerence státu do rodinných vztahů. S ohledem na nejlepší zájem dítěte a ochranu vztahů však někdy stát musí do rodinných vztahů zasáhnout. Tento zásah ale musí být nezbytně nutný a přiměřený a vždy je třeba zkoumat, zda nelze zvolit mírnější prostředek zásahu tak, aby byly co nejméně narušeny rodinné vazby. OZ rozeznává několik zásahů do rodičovské odpovědnosti, a to pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti, omezení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu a zbavení rodičovské odpovědnosti. Jednotlivé zásahy odlišují důvody, intenzita a účel.²⁷

Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může upravit pouze soud. Soud tak činí v řízení ve věcech rodičovské odpovědnosti dle § 466 písm. e) ZŘS, které lze zahájit i bez návrhu. Účastníky tohoto řízení jsou vždy rodič, do jehož rodičovské odpovědnosti má být zasaženo, druhý rodič a dítě zastoupené kolizním opatrovníkem. Soud může svým rozhodnutím zasáhnout do nositelství (zbavení, omezení rodičovské odpovědnosti) i výkonu (pozastavení, omezení výkonu rodičovské odpovědnosti).²⁸

Pokud by došlo ke změně poměrů, za nichž bylo rozhodnuto o zásahu do rodičovské odpovědnosti, může soud své rozhodnutí změnit. Takovému rozhodnutí však nesmí bránit pozdější úkon ve věci (např. osvojení dítěte).²⁹

1.6.1 Pozastavení

K pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti může dojít ex lege nebo na základě rozhodnutí soudu. V obou případech ale rodič zůstává nositelem rodičovské odpovědnosti. Pozastavení současně nemá vliv na plnění vyživovací povinnosti.

Ex lege dochází k pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti nezletilého rodiče, který není plně svéprávný, a to až do doby nabytí plné svéprávnosti. Pozastavení se však nevztahuje na výkon povinnosti a práva péče o dítě, ledaže

---

²⁶ NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., a VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 2., aktualizované vydání. Praha: GRADA Publishing, 2017, 162-163 s.

²⁷ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 182 s.

²⁸ Tamtéž, 182 s.

²⁹ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 127 s.

soud vzhledem k osobě rodiče rozhodne, že se výkon také této povinnosti a tohoto práva pozastavuje až do nabytí plné svéprávnosti rodičem. Druhým případem pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti ex lege je skutečnost, že rodič byl v rozsahu výkonu rodičovské odpovědnosti omezen na svéprávnosti. Výkon je pozastaven po dobu tohoto omezení, ledaže soud rozhodne, že se rodiči vzhledem k jeho osobě zachovává výkon povinností a práva péče o dítě a osobního styku s dítětem.³⁰ V rámci procesu osvojení dítěte dochází k pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti ex lege, pokud dal rodič souhlas s osvojením a od tohoto souhlasu uplynuly 3 měsíce.³¹

Pokud rodiči brání ve výkonu rodičovské odpovědnosti závažná okolnost a lze-li se domnívat, že je toho v souladu se zájmy dítěte třeba, může soud rozhodnout o pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti. Závažnou okolností bude například dlouhodobá nepřítomnost v rodině pro zahraniční pobyt, pro nemoc nebo z důvodu výkonu trestu odnětí svobody. Rozhodnutím soudu se pozastavuje výkon všech práv a povinností, neboť rodiči brání ve výkonu rodičovské odpovědnosti objektivní překážka.³²

Jestliže dojde k pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti jen u jednoho rodiče, pak rodičovskou odpovědnost vykonává pouze druhý rodič. Dojde-li však k pozastavení rodičovské odpovědnosti u obou rodičů nebo u jediného žijícího rodiče, musí být dítěti ustanoven poručník.³³

1.6.2 Omezení

Další formou zásahu je omezení, přičemž může dojít k omezení rodičovské odpovědnosti (tj. nositelství) nebo k omezení jejího výkonu. Omezení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu může nastat ex lege, na základě rozhodnutí soudu nebo i fakticky. V případě faktického omezení soud nerozhoduje o omezení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu. K omezení tak dochází v důsledku jiného soudního rozhodnutí (např. rozhodnutí o svěřeni dítěte do výlučné péče, rozhodnutí o zákazu styku rodiče s dítětem, rozhodnutí o nařízení ústavní nebo ochranné výchovy atd.).³⁴

---

³⁰ § 868 OZ.

³¹ § 825 OZ.

³² KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 800-802 s.

³³ Tamtéž, 800-802 s.

³⁴ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 128 s.

K omezení ex lege dochází podle § 901 OZ v případě prohlášení konkurzu na majetek rodiče nebo zastavením insolvenčního řízení z důvodu, že majetek rodiče je pro uspokojení rodičů nedostačující. Soud nevydává rozhodnutí o omezení rodičovské odpovědnosti, ale k jejímu omezení dochází ex lege právní mocí rozhodnutí o prohlášení konkurzu nebo rozhodnutí o zastavení insolvenčního řízení z důvodu, že majetek rodiče ne nedostačující k uspokojení věřitelů. Toto omezení není časově omezeno, ovšem soud ho může zrušit na návrh rodiče nebo opatrovníka pro správu jmění dítěte po uplynutí tří let od zrušení konkurzu nebo zastavení insolvenčního řízení. Co se týče výkonu péče o jmění dítěte, tak má-li dítě druhého rodiče, bude tento rodič spravovat jmění dítěte. Nemá-li dítě druhého rodiče, který by mohl jeho jmění spravovat, pak soud jmenuje dítěti opatrovníka pro správu jmění.³⁵

Existuje-li subjektivní překážka na straně rodiče, pak soud rozhodne o omezení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu. Předpokladem je, že rodič nevykonává svou rodičovskou odpovědnost řádně a vyžaduje to zájem dítěte. Jediným důvodem pro omezení rodičovské odpovědnosti ale nemůže být neplnění vyživovací povinnosti, jestliže se negativně nepromítá i do výkonu rodičovské odpovědnosti.³⁶ Soud musí v rozhodnutí stanovit rozsah omezení. Tedy na rozdíl od pozastavení a zbavení rodičovské odpovědnosti soud musí přesně vymezit, jaké povinnosti a práva jsou omezeny, a které tak rodič nesmí vykonávat. OZ nestanovuje, kdy má dojít k omezení rodičovské odpovědnosti (tj. nositelství) a kdy k omezení jejího výkonu. Vodítkem by měla být konkrétní formulace výroku soudního rozhodnutí.³⁷ K omezení výkonu by mělo dojít u práv a povinností, která mají být vykonávána opakovaně. Zároveň by k omezení rodičovské odpovědnosti mělo docházet spíše výjimečně, protože představuje závažnější zásah, v jehož důsledku rodič přestává být ve vymezeném rozsahu nositelem rodičovské odpovědnosti. Jestliže soud omezí rodičovskou odpovědnost či její výkon jednoho z rodičů, pak povinnosti a práva vyplývající z rodičovské odpovědnosti vykonává druhý rodič. Pokud by byli omezeni oba rodiče nebo jediný žijící rodič, soud ustanoví dítěti opatrovníka.³⁸

---

³⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 924-927 s.

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3909/2010.

³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2019, sp. zn. 24 Cdo 3460/2018.

³⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 802-806 s.

1.6.3 Zbavení

Zbavení rodičovské odpovědnosti představuje nejzávažnější zásah do povinností a práv rodiče, v jehož důsledku rodič přestává být nositelem i vykonavatelem rodičovské odpovědnosti. I proto k tomuto zásahu dochází jen z taxativně vymezených důvodů. Soud zbaví rodiče rodičovské odpovědnosti, pokud zneužívá rodičovskou odpovědnost nebo její výkon (např. týrá dítě) nebo závažným způsobem zanedbává její výkon (např. dlouhodobě neplní rodičovská práva a povinnosti k dítěti, vede nemorální způsob života). Stejně jako u omezení rodičovské odpovědnosti se však za zanedbání rodičovské odpovědnosti nepovažuje neplnění vyživovací povinnosti.³⁹

Fakultativně může soud rozhodnout o zbavení rodiče jeho rodičovské odpovědnosti, pokud rodič proti svému dítěti spáchal úmyslný trestný čin nebo použil své dítě, které není trestně odpovědné, ke spáchání trestného činu. Dále také pokud spáchal trestný čin jako spolupachatel, návodce, pomocník či organizátor trestného činu spáchaného jeho dítětem.⁴⁰

Je-li rodič zbaven rodičovské odpovědnosti, vykonává veškerou rodičovskou odpovědnost druhý rodič. Pokud byli zbaveni rodičovské odpovědnosti oba rodiče nebo jediný žijící rodič, soud ustanoví dítěti poručníka. Jestliže byl jeden rodič pouze omezen, tak bude dítěti jmenován opatrovník.⁴¹

---

³⁹ § 871 odst. 1 OZ.

⁴⁰ § 871 odst. 2 OZ.

⁴¹ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 129-131 s.

2 Výkon rodičovské odpovědnosti

Výkon rodičovské odpovědnosti znamená samotnou realizaci povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti. Způsob výkonu některých povinností a práv (např. péče o dítě, jeho ochrana, správa jeho jmění, právní zastoupení dítěte) je do značné míry závislý na věku dítěte, jeho rozumové vyspělosti, jeho temperamentu, schopnostech apod.⁴²

Základní právní úpravu výkonu rodičovské odpovědnosti nalezneme v § 875 odst. 1 OZ, který stanovuje, že rodiče vykonávají rodičovskou odpovědnost v souladu se zájmy dítěte. Tato základní právní úprava je dále rozvíjena dalšími dílčími pravidly v § 876 až 879 OZ, jenž upravují výkon povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti ve vztahu k dítěti, mezi rodiči navzájem a ve vztahu k třetím osobám.⁴³ OZ pak vedle toho pamatuje také na zvláštní případy výkonu rodičovské odpovědnosti v případě rozvodu manželství a v případě rodičů, kteří spolu nežijí, bez ohledu na to, zda jsou či nejsou manžely.⁴⁴

V této kapitole se zaměřím na vymezení základních pravidel výkonu rodičovské odpovědnosti, a to ve vztahu k dítěti, mezi rodiči navzájem a ve vztahu k třetím osobám.

2.1 Povinnosti a práva ve vztahu k dítěti

Jak už jsem zmínila, rodiče jsou povinni vykonávat rodičovskou odpovědnost v nejlepším zájmu dítěte. Z tohoto ustanovení vyplývá základní zásada rodinného práva, a to zásada nejlepšího zájmu dítěte a jeho blaha. Tato povinnost se pak vztahuje na všechny oblasti rodičovské odpovědnosti a rodiče tak musí při veškerém svém jednání, které se týká dítěte a jeho záležitostí, mít nejlepší zájem dítěte na zřeteli.⁴⁵

Je nutné zdůraznit, že při výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti není dítě pouhým objektem tohoto vztahu, ale je jeho aktivním subjektem.⁴⁶ Jakožto subjekt vztahu rodič-dítě je nadán participačními právy, garantovanými mezinárodními úmluvami (zejména ÚPD) a vnitrostátními

---

⁴² KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, 816 s.

⁴³ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1444 s.

⁴⁴ ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 119 s.

⁴⁵ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1438-1439 s.

⁴⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

předpisy. Prostřednictvím participačních práv se tak dítě může podílet a ovlivňovat záležitosti, které se ho týkají. Význam participačních práv se bude odvíjet také od věku dítěte, jeho rozumové a volní vyspělosti, schopností apod.⁴⁷

2.1.1 Nejlepší zájem dítěte

Nejlepší zájem dítěte je zásada, která prostupuje celým rodinným právem a rozvíjí zásadu ochrany slabší strany. Slabší stranou se zde samozřejmě rozumí nezletilé dítě, jenž vyžaduje zvýšenou ochranu s ohledem na svůj věk, nezralost a závislost.⁴⁸

Nejlepší zájem dítěte řadíme mezi neurčité právní pojmy. Právní řád tento pojem nijak nedefinuje, ačkoliv je hojně užíván v právních předpisech, judikatuře i literatuře. Zásadní význam pro výklad zásady nejlepšího zájmu dítěte pak mají mezinárodní úmluvy. Podle čl. 3 ÚPD: „*Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.*“

V roce 2013 vydal Výbor OSN pro práva dítěte Všeobecný komentář č. 14, který sice nestanovuje definici pojmu nejlepší zájem dítěte, avšak poukazuje na to, že zájem dítěte musí být posuzován individuálně v každém jednotlivém případě s přihlédnutím ke konkrétní situaci, osobním vztahům dítěte a jeho specifickým potřebám.⁴⁹ Obdobné stanovisko zaujal i Ústavní soud ve svém nálezu, když uvedl, že v rámci individuálních rozhodnutí musí být nejlepší zájem dítěte hodnocen a stanoven ve světle specifických okolností konkrétního dítěte.⁵⁰

Sledováním nejlepšího zájmu dítěte by mělo být dosaženo jeho blaha. Blaho dítěte můžeme chápat jako stav pozitivního sociálního a mentálního citění. To znamená, že všechny záležitosti dítěte jsou uspořádány v jeho nejlepším zájmu.⁵¹

Nejlepší zájem dítěte však není absolutní. Nejvyšší soud ve svém rozsudku sp. zn. 30 Cdo 3430/2011 dovedl, že je vyžadováno, aby nejlepší zájem dítěte byl

---

⁴⁷ JIRSA, J., KORNEJ, M., ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kolektiv autorů. *Občanský zákoník – Komentář s judikaturou. Svazek VII – Příbuzenství a švagrovství (§ 771-927)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

⁴⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 24 s.

⁴⁹ General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1) [online]. ohchr.org, 29. 5.2013 [cit. 2022-11-02]. Dostupné na: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf.

⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13.

⁵¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 25 s.

předním hlediskem při jakékoliv rozhodovací činnosti týkající se dětí. Nejlepší zájem dítěte tak má být mezi jinými zájmy zvažován na prvním místě a musí mu být dán větší význam než jiným zájmům, nemusí nicméně mít za všech okolností absolutní prioritu.⁵² Dojde-li ke kolizi zájmů dítěte a jiné osoby, bude nutné jejich zájmy poměřovat testem proporcionality, tak, aby bylo nalezeno řešení, jenž přinese maximální prospěch dítěti a minimální újmu ostatním.⁵³ Test proporcionality se ale může uplatnit i v případě, že dojde ke kolizi práv dítěte nebo v případě, že dojde ke kolizi mezi právy různých dětí.

Všeobecný komentář č. 14 Výboru OSN pro práva dítěte stanovil, že nejlepší zájem dítěte je dynamický koncept, který v sobě zahrnuje tři složky:

- a) základní právo dítěte, aby byl jeho nejlepší zájem posouzen a bylo k němu přihlédnuto,
- b) základní interpretační princip, kdy je-li možné právní předpis interpretovat více způsoby, zvolí se ten, jenž nejlépe naplňuje nejlepší zájem dítěte, a
- c) procesní pravidlo, což znamená, že kdykoliv je přijímáno rozhodnutí, které by mohlo dítě ovlivnit, je třeba posuzovat, jaké pozitivní či negativní dopady na dítě může toto rozhodnutí mít.⁵⁴

Vedle toho uvádí Všeobecný komentář č. 14 Výboru pro práva dítěte také sedm aspektů, k nimž je třeba přihlédnout při posuzování nejlepšího zájmu dítěte. Mezi tyto aspekty patří zjištění názoru dítěte, identita dítěte, zachování rodinného prostředí a vztahů, péče o dítě, ochrana a bezpečí dítěte, zranitelnost dítěte, právo dítěte na nejvyšší dosažitelnou úroveň zdravotního stavu a právo dítěte na vzdělání. Jednotlivé aspekty budou mít různý význam s ohledem na konkrétní případ a obsah jednotlivých aspektů se bude lišit případ od případu. Zároveň nemusí být pro jednotlivé případy všechny aspekty relevantní a tedy nebudou se zohledňovat.⁵⁵

2.1.2 Participační práva dítěte

Jak již bylo výše nastíněno, dítě je subjektem vztahu rodič-dítě a má tak právo účastnit se rozhodování o záležitostech, které se ho týkají. Participace dítěte

---

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011.

⁵³ KORNEL, Martin. Některé problematické aspekty principu nejlepšího zájmu dítěte. *Právní rozhledy*, 2013, č. 3, s. 88-93.

⁵⁴ Výbor OSN pro práva dítěte vydal komentář k nejlepšímu zájmu dítěte [online]. 2013, 6. 6. 2013 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/aktuality/vybor-osn-pro-prava-ditete-vydal-komentar-k-nejlepsimu-zajmu-ditete-107820/>.

⁵⁵ Tamtéž.

na rozhodování o své osobě se přitom bude odvíjet od jeho věku, schopností, rozumové a volní vyspělosti atd. Participační práva dítěte zahrnují v první řadě právo dítěte být informováno o záležitostech, která se ho bezprostředně dotýkají. Dále pak zahrnují také právo dítěte vyjádřit svůj názor a přání a případně svým názorem či přáním ovlivnit rozhodnutí.⁵⁶ V souladu s čl. 3 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí musí dítě také obdržet informaci o možných důsledcích vyhovění jeho názoru a o možných důsledcích jakéhokoliv rozhodnutí.

Participační práva dítěte jsou zakotvena na mezinárodní úrovni, a to především v ÚPD. Dle čl. 12 odst. 1 ÚPD: „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.*“

Mezinárodní úpravu participačních práv dítěte pak rozvíjí vnitrostátní prameny, a to OZ, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, OSŘ nebo ZŘS.⁵⁷

Participační práva dítěte můžeme rozlišovat jednak na participační práva ve vztahu k soudu a jednak ve vztahu k rodičům v rámci rodičovské odpovědnosti. Práva dítěte ve vztahu k soudu jsou zakotvena v § 867 OZ, jakožto hmotněprávním předpisu, a dále také v předpisech procesních (konkrétně § 100 odst. 3 OSŘ, § 487 odst. 2 ZŘS). Dítě má ve vztahu k soudu právo být informováno a právo vyjádřit se k záležitostem, které se ho týkají. Soud má poté povinnost zjišťovat názor nebo přání dítěte a brát na ně ohled.⁵⁸ Dítě musí být přitom schopno formulovat své názory vzhledem k věku a úrovni jeho volní a rozumové vyspělosti.⁵⁹ Jestliže však dítě není pro určité objektivní či subjektivní důvody (např. nedostatek věku, nevyzrálost) schopno sdělovanou informaci přijmout či si na ni vytvořit názor nebo jej sdělit, soud informaci o předpokládaném názoru dítěte může získat od jiné osoby.⁶⁰ Musí se ale jednat o osobu, jejíž zájmy nejsou

---

⁵⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 817-828 s.

⁵⁷ RADVANOVÁ, Senta. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 41 s.

⁵⁸ Tamtéž, 41-42 s.

⁵⁹ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 74-75 s.

⁶⁰ HOBLÍKOVÁ, Ž., KROPÁČKOVÁ, J. Zjišťování názoru dítěte v soudním řízení – mezioborová studie. *Právní prostor* [online]. 2019, 1.10.2019 [cit. 2023-03-02]. ISSN 0231-6625. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/zjistovani-nazoru-ditete-v-soudnim-rizeni-mezioborova-studie>.

v rozporu se zájmy dítěte.⁶¹ OZ stanovuje vyvratitelnou právní domněnku, dle které se má za to, že dítě starší dvanácti let je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit.⁶² Soud by tak měl vždy vyslyšet dítě starší dvanácti let, nevyjdou-li najevo skutečnosti, z kterých vyplývá, že je výslech takového dítěte nevhodný. Naopak může soud vyslechnout i dítě mladší dvanácti let, pokud usoudí, že je schopno informace přijmout a formulovat svůj názor.

Jak jsem již výše uvedla, soud by měl na názor či přání dítěte brát ohled. Na druhou stranu přání dítěte není bezbřehé a bude vždy nutné zabývat se zájmy dítěte komplexně. Pokud by soud vycházel pouze z přání dítěte, bylo by soudní řízení nadbytečné, neboť by stačilo pouze zjistit názor dítěte a řídit se jím.⁶³ Nevyhoví-li soud přání dítěte, měl by dítěti vysvětlit, proč tak učinil. Otázkou přání dítěte se Ústavní soud mnohokrát zabýval, kdy např. ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. 5. 2014, uvedl: „*U přání dítěte Ústavní soud konstatuje, že za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu. Současně však není možné, aby obecné soudy postoj nezletilého dítěte bez dalšího převzaly a aby své rozhodnutí založily toliko na jeho přání, a nikoliv na pečlivém a komplexním posuzování jeho zájmů.*“

Ústavní soud také konstatoval, že přání dítěte musí být zjišťováno formou nepřímých otázek a ideálně v neformálním prostředí (např. kancelář soudce). Ústavní soud označil za zcela nevhodné pokládat otázky typu „*U kterého rodiče bys chtěl(a) bydlet?*“ V neposlední řadě Ústavní soud uvedl, že čím starší dítě je, tím větší má jeho názor váhu.⁶⁴

Participační práva dítěte ve vztahu k rodičům jsou upravena v § 875 odst. 2 OZ, který stanovuje, že před rozhodnutím, které se dotýká zájmů dítěte, sdělí rodiče dítěti vše potřebné, aby si mohlo vytvořit vlastní názor o dané záležitosti a rodičům jej sdělit. Hlavním předpokladem tedy je, že dítě je schopno informace přijmout a případně si také vytvořit svůj názor a ten rodičům sdělit. Aby dítě mohlo svá práva realizovat, musí rodiče dítěti sdělit všechny potřebné informace před samotným rozhodováním.

OZ ale stanovuje také výjimku z povinnosti rodičů informovat dítě o záležitostech týkajících se jeho zájmu, a to v případě, že dítě není schopno sdělení

---

⁶¹ § 876 odst. 2 OZ.

⁶² § 876 odst. 2 OZ.

⁶³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 1649/13.

⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.

náležitě přijmout, není schopno vytvořit si vlastní názor nebo není schopno svůj názor rodičům sdělit (např. tříleté dítě nebude schopno formulovat svůj názor na to, do jaké chce docházet mateřské školy nebo devítileté dítě nebude schopno sdělit názor, zda finanční prostředky zděděné pro prarodiče, mají rodiče investovat do cenných papírů či do nákupu nemovitosti).⁶⁵ Zákon však již nestanovuje, jak mají rodiče posoudit, zda taková situace nastala. Oproti soudu mají rodiče tu výhodu, že své dítě znají a mohou tak lépe posoudit schopnost dítěte pochopit informace nebo schopnost vytvořit si vlastní názor na danou situaci.⁶⁶

Obdobně jako soud musí rodiče názoru dítěte věnovat patřičnou pozornost a vzít ho při rozhodování v úvahu. To však neznamená, že názor dítěte musí rodiče vždy akceptovat. Jsou to právě rodiče, kteří musí učinit konečné rozhodnutí, jenž bude odpovídat zájmům dítěte. V případě, že rodiče názor dítěte neakceptují, musí dítěti vysvětlit, z jakého důvodu k jeho názoru nemohou přihlédnout a vyrozumět dítě o tom, jaké rozhodnutí přijali a jaké důvody je k tomu vedli. Dítě musí vyrozumět způsobem přiměřeným jeho věku a rozumové a mravní vyspělosti.⁶⁷

2.2 Povinnosti a práva mezi rodiči navzájem

2.2.1 Rovné postavení rodičů

Mezi základní zásady výkonu rodičovské odpovědnosti patří rovné postavení rodičů, přičemž není podstatné, zda spolu rodiče žijí či nikoli nebo zda jsou manžely či ne. Rovné postavení rodičů můžeme dovozovat jednak z čl. 32 odst. 4 LZPS, ale také z § 855 a 876 OZ. Zákon tak, na rozdíl od historických právních úprav, zakotvuje rovné postavení mezi rodiči a nevymezuje žádná zvláštní oprávnění či povinnosti jednoho či druhého z rodičů. Tak tomu bylo například dle OZO, který mimo povinnosti a práva plynoucí z rodičovské moci, znal také zvláštní práva otců, která byla označována jako moc otcovská.⁶⁸

Důvodem výslovného zakotvení rovného postavení rodičů při výkonu rodičovské odpovědnosti je zejména skutečnost, že rodiče – otec i matka – jsou v životě dítěte nezastupitelní a rozvíjení vztahů s nimi a jejich výchova příkladem

---

⁶⁵ JIRSA, J., KORNEL, M., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník – Komentář s judikaturou. Svazek VII – Příbuzenství a švagrovství (§ 771-927)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. Převzato z CODEXIS®, doplněk LIBERIS®.

⁶⁶ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1441 s.

⁶⁷ Tamtéž, 1441-1442 s.

⁶⁸ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 62 s.

jsou součástí práva dítěte na respektování soukromého a rodinného života, který zaručuje čl. 8 EÚLP.⁶⁹ Zároveň má výslovné vymezení rovného postavení rodičů pomoci k ochraně druhého z rodičů zejména v případech, kdy je dítě svěřeno rozhodnutím soudu do péče pouze jednoho z rodičů. V praxi totiž často docházelo, a mnohdy stále dochází, že rodič, jenž má dítě svěřeno do péče, si nárokuje rozhodovat o tomto dítěti ve všech otázkách rodičovské odpovědnosti, a tím tak protiprávně zasahuje do práva druhého rodiče.⁷⁰

2.2.2 Vzájemná shoda rodičů

Zákon stanovuje, že rodiče vykonávají rodičovskou odpovědnost ve vzájemné shodě,⁷¹ avšak jsou přitom povinni dbát nejlepšího zájmu dítěte. Jedná se o další základní princip výkonu rodičovské odpovědnosti, kdy se předpokládá, že rodiče se na realizaci povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti dohodnou. Výkon rodičovské odpovědnosti ve vzájemné shodě ovšem neznamena, že by rodiče museli vždy jednat společně nebo jen s předem výslovným souhlasem druhého z nich.⁷² Vzájemnou shodou rodičů rozumíme stejný přístup k výkonu rodičovské odpovědnosti. Můžeme ji také chápat jako rámcové vymezení výchovy dítěte, kdy není mezi rodiči zásadního sporu o základních otázkách. Rogalewiczová uvádí, že pokud jsou rodiče ve shodě, že dítě může chodit po škole do kina na akční filmy, a to nejpozději do 21. hodiny, nepotřebují rodiče vždy odsouhlasit, že dítě půjde do kina a na jaký film.⁷³

Vzájemná shoda rodičů, zejména v otázkách výchovy a péče o dítěte, je pak významná i s ohledem na samotné dítě. Odlišný přístup rodičů při péči a výchově by mohl u dítěte vyvolat zmatek, popřípadě by pak této situace mohlo zneužívat a obracet se v konkrétních situacích na rodiče, jehož přístup je pro něj výhodnější. Rozdílný přístup rodičů k výkonu rodičovské odpovědnosti pak bude zejména nebezpečný v případě, kdy spolu rodiče nežijí.⁷⁴

Je nutné zmínit, že rodiče se musí o záležitostech dítěte spadající do rodičovské odpovědnosti vzájemně informovat a radit tak, aby dosáhli vzájemné

---

⁶⁹ SCHÖN, Monika. Vztahy mezi rodiči při výkonu rodičovské odpovědnosti. *Právní rozhledy*. 2015, 2015(1), 5-9 s. ISSN 1210-6410.

⁷⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1445 s.

⁷¹ § 876 odst. 1 OZ.

⁷² ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 114 s.

⁷³ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1446 s.

⁷⁴ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1446 s.

shody. Tato informační povinnost má předběžnou povahu a je nutné ji odlišovat od následné informační povinnosti v záležitostech, jež nesnesou odkladu.⁷⁵

Prakticky však není vždy možné dosáhnout dohody mezi rodiči. Jedním z důvodů, kdy není možné dosáhnout dohody mezi rodiči, je nebezpečí z prodlení. Nebezpečím z prodlení rozumíme stav, kdy pouze okamžité jednání může odstranit nenahraditelnou či těžce nahraditelnou újmu.⁷⁶ Jestliže hrozí při rozhodování o záležitostech dítěte nebezpečí z prodlení, může jeden z rodičů rozhodnout nebo dát přivolení sám.⁷⁷ Předpokladem tedy je nedostatek časového prostoru pro to, aby se rodiče mohli poradit.⁷⁸ Jednající rodič by však stále měl ctít zásadu výkonu rodičovské odpovědnosti ve vzájemné shodě. To znamená, že zná-li nebo může předpokládat názor druhého rodiče, musí na něj brát ohled při rozhodování o záležitostech dítěte, jež nesnesou odkladu. Rodič, který jednal v neodkladných záležitostech dítěte, je povinen neprodleně sdělit druhému rodiči stav věci.⁷⁹

Rodiče se ovšem nemusí o záležitostech dítěte dohodnout také ze subjektivních důvodů. OZ rozlišuje mezi běžnými a významnými záležitostmi dítěte. Za významnou záležitostí dítěte se dle § 877 odst. 2 OZ považují zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky (typicky kosmetické zákroky jako tetování nebo piercing), určení místa bydliště a volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte. Jedná se o demonstrativní výčet a bude potřeba v každém jednotlivém případě posuzovat, zda se jedná o záležitost významnou pro zájem dítěte.⁸⁰ O tom, zda se jedná o významnou záležitost, rozhoduje soud.

Zákon nedefinuje, co se rozumí běžnými záležitostmi. Na základě interpretace ale můžeme dovodit, že se bude jednat o záležitosti, které nejsou významné. Při výkonu běžných záležitostí týkajících se dítěte můžeme dovodit, že každý z rodičů je oprávněn jednat samostatně. Stále je však třeba dbát na zásadu

---

⁷⁵ Tamtéž, 1446 s.

⁷⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 819-820 s.

⁷⁷ 876 odst. 2 OZ.

⁷⁸ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1446 s.

⁷⁹ SCHÖN, Monika. Vztahy mezi rodiči při výkonu rodičovské odpovědnosti. *Právní rozhledy*. 2015, 2015(1), 5-9 s. ISSN 1210-6410.

⁸⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1452 s.

výkonu rodičovské odpovědnosti ve vzájemné shodě a i u běžných záležitostí se tak předpokládá, že se rodiče na jejich realizaci dohodnou.⁸¹

Absentuje-li dohoda rodičů v záležitosti, která je pro dítě významná zejména se zřetelem k jeho zájmům, je stanoveno, že rozhodne soud, přičemž soud tak může učinit předběžně či následně, vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o významné záležitosti druhého rodiče.⁸² Jedná se o řízení ve věci péče soudu o nezletilé dle § 466 písm. j) ZŘS a je možné jej zahájit pouze na návrh. O procesních aspektech tohoto řízení je blíže pojednáno v kapitole č. 4.2.2.

Zákon dále stanovuje vyvratitelnou právní domněnku pro případ, že vůči třetí osobě jedná v záležitostech dítěte pouze jeden rodič. Jde-li o jednání vůči třetí osobě, která je v dobré víře, souhlas druhého rodiče se presumuje.⁸³ Jednání vůči třetí osobě se přitom může týkat běžných i významných záležitostí dítěte. Pokud třetí osoba ví, že druhý rodič souhlas nedal, jednal rodič bez souhlasu druhého rodiče. Bude-li se jednat o významnou záležitost dítěte, pak je možné postupovat podle § 877 odst. 1 OZ a věc předložit soudu. V případě běžných záležitostí dítěte ale nemá rodič, který nedal souhlas, možnost obrany. Na druhou stranu jestliže k takovému jednání v běžných záležitostech dítěte dochází opakovaně, je tak porušena zásada výkonu rodičovské odpovědnosti ve shodě a bude možné zahájit řízení o výkonu rodičovské odpovědnosti či řízení o svěřeni do péče. Soud zde bude posuzovat, jestli porušování pravidel stanovených pro výkon rodičovské odpovědnosti neodůvodňuje změnu rozhodnutí o výkonu rodičovské odpovědnosti či o péči o dítě.⁸⁴

2.3 Povinnosti a práva ve vztahu k třetím osobám

Vedle povinností a práv vznikajících při výkonu rodičovské odpovědnosti ve vztahu k dítěti a mezi rodiči navzájem, rozlišujeme také povinnosti a práva ve vztahu k třetím osobám. Tyto povinnosti a práva jsou upraveny v § 879 OZ a stanovují pravidla pro případ, kdy je dítě adresátem právních jednání, v nichž není způsobilé samostatně právně jednat a je třeba, aby bylo zastoupeno svými rodiči.

---

⁸¹ SCHÖN, Monika. Vztahy mezi rodiči při výkonu rodičovské odpovědnosti. *Právní rozhledy*. 2015, 2015(1), 6 s. ISSN 1210-6410.

⁸² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 225 s.

⁸³ § 876 odst. 3 OZ.

⁸⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 820 s.

Dítě má právní osobnost (tj. způsobilost mít práva a povinnosti) od svého narození. Naproti tomu svéprávnost (tj. způsobilost nabývat vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem) dítě získává postupně v závislosti na své rozumové a volní vyspělosti. Dítě tak může jednat samostatně v rozsahu odpovídající jeho rozumové a mravní vyspělosti. Při právním jednání, ke kterému není rozumově a volně způsobilé, musí být dítě zastoupeno jeho rodiči, resp. jeho zákonnými zástupci.⁸⁵ Na tyto případy pak dopadá ust. § 879 OZ.

Rodiče zastupují dítě při právních jednáních, ke kterým není právně způsobilé, zásadně společně, tak aby byl zajištěn nejlepší zájem dítěte. Je nutné, aby se rodiče na zastoupení dítěte nejprve dohodli, což však neznamená, že by museli i společně jednat.⁸⁶ Dle § 879 odst. 1 OZ při právním jednání vůči dítěti, které není způsobilé ve věci samostatně právně jednat, postačí jednání i jen vůči jednomu z rodičů jako zástupci dítěte. Toto ustanovení je třeba vykládat v souladu s § 570 odst. 2 OZ, jenž upravuje právní jednání vůči osobě, která není plně svéprávná. V souladu s tímto ustanovením nepůsobí právní jednání vůči osobě, která není plně svéprávná, dříve, než projev vůle dojde jejímu zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi. Sleduje-li se však právním jednáním poskytnout takové osobě jen právní výhodu, působí právní jednání již od okamžiku, kdy je učiněno vůči této osobě.⁸⁷

OZ dále v § 879 odst. 2 uvádí, že je-li právně významné, zda dítě, které není způsobilé ve věci samostatně právně jednat, je či není v dobré víře, je třeba, aby byla posouzena dobrá víra obou rodičů. Samotná zásada jednání v dobré víře je zakotvena v § 7 OZ, podle něhož se má za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře. Dobrou víru přitom můžeme chápat jako psychický stav osoby založený sice na mylném, avšak v konkrétním případě omluvitelném mínění o existenci či neexistenci nějaké skutečnosti, práva či právního poměru.⁸⁸

Je-li tedy nezbytné posoudit dobrou víru zastoupeného – dítěte, bude nutné posoudit dobrou víru obou rodičů. Z tohoto ustanovení však platí několik výjimek. V první řadě se bude zkoumat dobrá víra jen jednoho rodiče, pokud druhý rodič není

---

⁸⁵ KŘÍSTEK, A. Mezery v zákonech z hlediska ochranné funkce zákonného zastoupení dětí. *Právo a rodina*, 2015, č. 11, 2-3 s. ISSN 1212-866X.

⁸⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 830-831 s.

⁸⁷ § 570 odst. 2 OZ.

⁸⁸ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1460 s.

znám nebo zemřel. Byl-li výkon rodičovské odpovědnosti druhého rodiče omezen, pozastaven či byl rodičovské odpovědnosti zbaven, bude se dobrá víra posuzovat jen u rodiče, který dítě zastupuje. V neposlední řadě pokud bylo dítě svěřeno do péče jen jednoho z rodičů, zkoumá se dobrá víra jen u rodiče, kterému bylo dítě svěřeno. Je nutné zdůraznit, že rodičovská odpovědnost rodiče, který dítě nemá v péči, zůstává zachována v plném rozsahu. Dochází zde k faktickému omezení výkonu rodičovské odpovědnosti, kdy zákon vychází ze skutečnosti, že rodič, který nemá dítě v péči, nemusí mít potřebné informace o právním jednání, které druhý rodič vůči dítěti učinil.⁸⁹ Je-li dítě svěřeno do střídavé nebo společné péče, bude třeba zjišťovat dobrou víru u obou rodičů.

Obdobně pak dle § 879 odst. 3 OZ: „*Je-li právně významné, zda dítě, které není způsobilé ve věci samostatně právně jednat, o věci, popřípadě skutečnosti vědělo nebo nevědělo, je třeba, aby byla posouzena vědomost obou rodičů; má-li však dítě v péči jen jeden z rodičů, posoudí se jen jeho vědomost.*“

Vědomost, tedy zda měla osoba k dispozici určité konkrétní relevantní informace,⁹⁰ se bude opět posuzovat u obou rodičů. I zde však platí výjimka, pokud bylo dítě svěřeno do péče jen jednoho z rodiče, bude se zkoumat jen jeho vědomost.

---

⁸⁹ JIRSA, J., KORNEL, M., ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kolektiv autorů. *Občanský zákoník – Komentář s judikaturou. Svazek VII – Příbuzenství a švagrovství (§ 771-927)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

⁹⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1461 s.

3 Výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství

Rodičům náleží rodičovská odpovědnost přímo ze zákona. Pokud rodiče žijí společně, obvykle jim výkon povinností a práv spadajících do rodičovské odpovědnosti nedělá větší potíže. Rodičům, vykonávajícím rodičovskou odpovědnost v souladu s principy uvedenými v kapitole č. 2 této diplomové práce, tedy ve shodě a v souladu s nejlepším zájmem dítěte, pak stát do jejich soukromých poměrů v zásadě nezasahuje.⁹¹

Do výkonu rodičovské odpovědnosti však významně zasáhne rozvod manželů. Rozvod manželství je jeden ze způsobů zániku manželství, ke kterému dochází na základě soudního rozhodnutí. Podle § 755 odst. 1 OZ může být manželství rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení. Jedná se o objektivní důvod pro rozvod manželství.⁹² Pokud má být rozvedeno manželství, v němž se narodily děti, které nejsou plně svéprávné, musí soud nejprve rozhodnout o jejich poměrech v době po rozvodu manželů.⁹³ Dokud rozsudek soudu upravující poměry k dětem, případně rozsudek, jímž byla soudem schválena dohoda rodičů o úpravě poměrů, nenabude právní moci, není možné manželství rozvést.⁹⁴

Rodiče jsou nejdůležitějšími osobami v životě dítěte. Konflikt mezi rodiči (bez ohledu na to, zda rodiče spolu žijí či se rozcházejí) představuje pro dítě vždy zátěž, přičemž v nich může vyvolat různé reakce (strach, agrese, smutek, úzkosti, zhoršení školního prospěchu dítěte atd.). Jednou z nejvíce zátěžových situací pro rodinu, a zejména pak pro samotné děti, bývá rozvod rodičů. Samozřejmě každé dítě se s rozvodem rodičů vyrovnává jinak. Některé děti se s rozvodem rodičů vyrovnávají relativně dobře, jiné děti jsou více zranitelné a rozvod rodičů se tak může projevit i na jejich psychickém zdraví a chování.⁹⁵ I postoj rodičů v rozvodu (zejm. zda spolu dokážou komunikovat a spolupracovat nebo zda naopak mezi sebou vyvolávají konflikty) se může odrážet v tom, jak samotné dítě zvládá rozvod. Právní úprava tak primárně směřuje k tomu, aby byla poskytnuta ochrana právům

---

⁹¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 225 s.

⁹²ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha. Wolters Kluwer ČR, 2016, 43 s.

⁹³ § 755 odst. 3 OZ.

⁹⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, 452 s.

⁹⁵ MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015, 25-28 s.

nezletilého dítěte, protože je rozvodem nejvíce zasaženo a v důsledku rozvodu ztrácí zázemí a jistotu.⁹⁶

Jak jsem již uvedla, soud musí podle § 755 odst. 3 OZ nejprve rozhodnout o poměrech dítěte v době po rozvodu. Na toto ustanovení navazuje právní úprava obsažená v § 906 a 907 OZ, jenž upravuje výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství. Ve vztahu k rodičovské odpovědnosti soud musí rozhodnout o výkonu povinností a práv spadajících do rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství, kdy se bude jednat zejména o rozhodování o péči o dítě, o styku s dítětem a případně o dalších otázkách rodičovské odpovědnosti. Je nutné zdůraznit, že rozvod nemá vliv na rozsah povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti. Rodiče mají i po rozvodu zachováno rovné postavení. Jak bylo nastíněno v kapitole č. 2.2.2, rodič, který má dítě svěřeno do výlučné péče, se často domnívá, že může rozhodovat o všech záležitostech dítěte spadající do rodičovské odpovědnosti. Tato praxe však neodpovídá právní úpravě. Rodiče i po rozvodu manželství musí vykonávat rodičovskou odpovědnost ve vzájemné shodě a v případě neshod ohledně významných záležitostí dítěte se musí obrátit na soud. Svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů, příp. do střídavé péče nebo péče třetí osoby, dochází pouze k faktickému omezení výkonu rodičovské odpovědnosti co do osobní péče na dobu, kdy dítě nemá u sebe.⁹⁷

3.1 Svěření dítěte do péče

Podle § 906 odst. 1 OZ rozhoduje-li soud o rozvodu manželství rodičů dítěte, musí nejprve určit, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat. Soud při rozhodování o svěření dítěte do péče po rozvodu manželství přitom vychází z ÚPD, která zakotvuje na jedné straně právo dítěte na péči obou rodičů a na druhé straně právo rodičů na to, aby od nich nebylo dítě proti jejich vůli zásadně odděleno. Na úrovni vnitrostátního práva je třeba vycházet z ústavně zaručených práv zakotvených v LZPS. V čl. 10 odst. 2 LZPS je zakotveno právo každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. V čl. 32 odst. 4 LZPS je pak zakotveno právo rodičů pečovat o své děti a vychovávat je a právo dětí na rodičovskou výchovu a péči. Soud při rozhodování o svěření dítěte do péče by měl dbát na to, aby dítě vyrůstalo v pro něm

---

⁹⁶ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úprava povinností a práv k nezletilým dětem v případě rozvodu a rozvodu rodičů. *Právní rozhledy*. 2016, 2016(1), 12-16 s. ISSN 1210-6410.

⁹⁷ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 117-119 s.

co nejpříznivějším prostředí a současně mělo možnost žít a být vychovááno oběma svými rodiči.⁹⁸

Soud při rozhodování o svěřením dítěte do péče rozhoduje o tom, s kým bude dítě žít ve společné domácnosti a kdo bude rozhodovat o každodenních, běžných záležitostech jako např. co si vezme dítě na sebe nebo co bude snídat. Dochází tak k faktickému omezení výkonu rodičovské odpovědnosti co do osobní péče druhého rodiče, který nemá dítě svěřené do péče a nemůže ho tak ani zastupovat v běžných záležitostech. Tento rodič však zůstává nositelem rodičovské odpovědnosti a v době, kdy má dítě u sebe, vykonává péči o toto dítě a v běžných záležitostech ho také zastupuje. Faktickým omezením výkonu rodičovské odpovědnosti dochází k zásahu do ústavně garantovaného práva na péči o dítě každým z rodičů. Je tak třeba pečlivě zkoumat kritéria svěřením dítěte do péče tak, aby došlo k co nejmenšímu zásahu do práv rodičů.⁹⁹

Jednotlivá kritéria, která musí soud zkoumat při rozhodování o svěřením dítěte do péče, jsou rozvedena v § 906 a 907 OZ. Základním kritériem je nejlepší zájem dítěte, kterému jsem se blíže věnovala v kapitole č. 2.1.1. Dále musí soud vzít úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale i vztah k jeho sourozencům a případně také prarodičům. Vycházíme přitom ze zásady, že sourozenci mají vyrůstat společně v jedné rodině, tak aby byly zachovány sourozenecké vztahy. Tato zásada však neplatí bezvýjimečně a bude nutné zkoumat konkrétní okolnosti případu, neboť v některých případech může být oddělená výchova sourozenců vhodnější. Osobně se domnívám, že k rozdělení sourozenců by mělo docházet pouze výjimečně. Rozvodem dochází k narušení rodinné stability dítěte, protože ztrácí každodenní kontakt s jedním z rodičů a je tak nutné zachovávat alespoň vztahy se sourozenci. Vedle vztahů dítěte k rodičům a jeho sourozencům musí soud brát v úvahu také vztahy k jeho prarodičům, pokud s nimi rodina udržovala blízký vztah po dobu trvání manželství a je zájem na zachování těchto vztahů.¹⁰⁰

Z § 907 odst. 2 OZ pak vyplývají další kritéria, k nimž musí soud přihlížet při rozhodnutí o svěřením dítěte do péče. Patří sem *osobnost dítěte, zejména jeho vloh a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého*

---

⁹⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu. Praha: Leges, 2019, 96 s.

⁹⁹ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 118 s.

¹⁰⁰ NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., a VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 2., aktualizované vydání. Praha: GRADA Publishing, 2017, 166-167 s.

*z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným a nepříbuzným osobám. Soud musí vzít také v úvahu, který z rodičů dosud o dítě pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje. V neposlední řadě musí soud dbát také na právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, na práva druhého rodiče, jemuž dítě nebude svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti a na schopnost rodiče dohodnout se na výchově s druhým rodičem.*¹⁰¹

Ústavní soud judikoval i další kritéria, k nimž je nutno při rozhodování o svěřeni dítěte do péče přihlížet nad rámec zákonné právní úpravy. Mezi tato kritéria patří existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřeni do péče usilující osobou; míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče té které osoby; schopnost osoby usilující o svěřeni dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby; a přání dítěte.¹⁰²

Co se týče prvního kritéria – existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřeni usilující osobou, tak vyjadřuje skutečnost, že rodina představuje primárně biologickou vazbu a teprve následně sociální institut.

U druhého kritéria – zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče té které osoby Ústavní soud konstatoval, že při jakémkoliv zásahu do rodinného života se soudy musí snažit, aby nedošlo k odtržení dítěte od osob, k nimž má silnou náklonost a u kterých dlouhou dobu pobývalo, a aby zároveň došlo k jeho svěřeni do péče té osoby, která uznává důležitost dalších blízkých osob v životě dítěte a v kontaktu s nimiž nebude dítěti bránit. Současně musí být minimalizován zásah do soukromého života dítěte jako jedince s vlastní identitou sestávající z jeho národnosti, náboženství, kulturní či jazykové afiliace.

U třetího kritéria – schopnosti osoby usilující o svěřeni dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby, je dle Ústavního soudu nutné posuzovat zejména věk, zdravotní stav, materiální zabezpečení, výchovné a intelektuální schopnosti a morální integritu dané osoby a její chování k dítěti.

---

¹⁰¹ § 907 odst. 3 OZ.

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014 sp. zn. I. ÚS 2482/13.

V neposlední řadě je čtvrtým kritériem přání dítěte,¹⁰³ kterému jsem se věnovala již v kapitole č. 2.1.2. V souvislosti s rozvodem bych však uvedla, že dítě by mělo být dotazováno na to, jak si představuje další fungování rodiny, s kterým z rodičů by chtělo žít, jaký je jeho názor na stěhování nebo změnu školy apod. Soud však musí brát v potaz, že názor dítěte bývá mnohdy ovlivněn názorem rodičů. K tomuto ovlivňování může docházet úmyslně, kdy se rodiče snaží názor dítěte zmanipulovat, nebo zprostředkovaně, kdy se dítě ztotožňuje s názorem rodiče, a to zejména s tím rodičem, který má na jeho výchovu rozhodující vliv. Ústavní soud vymezil řadu podmínek, které musí soudy při zohlednění přání dítěte dodržovat a zvažovat, přičemž se týkají jak hodnocení samotného postoje dítěte (zohlednění věku, rozumové a emocionální vyspělosti dítěte, zvážení míry objektivitvity tohoto postoje), tak i způsobu jeho zjištění v průběhu soudního řízení, ať již z hlediska formy, kdy přání dítěte musí být zjišťováno komplexně, anebo z hlediska příslušného orgánu, který má přání dítěte zjišťovat.¹⁰⁴ Panují poměrně sjednocené názory na to, že dítě by nemělo být přímo dotazováno, s kterým rodičem by chtělo po rozvodu žít. Zároveň by dítě mělo vědět, že o porozvodovém uspořádání rozhodují rodiče nebo soud a nikdy ne dítě. Účelem je, aby v dítěti nebyly vyvolávány pocity viny, že preferuje jednoho rodiče více.¹⁰⁵ Domnívám se, že ačkoliv je přání dítěte dozajista významným a nenahraditelným vodítkem pro rozhodování o svěřením dítěte do péče, při jeho hodnocení se musí postupovat obezřetně. Děti, zejména pak děti předškolního věku, jsou snadno zmanipulovatelné a mohou podléhat nátlaku rodičů, což může vést ke zkresleným tvrzením. Soudy by tak měly důkladně zkoumat, do jaké míry je názor dítěte nezávislý na názoru rodiče, zda se dítě jen nesnaží zavděčit nebo zda se u něj neprojevuje syndrom zavrženého rodiče. Samotné zjišťování názoru dítěte pro něj může být stresující záležitostí, které u něj může vyvolat pocity viny, že se rozhoduje pro jednoho z rodičů. Dítěti musí být zdůrazněn význam zachování vztahů s oběma rodiči pro jeho budoucí život, dále mu musí být vysvětlen význam jeho názoru pro rozhodnutí soudu, avšak musí být seznámeno i se skutečností, že o tom, komu bude svěřeno do péče, rozhodují rodiče nebo soud. Dítě zároveň musí vědět, že jeho názor nebude zjišťován proti jeho vůli. Postup při zjišťování názoru dítěte musí také odpovídat jeho věku, rozumové vyspělosti, jakož i jeho psychickému stavu.

¹⁰³ LUŽNÁ, Romana. Nejlepší zájem dítěte. *Rodinné listy*. 2017, 2017(10), 18 s. ISSN 1805-0824.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2015, sp. zn. II. ÚS 2943/14.

¹⁰⁵ KOVÁČOVÁ, A. a SPÁČIL, O. Slyšení dítěte v rámci rodinné mediaci. *Právní rozhledy*. 2014, 2014(10), 353. ISSN 1210-6410.

Za účelem rozhodování v nejlepším zájmu dítěte bude soud tato kritéria posuzovat samostatně u všech osob, které jeví upřímný zájem o svěřeni dítěte do péče. Jsou-li u všech osob naplněna stejnou měrou, je žádoucí dítě svěřit do společné či střídavé výchovy těchto osob či přijmout opatření, která takový postup v budoucnu umožní. Jinými slovy, je-li v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče všech těchto osob, pak bude zpravidla v jeho nejlepším zájmu být svěřeno do péče všech těchto osob současně.¹⁰⁶ V jiných svých nálezech Ústavní soud konstatoval, že naplňuje-li jeden z rodičů výše uvedená kritéria výrazně lépe, je zpravidla v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče tohoto rodiče. V případě, že oba rodiče naplňují tato kritéria zhruba stejnou měrou, je třeba vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů.¹⁰⁷

OZ rozlišuje tři základní formy péče. Patří sem výlučná péče jednoho z rodičů, střídavá péče obou rodičů a společná péče obou rodičů (příp. péče jiné osoby). Jednotlivé formy jsou rovnocenné a není tak možné žádnou formu péče předem určit jako preferovaný model uspořádání porozvodových poměrů. Soud musí vždy pečlivě zkoumat konkrétní okolnosti případu, jakož i kritéria pro svěřeni dítěte do péče a posoudit, která forma péče je s ohledem na nejlepší zájem dítěte v daném případě vhodná.

3.1.1 Výlučná péče

Výlučná osobní péče je nejstarší a stále také nejčastější formou péče o dítě. Výlučná péče spočívá v tom, že dítě je svěřeno do péče matky nebo otce (tzv. primárního pečovatele nebo také rezidentního rodiče) a s tímto primárním pečovatelem má dítě žít v rodinné domácnosti. Rodič, kterému nebylo dítě svěřeno do výlučné péče (tzv. nerezidentní rodič), samozřejmě zůstává rodičem se všemi právy a povinnostmi z tohoto vztahu vyplývajícími. Oba rodiče jsou tak nositeli i vykonateli rodičovské odpovědnosti, avšak u nerezidentního rodiče dochází k faktickému omezení výkonu rodičovské odpovědnosti v době, kdy dítě nemá v péči. Stále však platí, že rodiče se musí dohodnout o významných záležitostech dítěte, případně se obrátit na soud.¹⁰⁸ Zejména u laické veřejnosti ale stále přetrvává nesprávné povědomí o tom, že rodič, který má dítě svěřeno do péče, může

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.

¹⁰⁷ Např. nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010 sp. zn. III ÚS 1206/09, nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2010 sp. zn. I. ÚS 266/10 nebo nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014 sp. zn. I. ÚS 2482/13.

¹⁰⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 227 s.

rozhodovat o všech záležitostech dítěte, včetně rozhodování o jeho styku s nerezidentním rodičem a ten tak může být ze života dítěte snadno vyloučen. Právě tento mýtus vede často ke sporům o formu péče o dítě mezi rodiči,¹⁰⁹ přestože, jak jsem uvedla, rodičovská odpovědnost zůstává zachována oběma rodičům.

Z judikatury můžeme dovodit, že oba rodiče mají právo pečovat o dítě stejnou měrou a podílet se na jeho výchově¹¹⁰ a tedy matka ani otec nemají přednostní právo na péči o dítě. Přesto je v praxi stále více využívána forma výlučné péče matky. Důvodem může být jednak stále přetrvávající tradiční názor o dominantní roli ženy při výchově dítěte,¹¹¹ ale také nízký věk dítěte, které je závislé na péči matky nebo nezájem otce.¹¹² Soudy by měly ke každému případu rozhodování o svěřeni dítěte do péče přistupovat individuálně a zkoumat naplnění kritérií pro svěřeni dítěte do péče. Dále by soudy měly také usilovat o to, aby dítě nebylo odtrženo od osob, k nimž má silnou náklonost a u nichž nachází svůj domov, a aby bylo svěřeno do péče osoby, která uznává roli jiných blízkých osob v životě dítěte jakožto unikátního jedince.¹¹³

V souladu s § 888 OZ má dítě, které je svěřeno do péče jen jednoho rodiče, právo se stýkat s druhým rodičem. Tomu odpovídá i právo nerezidentního rodiče na styk s dítětem, ledaže soud takový styk omezí nebo zakáže. Rodič, který má dítě v péči, musí dítě na styk s druhým rodičem připravit, styk s druhým rodičem umožnit a při výkonu práva osobního styku s dítětem v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat (ke styku rodiče s dítětem blíže v kapitole č. 3.2).

Nerezidentní rodič má dále povinnost plnit vyživovací povinnost k dítěti k rukám pečujícího rodiče. To představuje jeden z rozdílů od střídavé péče, při které je povinnost plnit vyživovací povinnost stanovena zpravidla oběma rodičům. Zatímco v případě výlučné péče může rezidentní rodič rozhodovat o nákladech na dítě dle vlastního uvážení a bez souhlasu druhého rodiče, tak v případě střídavé

---

¹⁰⁹ HÖHNE, S. a PALONCYOVÁ, J. Péče a výživa dětí po rozchodu rodičů podle výsledků opatrovnických řízení. *Demografie*. 2021, 2021(1), 5 s. ISSN 0011-8265.

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2016, sp. zn. III. ÚS 2298/15.

¹¹¹ JIRSA, J., KORNEL, M., ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kolektiv autorů. *Občanský zákoník – Komentář s judikaturou. Svazek VII – Příbuzenství a švagrovství (§ 771-927)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

¹¹² ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 119 s.

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2014, sp. zn. II. ÚS 1835/14.

péče se rodiče musí i v těchto otázkách dohodnout. Právě otázka výživného mnohdy představuje důvod, proč rodiče trvají na střídavé péči nebo proti ní naopak brojí.¹¹⁴

3.1.2 Společná péče

Další formou péče o dítě je společná péče. Podle judikatury Ústavního soudu představuje společná péče (vedle střídavé péče) ideál uspořádání poměrů dětí a rodičů, kteří spolu nežijí.¹¹⁵ OZ společnou péči přímo nevymezuje, dle teorie se však bude jednat o situaci, kdy soud nevydá žádné konkrétní rozhodnutí o svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů, ale ve svém rozhodnutí pouze stanoví, že se dítě svěřuje do společné péče rodičů. Rodiče tak v podstatě pokračují v neupraveném režimu, ve kterém nejsou soudně nastavena specifická pravidla pro péči o nezletilé dítě, výživu dítěte či osobní styk s dítětem.¹¹⁶

Ačkoliv tato forma péče o dítě není v praxi příliš častá, tak společná péče o dítě představuje nejvhodnější způsob úpravy poměrů dítěte po rozvodu, a to za předpokladu, že rodiče jsou schopni se o záležitostech dítěte dohodnout. Tato forma péče je v souladu se zásadou minimálních zásahů státu do rodinného života, neboť soud svým rozhodnutím autoritativně nezasahuje do výchovy a výživy dítěte. Veškeré záležitosti, jež se dítěte týkají, jsou tak ponechány rodičům k rozhodnutí, což nejlépe odpovídá přirozenému výkonu rodičovské odpovědnosti.¹¹⁷ Zároveň tato forma péče o dítě nejlépe odráží zásadu rovné péče rodičů o dítě.¹¹⁸

Svěřit dítě do společné péče bude vhodné zejména v případech, kdy dítě je blízko věku zletilosti a již nežije s rodiči v rodinné domácnosti, studuje mimo místo svého bydliště nebo se samo žije. V těchto případech je totiž faktický výkon rodičovské odpovědnosti zcela minimální, rodiče se ale musí přesto dohodnout v otázce plnění vyživovací povinnosti vůči dítěti. Dále je společná péče také vhodným řešením, pokud rodiče po rozvodu spolu zůstávají bydlet ve společné domácnosti. Zde bych však zdůraznila, že zákon nestanovuje jako podmínku pro společnou péči požadavek společné domácnosti. Společnou péči tak bude možné realizovat, přestože rodiče nesdílejí společnou domácnost a i pokud nebydlí

---

¹¹⁴ TOMEŠOVÁ, J. Úvaha o hranici mezi střídavou a výlučnou péčí o nezletilé dítě. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/ht-uvaha-o-hranici-mezi-stridavou-a-vylucnou-peci-o-nezletile-dite>.

¹¹⁵ Nález III. ÚS 2298/15-1 ze dne 15. 3. 2016 a nález I. ÚS 153/16-1 ze dne 26. 7. 2016.

¹¹⁶ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 203 s.

¹¹⁷ TOMEŠOVÁ, J. Společná péče o nezletilé dítě. *Právní prostor* [online]. 2017 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pace-o-nezletile-dite>.

¹¹⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 950-956.

v jednom městě.¹¹⁹ Přesto se domnívám, že vzdálenost bydlišť rodičů by měla být minimální (např. by se měla nacházet ve stejném městě nebo ve vedlejším městě). Jen tak mohou rodiče skutečně vykonávat péči o dítě společně, aniž by bylo třeba ingerence ze strany soudu.

Proto aby mohla být společná péče nařízena, stanovuje OZ podmínku souhlasu obou rodičů se společnou péčí.¹²⁰ Soud tedy autoritativně společnou péči nemůže nařídit, ale schvaluje dohodu rodičů o společné péči o dítě. Tím se společná péče liší od výlučné a střídavé péče. Předpokladem pro to, aby soud mohl dohodu rodičů o společné péči o dítě schválit, je také soulad dohody s nejlepším zájmem dítěte. Soud musí zjistit, zda jsou rodiče skutečně schopni se dohodnout o péči o dítě či zda mezi rodiči nejsou spory týkající se dítěte.¹²¹

Jak jsem již uvedla, soud ve svém rozhodnutí formálně nestanovuje žádná pravidla ohledně péče, výživy a osobního styku s dítětem, přesto by ale společná péče neměla fungovat bez jakýchkoliv pravidel. Třebaže rozvádějící se rodiče dobře komunikují a vycházejí spolu, je žádoucí nastavit si určitá pravidla výkonu rodičovské odpovědnosti, tak aby se zabránilo případným neshodám v budoucnu. Zákon výslovně nepředpokládá, že by rodiče měli uzavřít mimosoudní dohodu ohledně výkonu rodičovské odpovědnosti, tato pravidla by však měla napomoci rodičům v péči o dítě.¹²² Dohoda nemá žádnou předepsanou formu (může tak být učiněna např. písemně, ústně, emailovou korespondencí rodičů), ani předepsané náležitosti. Je tak čistě na rodičích, co do této dohody zahrnou. Může se jednat o ujednání upravující, kdy který rodič o dítě pečuje, ale i ujednání upravující úhradu potřeb dítěte (např. zřízení společného účtu pro potřeby dítěte, rozdělení konkrétních plateb).¹²³

Sporná je otázka, zda soud může v rámci schválení dohody o společné péči stanovit výživné. S ohledem na to, že společná péče spočívá ve schopnosti rodičů dohodnout se v otázkách péče o dítě, měli by rodiče být schopni dohodnout

---

¹¹⁹ TOMEŠOVÁ, J. Proč by mělo být dítě svěřováno do společné péče obou rodičů? *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/proc-melo-byt-dite-sverovano-do-spolecne-pece-obou-rodicu>.

¹²⁰ § 907 odst. 1 OZ.

¹²¹ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1622-1623 s.

¹²² TOMEŠOVÁ, J. Proč by mělo být dítě svěřováno do společné péče obou rodičů? *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/proc-melo-byt-dite-sverovano-do-spolecne-pece-obou-rodicu>.

¹²³ TOMEŠOVÁ, J. Dohody rodičů - soudem schválené a mimosoudní. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/dohody-rodicu-soudem-schvalene-a-mimosoudni>.

se i výživném. Zároveň není jasné, kterému z rodičů by měla být vyživovací povinnost stanovena, vzhledem k tomu, že o dítě pečují oba rodiče. V případě, že by rodiče trvali na stanovení výživného v rámci dohody o společné péči, lze pochybovat o tom, zda by mezi nimi nevznikaly v budoucnu spory ohledně výživného. Takovéto neshody by pak nebyly v nejlepším zájmu dítěte a společná péče by tak nemohla být soudem schválena.¹²⁴ Jak jsem již výše uvedla, nic však nebrání rodičům mimosoudně se dohodnout na úhradě potřeb dítěte.

3.1.3 Střídavá péče

Střídavá péče, jakožto další z forem péče o dítě, byla do českého právního řádu zakotvena velkou novelou ZOR v roce 1998. Podle ZOR mohl soud svěřit dítě do střídavé výchovy (příp. společné výchovy) za předpokladu, že oba rodiče byli způsobilí dítě vychovávat a měli o výchovu zájem a bylo-li to v zájmu dítěte a byli tak lépe zajištěny jeho potřeby.¹²⁵ Střídavá péče byla převzata také do OZ, avšak bylo upuštěno od požadavku, aby střídavá péče byla nařízena, jen pokud jsou oba rodiče výchovně způsobilí a mají o výchovu zájem. Přestože OZ tento požadavek výslovně nestanovuje, musí soud při rozhodování o svěřeni dítěte do péče v souladu s § 907 odst. 2 OZ rozhodovat tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. S ohledem na to je tak dozajista v souladu se zájmem dítěte, aby rodiče byli výchovně způsobilí a měli o výchovu dítěte zájem. Současně byl vypuštěn požadavek, aby střídavá péče lépe zajišťovala potřeby dítěte, čímž došlo k zrovnoprávnění střídavé péče s péčí výlučnou.¹²⁶

Dle judikatury střídavá péče představuje ideální uspořádání poměrů dítěte v době po rozvodu. Střídavá péče spočívá v tom, že oba rodiče i nadále pečují o dítě, přičemž dítě žije v určitých časových intervalech s každým z rodičů. Dítě tak neztrácí stálý kontakt ani s jedním z rodičů a je tak zajištěno jeho právo na výchovu od obou rodičů.¹²⁷

3.1.3.1 Modely a intervaly střídavé péče

Obecně je nutné říci, že neexistuje jednotná forma střídavé péče a bude nutné vždy zohlednit individuální potřeby a zájmy dítěte, jakož i schopnost rodičů dohodnout se. Na rozdíl od výlučné péče, kde o každodenních záležitostech dítěte

---

¹²⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 950-956 s.

¹²⁵ § 26 odst. 2 ZOR.

¹²⁶ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 3 s.

¹²⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 227 s.

rozhoduje rezidentní rodič, se v rámci střídavé péče musí rodiče o způsobu výchovy a každodenních záležitostech dítěte dohodnout (např. o jeho mimoškolních aktivitách, stravování, materiálním zabezpečení dítěte).¹²⁸ V praxi se nejčastěji vyskytuje forma střídavé péče, kdy se v určitých časových intervalech dítě stěhuje mezi domácnostmi rodičů. Zvláštní formou střídavé péče je tzv. hnízdo, které spočívá v tom, že dítě zůstává v jednom bytě a jsou to právě rodiče, kteří se u něj střídají. Někteří odborníci toto považují za ideální formu střídavé péče, neboť dítě vyrůstá ve stálém výchovném prostředí, má pocit bezpečí a zázemí, odpadá stres z toho, zda si u některého z rodičů něco nezapomněl a má zachován kolektiv vrstevníků a spolužáků.¹²⁹ Souhlasím s tím, že tato forma střídavé péče je přijatelnějším řešením pro dítě, zejména proto, že dítě žije ve stabilním prostředí a nemusí se přesouvat mezi rodiči a veškerá zátěž spojená se střídavou péčí je tak přesunuta především na ně. Na druhou stranu je třeba poukázat na některé problematické aspekty této formy střídavé péče. Prvním problematickým aspektem je předpoklad pronájmu či vlastnictví tří bytů, kdy v jednom bytě by vyrůstalo dítě, kde by se rodiče ve stanovených intervalech střídali. Vedle toho by pak každý z rodičů musel mít svůj byt, kde by žil v době, kdy o dítě pečuje druhý rodič. Takové uspořádání představuje pro rodiče finanční zátěž a současně předpokládá dobrou komunikaci mezi rodiči, kteří jsou schopni se dohodnout o záležitostech bytu, jenž sdílí s dítětem (např. otázky údržby bytu, nákup jídla). Zásadním problémem této formy je, že de facto předpokládá, že rodiče nemají novou rodinu, tedy nežijí s novým partnerem či jiným dítětem.¹³⁰ Podle Váňové by takováto forma mohl v praxi *přetrvávat zhruba do jednoho roku po rozvodu či rozchodu, do doby, než si rodiče vytvoří nový život, naleznou nového partnera a začnou toužit po klidu a stabilním domově.*¹³¹

Při střídavé péči pečují rodiče o dítě ve stanovených časových intervalech. OZ nestanovuje přesné intervaly, v nichž by měla být střídavá péče realizována a je tak nutné přihlížet ke konkrétním potřebám dítěte, jeho rodičů, okolnostem života dítěte, jeho věku, osobnosti apod. Zejména s ohledem na věk dítěte se intervaly střídání dítěte mohou v průběhu času měnit. Nejčastěji se můžeme v praxi setkat

---

¹²⁸ FRANCOVÁ, M., DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 18 s.

¹²⁹ BURIÁNOVÁ, Pavla. Střídavá péče, aneb střídání rodičů, či dětí. *Rodinné listy*. 2017, 2017(9), 5 s. ISSN 1805-0824.

¹³⁰ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 71-73 s.

¹³¹ VÁŇOVÁ, Lucie. K nálezu Ústavního soudu o střídavé péči. *Rodinné listy*. 2014, 2014(7), 17 s. ISSN 1805-0824.

s týdenními intervaly střídání, avšak intervaly mohou být i kratší (vhodné zejména u menších dětí) nebo delší (čtrnáct dní, měsíc, půl roku). S ohledem na konkrétní okolnosti případu by měl soud zvažovat, zda není příhodné rozhodnout také o osobním styku dítěte s druhým rodičem. Ačkoliv zákon tuto povinnost nezakotvuje, bude zajisté vhodné, aby zejména v případě delších intervalů střídání soud určil styk s rodičem tak, aby s ním dítě neztrácelo kontakt.¹³²

Intervaly střídání přitom nemusí být u každého rodiče stejně dlouhé. Podle toho můžeme tak střídavou péči dělit na symetrickou (intervaly střídání jsou u každého rodiče stejně dlouhé) a asymetrickou (intervaly u každého rodiče nejsou stejně dlouhé). V odborné veřejnosti se však objevují názory, že intervaly střídání by měly být stejně dlouhé, neboť právě rovnoměrnost času u každého z rodičů je znakem střídavé péče.¹³³ Rogalewiczová ale upozorňuje na to, že ani ve fungující rodině se rodiče nevěnují svým dětem přesně stejné množství času, ale zpravidla se domluví tak, aby děti a jejich potřeby byly zajištěny a rodičům to tak vyhovovalo.¹³⁴

Možnost asymetrické střídavé péče ovšem můžeme dovozovat i z usnesení Ústavního soudu, který se zabýval případem, při němž bylo rozhodnuto o asymetrické střídavé výchově a odvolací soud rozhodl o střídavé výchově obou rodičů v poměru dva týdny u matky a týden u otce. Ústavní soud k tomuto uvedl: „Skutečnost, že soudy nenařídily střídavou výchovu rovnoměrně mezi oba rodiče a nevyhověly přání stěžovatele mít pro výchovu nezletilého stejný prostor jako matka, nepředstavuje v projednávané věci porušení práva dítěte na péči rodičů podle čl. 7 odst. 1 této Úmluvy.“¹³⁵

V případě asymetrické střídavé péče pak vyvstává otázka, jaký je rozdíl mezi asymetrickou střídavou péčí a výlučnou péčí s široce nastaveným osobním stykem. Ústavní soud konstatoval, že *podstatným rozdílem mezi střídavou péčí a širokým stykem rodiče s dítětem je v podstatě pouze vyživovací povinnost, když v případě střídavé péče obou rodičů se vyživovací povinnost k dítěti zpravidla stanoví oběma rodičům, zatímco při svěřeni dítěte do výlučné péče jednoho rodiče a stanovení širokého styku druhému rodiči se vyživovací povinnost stanoví pouze*

---

¹³² TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 75-76 s.

¹³³ KRZYSZTYNIAK, Katarzyna. Kde začíná a kde končí střídavá péče? *Právo a rodina*. 2022, 2023(1), 7 s. ISSN 1212-866X.

¹³⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*. 2016, 2016(2), 8 s. ISSN 1212-866X.

¹³⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2248/10.

*rodiči oprávněnému ke styku.*¹³⁶ Ústavní soud také dovodil, že rozhodnutí o formě péče, včetně výkladu rozdílu mezi asymetrickou střídavou péčí a výlučnou péčí s rozšířeným rozsahem styku druhého rodiče je ponecháno na obecných soudech, které znají okolnosti jednotlivých případů, rodinnou situaci a mají bezprostřední kontakt s účastníky řízení.¹³⁷ Jak již bylo několikrát zmíněno, svěřením dítěte do výlučné péče jednoho z rodičů při současném stanovení styku druhého rodiče, nedochází u nerezidentního rodiče pouze k faktickému omezení rodičovské odpovědnosti co do osobní péče o dítě v době, ve které není rodič ve styku s dítětem. Nerezidentní rodič však může o dítě pečovat, vychovávat jej a rozhodovat o jeho každodenních záležitostech v době, kdy se s dítětem stýká. V případě výlučné péče s široce nastaveným stykem nerezidentního rodiče s dítětem, tak v podstatě zůstává výkon povinností a práv náležejících do rodičovské odpovědnosti oběma rodičům plně zachován, díky čemuž se, co do obsahu těchto práv, může široká úprava styku téměř rovnat střídavé péči.¹³⁸ Přesto se v praxi setkáváme se dvěma zásadními problémy. Jednak je to přetrvávající nesprávné povědomí o tom, že rezidentní rodič může rozhodovat o všech záležitostech dítěte a nerezidentní rodič je tak de facto vyloučen z péče a výchovy dítěte s výjimkou výživného a styku s dítětem. Jako adekvátní řešení pro oba rodiče se právě může jevit asymetrická střídavá péče, protože jejím stanovením bude u obou rodičů zachován pocit, že není vyloučen ze života svého dítěte a může o něj rovnocenně pečovat s druhým rodičem. Současně by soudy měly apelovat na rodiče a zdůraznit jim, že ať už bude zvolena jakákoliv forma péče o dítě, zůstávají oba rodiči svého dítěte a jsou jim zachována jejich práva a povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti. Druhým problémem je potom otázka výživného, které je často důvodem, proč někteří rodiče střídavou péči odmítají nebo na ní naopak trvají.¹³⁹ Při volbě konkrétní formy péče musí soudy vždy rozhodnout s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Pokud soudy rozhodnou o výlučné péči s širokým rozsahem styku s dítětem, měli by při rozhodování o výživném zohlednit, v jakém rozsahu nerezidentní rodič pečuje o dítě.

---

¹³⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 7. 2021, sp. zn. III. ÚS 1619/21.

¹³⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 1903/18.

¹³⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 7. 2021, sp. zn. III. ÚS 1619/21.

¹³⁹ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 120 s.

3.1.3.2 Presumpce střídavé péče

Otázkou presumpce střídavé péče se Ústavní soud zabýval v řadě svých rozhodnutí. V roce 2014 vydal Ústavní soud dva nálezy, která lze označovat za průlomové, a kterými zaujal jasné stanovisko k otázce přednosti střídavé péče. Nálezem ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13 Ústavní soud vyslovil, že pokud jde o úpravu poměrů nezletilého dítěte, svěřeni dítěte do střídavé péče obou rodičů by mělo být pravidlem, zatímco jiné řešení by mělo být jen výjimkou. Tento svůj názor potvrdil i ve svém dalším nálezu, kdy uvedl: „*Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat, mají-li oba o jeho výchovu zájem a pokud oba dbali o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní, mělo by svěřeni dítěte do střídavé péče být pravidlem, zatímco jiné řešení je výjimkou, která vyžaduje prokázání, proč je v zájmu dítěte právě toto jiné řešení.*“¹⁴⁰ V tomto nálezu také mimo jiné stanovil, že střídavá péče je nejen právem rodičů, ale i jejich povinností a vymezil relevantní kritéria, jež mají obecné soudy hodnotit a posuzovat při rozhodování o formě péče o dítě. Tento závěr pak potvrdil i v dalších svých nálezech, přičemž doplnil, že presumpci ve prospěch střídavé péče lze vyvrátit jen pádnými důvody, které mají oporu v ochraně nejlepšího zájmu dítěte.¹⁴¹

Nálezy Ústavního soudu reflektují určitý posun ve společnosti ve vztahu k péči o děti, zejména vnímání postavení otců ve věcech péče o děti. Tyto nálezy vyvolaly u laické i odborné veřejnosti poměrně velkou debatu, neboť jimi Ústavní soud nabádá k upřednostňování střídavé péče a ve svém důsledku by fakticky mohla vyloučit aplikaci dalších forem péče.¹⁴² Ústavní soud proto své závěry korigoval, kdy v roce 2015 vydal další nálezy, v němž uvedl, že z jeho předchozích nálezů sice vyplývá, že by *střídavá péče měla být pravidlem, ovšem za předpokladu, že jsou splněny veškeré zákonné podmínky, tzn. že jsou oba rodiče stejnou měrou schopni a ochotni pečovat o zdraví dětí a o jejich tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, jestliže tyto děti mají k oběma rodičům stejně hluboký citový vztah, a je proto v nejlepším zájmu dítěte. Tyto zákonné podmínky však nutně nemusí nastat v každém zkoumaném případě, a má-li být rozhodnuto o střídavé péči, musí být jejich existence v řízení jednoznačně prokázána.*¹⁴³

¹⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.

¹⁴² KOMÁRKOVÁ, Lucie. Je střídavá péče opravdu pravidlem aneb průřez judikaturou Ústavního soudu. *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/je-stridava-pece-opravdu-pravidlem-aneb-prurez-judikaturou-ustavniho-soudu>

¹⁴³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 1234/15.

Ve svých dalších nálezech pak Ústavní soud poukazuje také na potřebu zohledňovat individuální okolnosti každého případu tak, aby rozhodnutí vždy odpovídalo zájmu dítěte. Také zdůraznil, že v tak individualizovaných věcech, jakými jsou spory o úpravu výchovných poměrů nezletilých dětí, nelze hovořit o precedenční závaznosti jejich závěrů, a tím méně je možné vymezit obecná kritéria, jejichž naplnění vždy, bez ohledu na konkrétní okolnosti případu, musí vést k uložení vybraného výchovného opatření. Ústavněprávní kritéria, jež vymezil ve svých dřívějších nálezech pro svěřeni dítěte to péče, představují pouze referenční kritéria, která musí obecné soudy vzít v potaz při rozhodování o svěřeni dítěte do péče, přičemž musí hledět na okolnosti každého jednotlivého případu.¹⁴⁴

Ovšem splnění kritérií pro nařízení střídavé péče je jen vodítkem pro rozhodování obecných soudů, které nemusejí automaticky znamenat, že bude střídavá péče nařízena. Obecné soudy musí ústavně konformním postupem zvážit všechny relevantní okolnosti, mezi které řadíme i funkční vztahy mezi rodiči, v rodině, a to i po rozvodu manželství nebo rozpadu partnerských vztahů.¹⁴⁵

Z výše uvedeného tak můžeme dovodit preferenci střídavé péče. Ta však bude žádoucí, pokud jsou naplněny zákonem stanovená kritéria a s ohledem na okolnosti případu se takové uspořádání jeví v nejlepším zájmu dítěte.¹⁴⁶ Střídavá péče tak nemůže být automatickým řešením, kdy základem bude vždy zájem dítěte. S ohledem na to, že v řízení o svěřeni dítěte do péče však dochází i k zásahu do ústavně garantovaného práva rodičů na péči o dítě, je potřeba najít takové uspořádání poměrů, které nebude právo rodičů nepřiměřeně omezovat.¹⁴⁷

3.1.3.3 Předpoklady a vhodnost střídavé péče

Při rozhodování o svěřeni dítěte do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte, přičemž soud přitom přihlíží ke kritériím stanoveným v § 907 odst. 2 OZ. Vůdčím principem při posuzování vhodnosti střídavé péče je zájem dítěte. V zájmu dítěte je zajisté právo na péči obou rodičů a styk s nimi. Toto právo je pak třeba poměřovat s právem rodičů na ochranu rodinného života, jenž v sobě zahrnuje právo rodičů na péči a výchovu dítěte. Zájem dítěte však vždy

---

¹⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 2224/14.

¹⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2018, sp. zn. IV. ÚS 773/18-2.

¹⁴⁶ FIDRMUCOVÁ, Anna. Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(8), 277 s. ISSN 1210-6410.

¹⁴⁷ BUČKOVÁ, Adéla. Střídavá péče jako postulát, ze kterého není úniku? [online]. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-jako-postulat-ze-ktereho-neni-uniku-114836.html>.

stojí nad zájmem rodičů. Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 1286/18 ze dne 31. 8. 2018 uvedl: „*Kritériem pro svěřeni dítěte do střídavé péče je prioritně nejlepší zájem dítěte, nikoliv přání konkrétního rodiče ani další kritéria, přičemž soudy se současně musí snažit nalézt řešení, které nebude omezovat právo rodiče zaručené v čl. 32 odst. 4 LZPS podle požadavků proporcionality zásahu do jeho základních práv. Svěřit nezletilé dítě do střídavé péče lze jen tehdy, je-li to s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, a to jak v kladném nebo záporném smyslu, nejvhodnějším uspořádáním zohledňující nejlepší zájmy dítěte.*“

K nejlepšímu zájmu dítěte pak Ústavní soud dále dovodil: „*Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte tedy nelze postupovat podle předem daného schématu, přičemž střídavá péče nemůže být paušálně využívána jako forma „spravedlivého“ rozdělení péče o dítě mezi oba rodiče. Stejně tak pochopitelně nelze možnost střídavé výchovy automaticky a bez důkladného posouzení případu odmítat. Zájem a potřeby konkrétního dítěte je proto třeba posuzovat v každém jednotlivém případě zvlášť a se snahou o minimalizaci negativních důsledků pro dítě.*“¹⁴⁸

Střídavá péče dále vyžaduje dobrou úroveň komunikace, schopnost kooperace mezi rodiči, jakož i stejné výchovné působení. Rodičovskou odpovědnost musí rodiče i nadále vykonávat ve shodě. Odlišné přístupy rodičů při výchově dítěte by pro něj mohly být matoucí, případně může dítě začít rozdílných přístupů rodičů využívat a obracet se vždy na toho z rodičů, jehož výchovný přístup je pro něj výhodnější.¹⁴⁹

Postupně se formulovala další kritéria vhodnosti střídavé péče, jejichž zdrojem je především judikatura. V první řadě je nutné zkoumat subjektivní kritérium, podle kterého připadá střídavá péče v úvahu, pokud oba rodiče projevují o svěřeni dítěte do péče upřímný a skutečný zájem. Pokud jeden z rodičů o střídavou péči skutečný a upřímný zájem neprojeví, střídavá péče nepřipadá v úvahu.

Samotné naplnění subjektivního kritéria však není dostačující, rodič musí naplnit také čtyři objektivní kritéria, jimž jsem se blíže věnovala v kapitole č. 3.1. Mezi tato kritéria patří existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřeni do péče usilující osobou; míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče daného rodiče; schopnost daného rodiče zajistit jeho

¹⁴⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. IV. ÚS 106/15.

¹⁴⁹ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1446 s.

vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby; a v poslední řadě přání dítěte. Při rozhodování soudu o svěřeni dítěte do péče musí vzít soudy tato kritéria v potaz, avšak jedná se pouze o demonstrativní výčet, kdy soudy musí přihlídnout i k jiným relevantním kritériím, vyžadují-li to okolnosti případu. Za předpokladu, že oba rodiče projevují o dítě skutečný zájem a chtějí jej mít v péči a zároveň naplňují relevantní objektivní kritéria ve zhruba stejné míře, lze presumovat, že je střídavá péče v zájmu dítěte. Tuto presumpci je však možné vyvrátit, nastanou-li okolnosti, které vhodnost střídavé péče vylučují. Mezi okolnosti, jež vylučují naplnění čtyřstupňového testu, patří např. pokud jeden z rodičů byl v blízké minulosti odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody, dopustil-li se jeden z rodičů fyzického či psychického násilí na dotčeném dítěti, vůči jiným dětem nebo na druhém z rodičů, rodič je závislý na drogách nebo alkoholu apod.¹⁵⁰

Existuje řada dalších okolností či faktorů, jež mohou mít vliv na vhodnost střídavé péče. Pro posouzení těchto faktorů je stěžejní zejména judikatura Ústavního soudu, která k nim podává poměrně široký výklad, jež se neustále vyvíjí. Mezi tyto faktory můžeme řadit věk dítěte, zdravotní stav dítěte, souhlas rodiče, špatnou komunikaci mezi rodiči, vzdálenost bydlišť rodičů nebo zaměstnání rodiče. Je oprávněním ale i povinností obecných soudů přihlížet ke všem relevantním skutečnostem, odrážejí-li specifické okolnosti případu. Dojdou-li obecné soudy po posouzení okolností případu k závěru, že není žádoucí střídavé péči vyhovět, musí být takové rozhodnutí přesvědčivě a podrobně odůvodněno.¹⁵¹

Ústavní soud se v jednom ze svých posledních rozhodnutí zabýval prokazováním a hodnocením některých těchto faktorů střídavé péče. V tomto případě byla střídavá péče vyloučena z důvodu nízkého věku dítěte, vysokého pracovního vytížení otce, špatné komunikace rodičů, špatné adaptace nezletilého na změny, malého respektu otce k rodičovské roli matky, odmítavého postoje psychologů, náročnosti střídavé péče a nezanedbatelné vzdálenosti mezi bydlišti otce a matky. Ústavní soud se nejprve zabýval nízkým věkem dítěte, kdy uvedl, že střídavou péči nelze vyloučit pouze s obecným odkazem na nižší věk dítěte, ledaže se jedná o dítě závislé na matce z důvodu kojení. Soudy jsou povinny odůvodnit, z jakých konkrétních příčin je v daném případě kritérium nízkého věku jako překážka střídavé péče aplikováno. Dále Ústavní soud konstatoval, že ačkoliv

---

¹⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.

¹⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21-2.

je stabilita výchovného prostředí významným faktorem při rozhodování o péči, nemůže být sama o sobě argumentem pro vyloučení střídavé péče. Ústavní soud také zdůraznil, že střídavou péči nelze podmiňovat požadavkem harmonické komunikace mezi rodiči. Je úkolem soudu posuzovat kritérium vzájemné komunikace rodičů s ohledem na rozsah a účelnost výměny informací vyžadovaných v různých modelech péče, přičemž by měly vycházet z teze, že požadavky na obsah a kvalitu komunikace rodičů se mezi modely výlučné a střídavé péče teoreticky ani prakticky nijak neliší. Co se týče pracovního vytížení rodiče, tak ačkoliv je pracovní vytíženost rodiče faktorem, jenž musí být při rozhodování o péči zvažován, může u dětí docházejících do předškolního či školního zařízení, představovat překážku jen v mimořádných případech. V neposlední řadě Ústavní soud uvedl, že soudy nemohou vyloučit střídavou péči s pouhým odkazem na možnost, že by rodiče do péče o dítě mohli zapojovat blízké osoby nebo s odkazem na celkovou náročnost tohoto modelu péče pro dítě či jeho rodiče.¹⁵²

3.1.3.4 Vzdálenost bydlišť rodičů

Vzdálenost bydlišť rodičů je jedním z faktorů k nimž soudy přihlíží při posuzování vhodnosti střídavé péče. Názory na vhodnost střídavé péče s ohledem na vzdálenost bydlišť rodičů jsou rozličné, obecně však můžeme říct, že blízkost bydlišť rodičů není předpokladem střídavé péče. Současně Ústavní soud dovodil, že nelze předem vyloučit střídavou péči jen s ohledem na velkou vzdálenost bydlišť rodičů. Vždy je třeba přihlížet ke konkrétním okolnostem případu, přičemž je nutné především zkoumat, jak dítě překonávání takové vzdálenosti bydlišť rodičů zvládá psychicky i fyzicky, jakož i schopnost rodičů realizovat za daných podmínek střídavou péči.¹⁵³

Obdobný názor zaujal Ústavní soud i ve svém nálezu z roku 2020, kdy konstatoval, že kritérium velmi velké vzdálenosti bydliště rodičů nemůže být jediným důvodem vylučujícím vhodnost střídavé péče, aniž by byl blíže zkoumán dopad častého stěhování na vývoj nezletilého a celkový kontext případu. V tomto projednávaném případě se obecné soudy zabývaly úpravou výchovných poměrů k nezletilému, který byl rozsudkem soudu prvního stupně svěřen do střídavé péče obou rodičů s tím, že místem obvyklého bydliště nezletilého je Praha. Odvolací

---

¹⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21-2.

¹⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13-2.

soud však svěřil nezletilého do výlučné péče matky a upravil styk otce s dítětem (sedm dní v měsíci) a určil obvyklé místo bydliště nezletilého v Krefeldu (Německo). Odvolací soud zohlednil, že matka již nadále nechce pobývat v České republice a chce se vrátit do své vlasti, kde má práci, zázemí, rodinu a přátele. Zároveň odvolací soud uvedl, že nemůže být v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo po týdnu střídáno a převáženo od jednoho rodiče k druhému, a to s ohledem na velkou vzdálenost mezi Prahou a Krefeldem a nízký věk nezletilého. Ústavní soud k tomu uvedl, že pouhé konstatování velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů není dostačující a vyžaduje přesvědčivé odůvodnění, jenž předpokládá i dokazování provedené v odpovídajícím rozsahu. Ústavní soud také poukázal na to, že se odvolací soud nezabýval postojem matky k nastalé situaci, která si úmyslně nehledala pracovní uplatnění v České republice a nenechávala nezletilého docházet do předškolního zařízení, aby si v České republice nevytvořil větší zázemí, ačkoliv na výchově v České republice byli s otcem nezletilého domluveni. V tomto kontextu se přikláním k názoru Ústavního soudu. Domnívám se, že obecné soudy by měly důkladně zkoumat, kdo vytvořil překážku velké vzdálenosti bydlišť rodičů, z jakého důvodu, jakož i jeho postoj ke střídavé péči. Současně by měly soudy zkoumat, zda cílem přestěhování rodiče nebylo znesnadnit nebo znemožnit střídavou péči. Pokud by střídavá péče byla vyloučena s ohledem na velkou vzdálenost bydlišť rodičů, měly by tyto skutečnosti mít vliv na to, kterému z rodičů bude dítě svěřeno do výlučné péče.¹⁵⁴

Ústavní soud se ve výše uvedeném případě zabýval také rozporností rozhodnutí odvolacího soudu, který sice vyloučil střídavou péči s ohledem na velkou vzdálenost bydlišť rodičů, ale nastavil takový harmonogram styku nezletilého s otcem, jenž předpokládal, že nezletilý bude pravidelně jednou měsíčně (po třech týdnech u matky) cestovat z Krefeldu do Prahy a následně (po jednom týdnu u otce) zpět. V takto nastaveném harmonogramu by však nebyl rozdíl mezi tím, pokud by nezletilý absolvoval stejnou cestu v režimu střídavé péče (např. po 14 dnech), neboť by k tomu docházelo v horizontu jednoho měsíce.¹⁵⁵

V uvedeném případě se tak Ústavní soud přiklání spíše k realizaci střídavé péče i přes velkou vzdálenost bydlišť rodičů, přičemž je nutné zdůraznit, že se jednalo o dítě předškolního věku. Naproti tomu u školního dítěte je názor Ústavního soudu v otázce střídavé péče zdrženlivější, kdy uvedl, že velká

---

¹⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 149/20-2.

¹⁵⁵ Tamtéž.

vzdálenost bydlíšť rodičů, a to zejména v případech, kdy by tato velká vzdálenost mohla zásadním způsobem narušit školní docházku dítěte, může vyvrátit presumpci ve prospěch střídavé péče.¹⁵⁶ Ústavní soud však ani nevyloučil navštěvování dvou škol.¹⁵⁷ Situace, kdy dítě je svěřeno do střídavé péče rodičů a velká vzdálenost bydlíšť rodičů neumožňuje, aby dítě navštěvovalo školu v místě bydliště jednoho z rodičů a v době, kdy je v péči druhého rodiče, do této školy dojíždělo, má dvě možná řešení. Nástupem dítěte do školy může dojít ke zrušení střídavé péče a dítě bude svěřeno do výlučné péče jednoho z rodičů nebo je dítě ponecháno ve střídavé péči a dochází do dvou škol. Druhou možností umožňuje i § 49 ŠZ, jenž upravuje podmínky hodnocení takového dítěte. Podle Ústavního soudu musí být prokázáno, že dítě je schopno se začlenit do dvou školních kolektivů, a to i v případě, že obě školy budou mít jiné vzdělávací osnovy. Střídavá péče však nebude vhodná zejména u dětí, které jsou uzavřené, stydlivé nebo naopak děti, které jsou výrazné a v kolektivu nepřehlédnutelné a posléze by se snáze mohly stát obětí šikany.¹⁵⁸

Obecně je střídavá péče za současného střídání škol velmi spornou otázkou. Zastávám však názor, že dítě by mělo mít možnost zachování stejné školy a mimoškolních aktivit a střídavá péče za současného střídání škol by tak měla být vyloučena. Ačkoliv někteří odborníci poukazují na to, že střídavou péčí se současným střídáním škol je zajištěno právo dítěte strávit s každým z rodičů stejné množství času, nedomnívám se, že by se jednalo o dostatečný argument. První problém střídání škol shledávám v tom, že školy mají vlastní vzdělávací programy a může se stát, že dítě bude mnohdy odkázáno na samostudium.¹⁵⁹ Každý učitel může mít navíc na děti různé nároky, což může být pro dítě v důsledku střídání škol matoucí a stresující, neboť se vždy bude muset přizpůsobit režimu školy, ve které se zrovna nachází. Třebaže by dítě docházku do dvou škol zvládalo, je třeba zkoumat i vliv takového režimu na soukromý život dítěte.¹⁶⁰ Pro dítě je přínosnější mít zachovaný stálý školní kolektiv. Střídáním škol by mohlo dojít jednak k tomu, že dítě bude vyloučeno z obou školních kolektivů, neboť ostatní děti na něj mohou pohlížet jako na „outsidera“, v horších případech pak může být dítě také šikanováno. Střídání škol pak může vést i ke zhoršení prospěchu dítěte nebo dítě může odmítat chodit do školy.

---

¹⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.

¹⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16-3.

¹⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2016, sp. zn. III. ÚS 2298/15.

¹⁵⁹ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 95-97 s.

¹⁶⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16-3.

Ústavní soud se také zabýval otázkou vhodnosti střídavé péče v případě, kdy každý z rodičů žije na jiném kontinentě. Soud prvního stupně nejprve svěřil nezletilé děti do střídavé výchovy rodičů. O rok později však matka podala návrh na změnu výchovy, v němž žádala, aby děti byly svěřeny do její výlučné péče. Důvodem bylo stěhování matky na Nový Zéland. Tento návrh soud zamítnul a svěřil nezletilé do výlučné péče otce, přičemž matka proti tomuto rozhodnutí podala odvolání. Odvolací soud svěřil děti do střídavé výchovy rodičů, jež se měla uskutečňovat mezi Českou republikou a Novým Zélandem, a to v intervalu jednoho školního pololetí. Otec proti tomuto rozhodnutí podal ústavní stížnost, již Ústavní soud vyhověl. Ústavní soud uvedl, že odvolací soud nedostatečně prověřil předpoklady pro řádné fungování střídavé výchovy. Odvolací soud se nezabýval materiálním zajištěním podmínek pobytu dětí na Novém Zélandu, ale ani důsledky rozdílných vzdělávacích systémů a dopady na psychický vývoj dětí při střídání pobytu v odlišných zemích s rozdílným životním stylem, odlišnými klimatickými podmínkami, a dlouhodobějším odloučením od jednoho z rodičů. Ústavní soud tak v tomto případě shledal porušení ústavně zaručených práv a svobod, avšak také konstatoval, že je úkolem obecných soudů, aby posoudily vhodnost formy péče o dítě s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu.¹⁶¹ Domnívám se, že střídavá péče „přes půl světa“ by měla tvořit překážku střídavé péče. Zejména pak u školních dětí, u nichž by mělo docházet ke střídání škol v různých zemích, je střídavá péče spíše nepředstavitelná. Podle Trávníčka by školní docházka dítěte měla proběhnout v jedné zemi a letní a zimní prázdniny v druhé. Takové uspořádání však vnímám problematicky, neboť jeden z rodičů by tak s dítětem zažíval jen běžné starosti (zejména spojené se školní docházkou) a druhý rodič by pak trávil s dítětem jen čas prázdnin, v němž dítě nemá téměř žádné povinnosti. Dle mého názoru je vhodné, aby celá školní docházka dítěte proběhla v jedné zemi, ale je třeba zajistit styk dítěte s druhým rodičem, který by ovšem neprobíhal jen v době prázdnin dítěte. To by bylo možné zajistit např. formou plnění školní docházky v jedné zemi v kombinaci s individuálním vzděláváním v době, kdy je dítě s druhým rodičem. Takové uspořádání by se ovšem odvíjelo od okolností konkrétního případu, zejména vzdálenosti bydlišť rodičů, jejich finančních možností apod.

---

¹⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12-2.

3.1.3.5 Stálost výchovného prostředí

Střídavou péčí dochází k narušení stálosti výchovného prostředí dítěte. Stálost výchovného prostředí je pro dítě významnou hodnotou, kterou je třeba chránit za předpokladu, že je v nejlepším zájmu dítěte. Je-li rozhodováno o svěřeni dítěte do střídavé péče, pak je zájem na stálosti výchovného prostředí poměřován se zájmem rodičů na stejný styk s dítětem jako je u druhého rodiče.¹⁶² Ústavní soud ve svém nálezu I. ÚS 823/16-2 ze dne 6. 12. 2016 uvedl, že zájem dítěte na stabilním výchovném prostředí sám o sobě nepředstavuje důvod pro vyloučení střídavé péče. Stálost výchovného prostředí převáží nad nařízením střídavé péče, je-li prokázáno, že změna výchovného prostředí by nebyla v nejlepším zájmu dítěte. Zájem dítěte na stálosti výchovného prostředí bude posuzován s ohledem na konkrétní okolnosti případu a s posouzením vlivu změny prostředí na psychický a fyzický komfort dítěte. Ústavní soud doplňuje: „*V opačném případě, by se totiž fakticky konzervoval status quo daný prvním rozhodnutím ve věci, neboť odmítáním změny výchovného prostředí se výchovné prostředí dále stabilizuje, resp. dítě si na něj stále více zvyká. Ve výsledku by ke změně pak nemuselo dojít nikdy.*“¹⁶³

Mezi odborníky panují odlišné názory na to, zda stálost výchovného prostředí představuje překážku střídavé péče. Zastánci stálého výchovného prostředí poukazují na to, že střídání prostředí dětem škodí, děti pořádně nevědí, kde jsou doma, dochází k zásahu do tradičního fungování rodiny. Někteří autoři poukazují také na skutečnost, že děti ve střídavé péči pobývají často ve výchovných prostředích, které se liší stylem výchovy nebo i socioekonomickou úrovní.¹⁶⁴ Na druhou stranu jsou tu zastánci střídavé péče, kteří uvádějí, že děti jsou velmi flexibilní a snadno se přizpůsobí novým podmínkám, přičemž u nich převažuje zájem na tom být s oběma rodiči.¹⁶⁵

Osobně se domnívám, že stálost výchovného prostředí dítěte je důležitým kritériem, kterému je nutné věnovat zvýšenou pozornost. Dítě potřebuje mít své zázemí, kam se bude rádo vracet. Navíc může být střídání domovů mezi rodiči pro dítě po fyzické i psychické stránce vyčerpávající a dítě má pak často pocit, že nemá domov. V praxi jsem se setkala s případy, kdy děti svěřené do střídavé

¹⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13.

¹⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. I. ÚS 823/16-2.

¹⁶⁴ MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015, 33 s.

¹⁶⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*. 2016, 2016(2), 8 s. ISSN 1212-866X.

péče pak na dotaz, kde se cítí být doma uváděly nikde nebo u své babičky. V jiných případech pak děti také často odcházely bydlet na internáty, aby nemusely podstupovat časté přemísťování mezi bydlišti rodičů. Současně je nutné dodat, že je ale třeba přistupovat ke každému dítěti individuálně a zjistit, zda je pro něj s ohledem na jeho zájmy střídavá péče vhodná. Význam v tomto kontextu bude mít zajisté také názor dítěte, protože pokud právě dítě bude ke střídavé péči přistupovat kladně, může v takovém prostředí prosperovat.

Ačkoliv by měl soud při rozhodování o střídavé péči brát ohled primárně na zájmy dítěte, nelze pominout ani právo obou rodičů pečovat své dítě. Dle mého názoru však práva rodičů na péči o dítě lze dosáhnout i jinými prostředky než jen střídavou péčí, a to například výlučnou péčí s širokým stykem s nerezidentním rodičem.

3.1.3.6 Souhlas se střídavou péčí

Na rozdíl od společné péče, která vyžaduje souhlas obou rodičů, v případě péče střídavé souhlas rodičů vyžadován není, ovšem souhlas rodičů se střídavou péčí je předpokladem pro nastavení fungující střídavé péče. Soudy nemohou střídavou péčí vyloučit jen z důvodu, že s ní některý z rodičů nesouhlasí, protože chce mít dítě ve výlučné péči. Judikatura soudu se v tomto kontextu dlouhodobě vyvíjela. Ústavní soud ve svých dřívějších rozhodnutích vyžadoval dohodu rodičů na střídavé péči.¹⁶⁶ V roce 2010 vydal Ústavní soud dva nálezy,¹⁶⁷ v nichž shledal za protiústavní vyžadovat dohodu rodičů a kvalifikovanou komunikaci mezi rodiči jako podmínky střídavé péče. Pokud by totiž byl souhlas rodičů se střídavou péčí opravdu předpokladem střídavé péče, pak by jednostranné, iracionální, svévolné, účelové odmítání kvalifikované komunikace rodiče, který má dítě ve své výlučné péči, s druhým rodičem, vedlo k absolutní eliminaci tohoto výchovného způsobu, čímž by došlo ke zneužití práva vychovávat své dítě dle § 32 odst. 4 LZPS.¹⁶⁸

Soudy by se však měly zabývat důvody nesouhlasu rodiče se střídavou péčí. Ukáže-li se po provedeném dokazování, že nesouhlas rodiče je založen na relevantních, racionálních důvodech, které prokazují, že střídavá péče v zájmu dítěte není, bude nutné rozhodnout o jiné formě péče o dítě.¹⁶⁹ Soud nemusí

---

¹⁶⁶ Např. v nálezu Ústavního soudu z dne 13. 12. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 6/05 nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2887/09.

¹⁶⁷ Viz. nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10-2 a nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. ús 266/10-3.

¹⁶⁸ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 48-49 s.

¹⁶⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 419/11.

provádět dokazování, je-li nesouhlas rodiče založen jen na iracionálním nebo nepřezkoumatelném důvodu. Je-li nesouhlas založen jen na iracionálním či nepřezkoumatelném důvodu či po provedeném dokazování se nesouhlas ukáže jako obstrukční, jenž nemůže negativně ovlivnit zájem dítěte, soud o takový nesouhlas nemůže oprýt své rozhodnutí.¹⁷⁰

3.1.3.7 Špatná komunikace rodičů

Kvalitní komunikace mezi rodiči a dobrá spolupráce je jedním z předpokladů úspěšné střídavé péče. Ústavní soud potvrdil, že s ohledem na náročnost střídavá péče *„přichází v úvahu jen v těch případech, kdy lze předpokládat schopnost rodičů bez asistence různých orgánů a institucí souladně postupovat při péči o nezletilé děti a jejich výchově, dohodnout se nejen na podstatných, ale i na ostatních záležitostech, vytvářet pro nezletilé děti zdravé prostředí při pobytu nejen u obou rodičů, ale i při přechodu dětí od jednoho k druhému.“*¹⁷¹ Pokud by spolu rodiče nekomunikovali, neposkytovali si informace o dítěti a o jeho výchově nebo mezi sebou měli spory, nemohla by střídavá péče dlouhodobě fungovat a být v zájmu dítěte. Pro zhodnocení schopnosti rodičů spolu komunikovat by přitom měla být rozhodným okamžikem doba před rozvodem, neboť pokud se dohodli rodiče na výchově a záležitostech dítěte již před rozvodem, lze předpokládat, že toho budou schopni i po rozvodu.¹⁷²

Ústavní soud opakovaně dovodil, že absence nebo nedostatek komunikace mezi rodiči střídavou péči nevyklučuje, neboť by se jednalo o ústupek vzájemné rivalitě rodičů a otevíral by se prostor ke zneužití postavení rodiče, který měl dosud dítě v péči. Soudy se musí pokusit zjistit příčinu absentující či nedostatečné komunikace mezi rodiči a tento stav se s pomocí vhodných opatření pokusit napravit (např. formou terapie, nařízením mediace či alespoň minimální písemnou komunikací týkající se dítěte). Rodiče by neměli řešit své neshody bojem o dítě či jeho prostřednictvím, ale snažit se zajistit zájem dítěte na tom být v péči obou rodičů. Špatná nebo konfliktní situace má bezesporu vliv na zdravý vývoj dítěte, zejména musí-li být přítomno konfliktům mezi rodiči nebo pokud si rodiče nevyměňují podstatné informace o dítěti.¹⁷³

¹⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09.

¹⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. I. ÚS 2996/17.

¹⁷² ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozvodu*. Praha: Leges, 2019, 50 s.

¹⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.

Nevedou-li pokusy soudu o zlepšení komunikace mezi rodiči k nápravě, mohou soudy střídavou péči vyloučit. Poté se musí zabývat otázkou, na straně kterého z rodičů je dána příčina nevhodné komunikace, a to zohlednit při rozhodování o svěřování dítěte do péče pouze jednoho z rodičů. Dítě by pak mělo být svěřeno do péče toho z rodičů, který je ochotný s druhým z rodičů komunikovat a nebránit mu ve styku s dítětem.¹⁷⁴

Ústavní soud také uvádí, že i samotná střídavá péče může být prostředkem k tomu, aby spolu rodiče dítěte komunikovat začali nebo aby svou dosavadní komunikaci zlepšili. Ústavní soud také poukázal na to, že i v případě výlučné péče se rodiče musí o záležitostech dítěte dohodnout a mezi modely výlučné a střídavé péče není z hlediska obsahu a kvality komunikace rodičů velký teoretický ani praktický rozdíl.¹⁷⁵

Dobrou komunikaci mezi rodiči považují za klíčovou pro správné fungování střídavé péče. Konflikty mezi rodiči a nedostatečná či absentující komunikace mohou negativně ovlivnit dítě a jeho vývoj. Proto se domnívám, že špatná komunikace mezi rodiči by měla být překážkou střídavé péče, avšak souhlasím s tím, že soudy by se měly nejprve pokusit špatnou komunikaci mezi rodiči napravit a až poté případně střídavou péči vyloučit. Domnívám se však, že střídavá péče by neměla sloužit jako prostředek k odstranění konfliktů mezi rodiči.

3.1.3.8 Zaměstnání rodiče

Ústavní soud dovodil, že pracovní vytížení rodiče může být zvažováno jako jeden z faktorů při rozhodování o péči.¹⁷⁶ Ovšem Ústavní soud již neposkytl další vodítka pro hodnocení tohoto kritéria. V nedávné době se však Ústavní soud touto problematikou zabýval, a to jednak v nálezu ze dne 3. 5. 2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21 a nález ze dne 9. 8. 2022, sp. zn. I. ÚS 847/22.

V prvním zmíněném nálezu se Ústavní soud zabýval případem otce dítěte, které bylo v roce 2019 svěřeno do výlučné péče matky. Otec o rok později žádal stanovení střídavé péče s intervalem střídání po týdnu, avšak obecné soudy jeho návrhu nevyhověly, přičemž jedním z důvodů byla i pracovní vytíženost otce. Ačkoliv pracovní vytíženost je faktorem, jenž může být zvažován při rozhodování o střídavé péči, navštěvuje-li již dítě předškolní či školní zařízení, pracovní vytíženost může tvořit překážku střídavé péče jen v mimořádných případech, kdy je

---

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21-2.

¹⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.

rodič pro pracovní povinnosti nepřítomen po delší dobu (např. voják na zahraniční misi, řidič kamiónu s dlouhodobými cestami do zahraničí). V projednávaném případě byl rodič zaměstnán jako vedoucí lékař. Ústavní soud konstatoval, že náročná profese spojená s vysokým pracovním vytížením nemůže sama o sobě tvořit překážku střídavé péče. Takový přístup by totiž znamenal diskriminaci na základě zaměstnání a de facto by nutil rodiče vybrat si mezi svým zaměstnáním a svým dítětem.¹⁷⁷

Obdobně pak i v druhém nálezu Ústavní soud shledal, že samotná pracovní vytíženost rodiče neodůvodňuje nevhodnost střídavé péče. V tomto případě žádal o svěření dítěte do střídavé péče otec, který byl příslušníkem Policie České republiky a pracoval na směny. Otec ke svému návrhu připojil rozpis termínů směn do konce kalendářního roku. Obecné soudy však návrh otce zamítly s odůvodněním, že zaměstnání otce neumožňovalo pravidelné střídání rodičů v péči o dítě a realizace styku s dítětem je pro otce komplikovaná. V nejlepším zájmu dítěte tak byla shledána výlučná péče matky, která byla na rodičovské dovolené a nepřetržitě o dítě pečovala. Obecné soudy dovodily, že v rozhodnutí musí být stanoveny přesné termíny styku tak, aby bylo rozhodnutí vykonatelné, a nadto dodaly, že pro zaměstnání stěžovatele je úprava a realizace běžného styku více než komplikovaná, nicméně i přes jisté komunikační problémy mezi rodiči funguje, a není proto důvodu na ní dále cokoliv měnit. Otec podal ústavní stížnost, kterou Ústavní soud shledal jako důvodnou. Ústavní soud dospěl k závěru, že obecné soudy pečlivě neodůvodnily, co brání střídavé péči o dítě a úpravě styku otce s dítětem, který by zohledňoval jeho zaměstnání. Nejsou-li rodiče schopni se dohodnout, pak obecné soudy nemohou pouze odkazovat rodiče k individuální, mimosoudní úpravě podle aktuálních potřeb. Tím by se totiž obecné soudy zříkaly své odpovědnosti a nedostály povinnosti vydat autoritativní rozhodnutí v zájmu ochrany dětí v situaci, kdy rodiče ve své primární odpovědnosti spočívající v péči o dítě pro neshody selhávají. Ústavní soud také navrhl několik variant, kterými může být zachováno právo dítěte na rovnocenný kontakt s oběma rodiči, ale i právo rodiče na svobodnou volbu povolání (např. nastavení styku v cyklech podle volných dnů a směn rodiče pracujícího na směny, nalezení opakujícího se vzorce či společného průsečíku mezi cyklem směn rodiče a kalendářním týdnem nebo nastavení styku obecnými pojmy s odkazem na roční rozpis směn).

---

¹⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21-2.

Existuje řada variant, jak nastavit styk dítěte s pracujícím rodičem a obecné soudy nemohou vyloučit střídavou péči o dítě jen pro komplikovanost takové úpravy či vyšší časovou náročnost její přípravy. Ústavní soud však zdůrazňuje, že jeho závěry neznamenaají, že by se veškerá úprava poměrů dítěte měla podřídit potřebám a zájmům jednoho rodiče na úkor potřeb a zájmů dítěte a druhého rodiče. Vhodné je najít kompromisní řešení na středu osy otec – dítě – matka.¹⁷⁸

Ztotožňuji se s názorem Ústavního soudu a domnívám se tedy, že pracovní vytížení rodiče nemůže být překážkou střídavé péče samo o sobě. Každý má právo na svobodnou volbu povolání. Nemůže tak jít k tíži rodičů, že vykonávají své povolání či snad že je jejich povolání náročné a vyžaduje, aby v práci trávili delší čas. Koneckonců i v případě, kdy spolu rodiče žijí, rodiče pracují a v této době se o děti starají například prarodiče nebo jsou v předškolním či školním zařízení. Rodiče se tedy starají až poté, co přijdou z práce. Jinak by tomu nemělo být ani v případě rozpadu manželství. Samozřejmě je nutné posoudit, jaký vliv má pracovní vytížení rodiče na možnost péče o dítě v každém individuálním případě. Má-li však dítě láskyplný a hluboký vztah k oběma rodičům, nemělo by být pracovní vytížení překážkou střídavé péče. Podle pracovního vytížení rodiče by se pak mohly nastavit vhodným způsobem intervaly střídavé péče, přičemž zde poukazují i na možnost asymetrické střídavé péče.

3.1.3.9 Úvaha nad střídavou péčí

Střídavá péče jako taková představuje spornou otázku a má své zastánce i odpůrce. Zajisté můžeme říci, že střídavá péče (případně i péče společná) zajišťuje na jedné straně právo dítěte na péči obou rodičů, ale i právo rodičů na péči o dítě. Z pohledu rodičů často představuje střídavá péče spravedlivou formu uspořádání, jež umožňuje každému z nich pečovat o dítě relativně stejným dílem. Rodiče si však musí uvědomit, že to nejsou primárně jejich zájmy, které při rozhodování o svěření dítěte do péče hrají roli. Přesto někteří rodiče trvají na střídavé péči, aniž by hleděli na zájmy svých dětí. Často však důvodem, proč trvají na střídavé péči, není skutečnost, že chtějí pečovat o své dítě, ale pomsta druhému rodiči nebo snaha vyhnout se vyživovací povinnosti.

Střídavá péče nepředstavuje vhodné uspořádání pro každé dítě, a to přesto, že jsou naplněna všechna kritéria pro nařízení střídavé péče. Základním předpokladem je vždy nejlepší zájem dítěte tak, aby dítěti bylo zachováno jeho

---

¹⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2022, sp. zn. I. ÚS 847/22-2.

právo na spokojené dětství, zdravý psychický, rozumový, morální a citový vývoj. Ke každému dítěti je nutné přistupovat individuálně a zkoumat všechny okolnosti případu jako věk dítěte, schopnost se adaptovat, vzdálenost bydlišť rodičů, rodinné poměry apod. Význam by měl být přikládán také přání dítěte, protože je-li samotné dítě nakloněno střídavé péči, je větší šance, že se s tímto uspořádáním lépe vypořádá a může v něm prosperovat. Za stěžejní považuji také, aby dítěti bylo zachováno jedno předškolní či školní zařízení a blízkost bydlišť rodičů, kdy vzdálenost by se měla pohybovat v rádech desítek kilometrů.

Střídavá péče může dítěti přinášet řadu výhod, neboť i nadále může rozvíjet vztah k oběma rodičům a při jeho výchově má zachován mužský i ženský prvek. Proto aby mohla střídavá péče řádně fungovat, je ale nutné vytvořit pro ni podmínky. Ideální situací je samozřejmě, pokud se rodiče na střídavé péči dohodnou. Ústavní soud sice dovedl, že nesouhlas rodiče je možné překonat, ale je otázkou, zda nesouhlasící rodič bude dodržovat rozhodnutí soudu o svěření dítěte do střídavé péče. Absolutně nevhodná pak bude střídavá péče v případech, kdy oba rodiče se střídavou péčí nesouhlasí, neboť nejspíš ani nebudou mít v praxi zájem dodržovat autoritativní rozhodnutí soudu. Dalšími podmínkami řádného fungování střídavé péče by měla být dobrá komunikace mezi rodiči, schopnost spolupracovat a dohodnout se o záležitostech společného dítěte. Rodiče by měli mít také jednotný přístup k výchově dítěte a měli by mít vyřešen svůj partnerský vztah.

Pro zjištění toho, zda je v konkrétním případě střídavá péče vhodnou formou péče o dítě, se nabízí zakotvit v právním řádu možnost střídavé péče na zkoušku. Soudy by rozhodly o střídavé péči na zkoušku, kdy by stanovily zkušební dobu. Po jejím uplynutí by se následně dotázaly rodičů, zda střídavá péče funguje – jak jsou spolu schopni komunikovat, spolupracovat, jak dítě zvládá střídavou péči, jak probíhala, případně jak by měla být upravena. Soudy by se měly na názor dotázat i dítěte. Soudy by poté měly rozhodnout, zda se střídavá péče osvědčila a bude i nadále zachována či zda je nutné zvolit jinou formu péče o dítě. V praxi jsem se s podobným případem setkala, kdy soudkyně nařídila střídavou péči na zkušební dobu jednoho měsíce. Poté se dotazovala rodičů, jak v praxi fungovala a na základě toho rozhodla o zachování střídavé péče. Domnívám se, že délka zkušební doby by se přitom měla odvíjet i od intervalů, v jakých se dítě u rodičů střídá. Pokud by dítě mělo u každého rodiče trávit čtrnáct dní, domnívám se, že zkušební doba jednoho měsíce je příliš krátká pro zjištění toho, zda v praxi

střídavá péče funguje. Naproti tomu, pokud jsou intervaly nastaveny v řádu dnů, pak by se zkušební doba jednoho měsíce mohla jevit jako dostatečná.

Na závěr této kapitoly bych uvedla, že je jedno, jaká forma péče je zvolena. Nejdůležitější jsou v tomto ohledu zájmy dítěte, jehož rodinné prostředí bylo rozvodem rodičů narušeno. Je třeba dbát na to, aby dítě mělo své zázemí, mělo v co největší míře zachovány vztahy k oběma rodičům a byly zajištěny jeho materiální i nemateriální potřeby. Současně je nutné vytvořit mu nekonfliktní prostředí pro jeho život. Pokud rodiče spolu nejsou schopni komunikovat, hádají se, poštvávají dítě jeden proti druhému, pak nemůže dítě prosperovat v žádné z forem péče o dítě. Rodiče se nad své spory musí povznést, respektovat roli druhého rodiče v životě dítěte tak, aby dítě mohlo přirozeně prospívat. I Ústavní soud judikoval: „*Jakkoliv mohou být obecné soudy vedeny těmi nejlepšími úmysly, není v jejich silách, aby bez patřičné snahy obou rodičů vytvořily dítěti zcela harmonické prostředí, jelikož toto se vždy primárně odvíjí od vztahů mezi rodiči. Této zodpovědnosti by si tedy rodiče měli být vědomi a tomu by také měli přizpůsobit své vzájemné vztahy při hledání kompromisního řešení k vytvoření ideálního výchovného prostředí pro své dítě.*“¹⁷⁹

3.2 Styk rodiče s dítětem

Za účelem naplnění práva rodičů na péči o své dítě, jakož i práva dítěte na péči obou rodičů, je třeba, aby se rodiče se svým dítětem mohli stýkat. Styk rodiče s dítětem je součástí rodičovské odpovědnosti a jeho prostřednictvím dochází k interakci mezi rodičem a dítětem a prohlubují se tak mezi nimi rodinné vazby. Stykem dochází k realizaci samotného rodičovství a rodiče jím vykonávají povinnosti a práva spadající do rodičovské odpovědnosti.¹⁸⁰

I v případě rozvodu manželství je nutné, aby byl zachován kontakt mezi rodičem a dítětem. Je-li dítě svěřeno do výlučné péče, pak v souladu s § 888 OZ má dítě právo na styk s nerezidentním rodičem, neboť je zpravidla v jeho zájmu zachovávat jeho vztah i k druhému rodiči. O omezení nebo vyloučení styku s druhým rodičem rozhoduje soud, vyžaduje-li to zájem dítěte (např. rodič se na dítěti dopouštěl násilí). Právu dítěte na styk s rodičem odpovídá i právo nerezidentního rodiče na pravidelnou informaci o dítěti, jakož i právo se s dítětem

¹⁷⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 3880/13.

¹⁸⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 866-869 s.

stýkat. Nerezidentní rodič může právě v době styku vykonávat rodičovskou odpovědnost, jenž je v době, kdy nemá dítě u sebe, fakticky omezena.

Styk s dítětem přitom nemusí mít pouze formu osobního kontaktu s dítětem (tzv. přímý styk) a může být realizován i formou nepřímého styku. Nepřímý styk může být vykonán např. prostřednictvím mobilních hovorů a zpráv, e-mailů nebo sociálních sítí (Skype, Twitter, Facebook). Základem styku rodiče s dítětem by měl být osobní styk, který je zásadním prvkem rodinného života a prostřednictvím kterého se nejvíce rozvíjí vztah mezi rodičem a dítětem. Přímý a nepřímý styk se ale mohou vzájemně kombinovat, případně se nepřímý styk použije, pokud z objektivních důvodů přímý styk není možný (např. rodič vykonává trest odnětí svobody, velká vzdálenost bydlišť rodič) a je-li to v zájmu dítěte.¹⁸¹

Zákon předpokládá, že rodiče, jakožto dospělé a uvědomělé osoby, se na výkonu styku rodiče s dítětem budou schopni dohodnout a budou i po rozpadu jejich partnerství schopni společně fungovat a vykonávat rodičovskou odpovědnost. Taková dohoda rodičů přitom nevyžaduje schválení soudu. Dohoda rodičů o styku s dítětem je preferovaným řešením, neboť může lépe reagovat a přizpůsobovat styk dítěte s druhým rodičem s ohledem na aktuální okolnosti a potřeby dítěte a rodičů. Dohoda mezi rodiči však nemusí mít trvalou povahu. V praxi může dojít k tomu, že mezi rodiči vzniknou po nějaké době konflikty a dítě je poté využíváno jako prostředek k vyřizování si účtů mezi rodiči. Může také dojít k tomu, že rodič sice v řízení před soudem tvrdí, že nebude bránit styku nerezidentnímu rodiči s dítětem, ale činí tak zcela záměrně, aby neexistovalo rozhodnutí o styku. Jeho cílem je mařit styk dítěte se svým druhým rodičem, čímž získává čas, aby došlo k narušení vztahu mezi dítětem a nerezidentním rodičem.¹⁸²

Nejsou-li rodiče schopni se na úpravě styku dohodnout nebo vyžaduje-li to zájem dítěte, pak musí autoritativně ve věci rozhodnout soud. Podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 153/16-1: „*Pokud obecné soudy rozhodují o úpravě styku, nutno vycházet z toho, že právem obou rodičů je v zásadě stejnou měrou o dítě pečovat a podílet se na jeho výchově, s čímž koresponduje i právo samotného dítěte na péči obou rodičů, a tudíž je-li rozhodnutím soudu svěřeno do péče jednoho z rodičů, pak by tomuto dítěti mělo být umožněno stýkat se s druhým rodičem v takové míře, aby byl postulát rovné rodičovské odpovědnosti co nejvíce naplněn.*“

¹⁸¹ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 134-135 s.

¹⁸²ROGALEWICZOVÁ, Romana. Možnosti realizace styku rodiče s dítětem. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(18), 617 s. ISSN 1210-6410.

Zákon blíže nespecifikuje, jak má vypadat styk dítěte s nerezidentním rodičem a bude nezbytné přihlížet ke konkrétním okolnostem případu (vzdálenost bydlišť rodičů, věk dítěte, jeho zdravotní stav atd.), k potřebám dítěte a jeho zájmům. S rostoucím věkem musí soudy vzít v úvahu i skutečnost, že dítě se od svých rodičů chce více distancovat, aby mohlo trávit čas se svými vrstevníky. Rodiče však často trvají na tom, aby byl dodržován osobní styk s nimi a bylo tak zachováno jejich právo na rovnocennou péči o dítě. Rodiče tím nadřazují své zájmy nad zájmy svých dětí a neuvědomují si, že kritériem společně stráveného času by neměla být jeho kvantita ale kvalita.¹⁸³ Soudy rozhodují zejména o rozsahu a podmínkách osobního styku rodičem s dítětem (místo předání dítěte, místo výkonu styku apod.). Nepřímý styk soudy zpravidla neupravují, ale bude vhodné ho upravit zejména u mladších dětí nebo existuje-li velká vzdálenost mezi bydlišti rodičů.¹⁸⁴

Ústavní soud dovodil, že řízení o úpravě poměrů k dítěti je nutné chápat komplexně a tak, že zahrnuje jak rozhodnutí o péči, tak i o styku, neboť tato dvě rozhodnutí spolu velmi úzce souvisejí. V tomto konkrétním případě Ústavní soud shledal, že obecné soudy pochybily, když při rozhodování o změně péče o dítě nerozhodly o styku otce s dítětem, přestože bylo zřejmé, že komunikace mezi rodiči je špatná a mezi rodiči nebylo možné předpokládat, že se na styku otce s dítětem dohodnou.¹⁸⁵ Jsem přesvědčená, že soudy při rozhodování o svěřeni dítěte do péče, by měly zkoumat, zda existuje dohoda rodičů o styku nerezidentního rodiče s dítětem, jakož i skutečné představy rodičů o realizaci takového styku. Pokud dohoda neexistuje, případně je zřejmé, že s ohledem na trvající spory mezi rodiči či špatnou komunikaci lze dohodu o styku nerezidentního rodiče s dítětem vyloučit, by pak měl soud styk upravit svým rozhodnutím. Soud při rozhodování o úpravě styku musí vycházet z nejlepšího zájmu dítěte a jednotlivých okolností případu a je-li to třeba, rozhodnout také o formě nepřímého styku rodiče s dítětem. Zmínila bych také náleží Ústavního soudu, ve kterém se zabýval případem, kdy soud svěřil děti do výlučné péče otce na Novém Zélandu (matka žila v České republice), avšak nerozhodl o přímém styku matky s dětmi. Ústavní soud shledal porušení práv matky i dětí na péči obou rodičů, neboť jejich přímý styk s matkou byl dlouhodobě

---

¹⁸³ NOVÁKOVÁ, M., POLÁKOVÁ, P. a kol. Metodika edukace rodičů v rozvodové situaci [online]. 2021, 34-35 s [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2022/05/metodika_ekudace_rodicu_v_rozvodove_situaci.pdf

¹⁸⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Možnosti realizace styku rodiče s dítětem. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(18), 617 s. ISSN 1210-6410.

¹⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2611/20-3.

omezen, ne-li, vzhledem ke vzdálenosti bydlišť rodičů, na několik měsíců znemožněn. Ústavní soud uvedl, že ačkoliv rodiče nepodali návrh na úpravu styku k dětem, nebyly obecné soudy zbaveny povinnosti rozhodnout o styku s dětmi i bez návrhu, a to s přihlédnutím k finančním možnostem a schopnosti obou rodičů, kulturní a edukativní možnosti v obou státech apod.¹⁸⁶

Jak bylo uvedeno na začátku této kapitoly, tak nerezidentní rodič má právo na styk s dítětem. Otázkou je, zda je toto právo i jeho povinností. Dle Westphalové lze povinnost rodiče na styk s dítětem vyvodit z § 858 OZ, neboť právo na styk spadá do rodičovské odpovědnosti. Z reciproční povahy vztahu mezi rodiči a dítětem pak můžeme shledat, že právu dítěte odpovídá povinnost rodiče stýkat se s dítětem. Přestože bychom mohli dovést povinnost nerezidentního rodiče stýkat se s dítětem, problémem je vymožení takové povinnosti. Současně lze usuzovat, že nucený styk rodiče, který o styk s dítětem nejeví zájem, by nebyl v souladu se zájmy dítěte a mohl by na dítě mít negativní dopad.¹⁸⁷

Rodič, který má dítě v péči, je povinen dítě na styk s druhým rodičem připravit, přičemž se jedná o přípravu materiální (např. připravit oblečení, hračky, léky) a přípravu psychickou, která spočívá v tom, že rodič dítě motivuje ke styku s druhým rodičem, nehovoří o rodiči negativně atd. Konkrétní způsob přípravy dítěte na styk s nerezidentním rodičem se bude odvíjet od věku dítěte, jeho zdravotního stavu, vztahu dítěte s nerezidentním rodičem a vztahu samotných rodičů. Dále musí rezidentní rodič styk dítěte s druhým rodičem umožnit a při výkonu osobního styku s dítětem v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat. Rezidentní i nerezidentní rodič mají také povinnost zdržet se všeho, co narušuje vztah dítěte k oběma rodičům nebo co výchovu dítěte ztěžuje. Tyto povinnosti tak navazují na povinnost rodičů vykonávat rodičovskou odpovědnost ve shodě a v souladu se zájmy dítěte.¹⁸⁸

Mnohdy však rezidentní rodič brání dětem ve styku s druhým rodičem. Důvodem bývá snaha rezidentního rodiče řešit spory se svým bývalým partnerem prostřednictvím svých dětí. Řada studií ukazuje, že jsou to primárně matky, které děti popouzí proti svým otcům a bráním jim ve styku s ním. Naopak otcové zcela přirozeně respektují biologické matky dětí a umožňují jim bezproblémový styk

---

¹⁸⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. IV. ÚS 2630/19-3.

¹⁸⁷ WESTPHALOVÁ, Lenka. Problematické aspekty styku rodiče s dítětem. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(11), 386. ISSN 1210-6410.

¹⁸⁸ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 139-140 s.

s dítětem.¹⁸⁹ S tímto názorem se nicméně neztotožňuji. V praxi jsem se například setkala se situací, kdy otec záměrně matku před svými dětmi očerňoval a bránil jim ve styku s ní, kdy tak činil zcela vědomě, s cílem vyrovnat si s matkou majetkové poměry.

K bránění ve styku s dítětem může docházet aktivním i pasivním jednáním rodiče (např. nepředání dítěte). Bránění musí být bezdůvodné a současně se musí opakovat či být trvalé. Nedojde-li k realizaci styku z objektivního důvodu, nemůže za něj být rezidentní rodič sankcionován. Takovým důvodem bude zejména zdravotní stav dítěte, změny v rozvrhu, volnočasové aktivity. Spornou je pak otázka nerealizace styku z důvodu nemoci dítěte, neboť nemoc dítěte nelze automaticky považovat za překážku realizace styku. Zda je nemoc překážkou se odvíjí od řady okolností jako povaha nemoci, možnost převozu dítěte k nerezidentnímu rodiči a schopnost dítěte takový převoz zvládnout, schopnost rodiče postarat se o nemocné dítě. Pokud není možné styk z objektivního důvodu realizovat, musí rezidentní rodič včas nerezidentního rodiče informovat.¹⁹⁰

V souvislosti se stykem rodiče s dítětem je nutné zmínit také syndrom zavržení rodiče.¹⁹¹ Tímto jevem je dítě nejčastěji ohroženo při výlučné péči, protože dítě zpravidla nemá schopnost bránit se manipulaci rodiče, který má dítě svěřeno v péči. Ten pak dítě přímo i zprostředkovaně ovlivňuje v postoji vůči druhému rodiči. Největším úskalím u tohoto jevu je možnost jeho odhalení a prokázání, kdy k tomu slouží zejména znalecký posudek, ale ne vždy se podaří prokázat, že rodič u dítěte syndrom vyvolal. K odhalení může napomoci také např. probíhající rodinná terapie nebo asistovaný styk, při kterých dochází k delšímu sledování fungování vztahů mezi rodiči a dětmi.¹⁹²

Pokud nastane, že samotné dítě odmítá styk s druhým rodičem, měly by soudy zjistit příčinu tohoto odmítání a přihlédnout i k přání a pocitům dítěte. Pokud nejsou dány důvody pro takový postoj dítěte nebo je takový postoj dítěte důsledkem

---

¹⁸⁹ TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázáně pro děti lepší. *Právo a rodina*. 2006, 2006(11), 20-21 s. ISSN 1212-866X.

¹⁹⁰ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1511-1512 s.

¹⁹¹ Syndrom zavrženého rodiče (Parental Alienation Syndrome) je označení pro postoj dítěte, které v důsledku systematického programování jedním z rodičů přebralo podsouvané názory a představy o druhém rodiči a tohoto rodiče bez objektivní příčiny odmítá, opovrhuje jím, má k němu zcela negativní vztah. Prvním odborníkem, který se tímto jevem podrobněji zabýval, byl v 80. letech 20. století americký psycholog Richard A. Gardner. (ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges, 2019, 121 s.)

¹⁹² TOMEŠOVÁ, J. Syndrom zavrženého rodiče. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndrom-zavrzeneho-rodice>.

manipulace ze strany rezidentního rodiče, musí soud vhodnými nástroji zajistit předpoklady pro narovnání narušených vztahů mezi rodiči a dětmi (např. za asistence odborníků). Nástroje mohou mít i povahu donucení, ovšem musí být přiměřené. Zároveň by měly být i časově ohraničené a nevedou-li k nápravě, mělo by od nich být upuštěno.¹⁹³

Následkem bránění ve styku může být návrh nerezidentního rodiče na výkon rozhodnutí o styku nebo může být důvodem pro nové rozhodnutí upravující výchovné prostředí dítěte. Výkon rozhodnutí může probíhat několika způsoby, přičemž je ponecháno na soudu, jaký způsob zvolí. Patří sem výzva ke splnění povinnosti, pokuta, podpůrná opatření k výkonu styku nebo odnětí dítěte. Domnívám se, že nerezidentní rodič by se měl co nejdříve obrátit na soudy a snažit se zabránit maření jeho styku s dítětem. Na druhou stranu je třeba dbát zájmu dítěte a vyvarovat se tomu, aby pro něj výkon rozhodnutí nebyl traumatizující (zejména pokud by výkonem rozhodnutí bylo odňato rezidentnímu rodiči). Následkem bránění styku může být také povinnost rezidentního rodiče k náhradě majetkové či nemajetkové újmy vzniklé nerezidentnímu rodiči v důsledku nerealizace styku s dítětem.¹⁹⁴

3.3 Informační povinnost

Součástí práva na styk s dítětem je i vzájemná informační povinnost rodičů. Rodiče mají ex lege povinnost sdělit si vše podstatné, co se týká dítěte a jeho zájmů.¹⁹⁵ To zahrnuje informace o zdravotním stavu dítěte, studijních povinnostech, prospěchu dítěte a informace o mimoškolních aktivitách, přičemž tyto informace mohou být doplněny také různými listinami jako např. vysvědčení, diplomy dítěte, lékařské zprávy.¹⁹⁶

Informační povinnost je jedním z předpokladů řádného výkonu rodičovské odpovědnosti tak, aby byla vykonávána ve shodě a v zájmu dítěte. Cílem je, aby byla náležitě zabezpečena péče o dítě. Tato povinnost je zachována i po rozvodu manželství nebo rozchodu partnerů a rodiče si tak musí informace o dítěti poskytnout bez ohledu na jejich vzájemné vztahy. Informační povinnost

---

¹⁹³ SMRŽ, J. a SPOUSTOVÁ, I. K tátovi (mámě) nechci. Tak proč tam musím? In: *Šance Dětem* [online]. 2017 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/k-tatovi-mame-nehci-tak-proc-tam-musim#odmitani-kontaktu>.

¹⁹⁴ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1514-1516 s.

¹⁹⁵ § 890 OZ.

¹⁹⁶ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 143 s.

jsou rodiče povinni plnit bez ohledu na konkrétní formu péče o dítě po rozvodu. Schopnost rodičů spolu komunikovat a předávat si informace o dítěti je zároveň významným předpokladem společné i střídavé péče. V případě výlučné péče má informační povinnost nejen rezidentní rodič, ale i rodič nerezidentní, který musí rezidentního rodiče informovat o všem, co se během styku s dítětem přihodilo. Především si rodiče musí sdělovat informace o fyzickém a psychickém stavu dítěte, včetně událostí, jež jim předcházely a mohou mít následky až v budoucnu (např. dítě píchne vosu).¹⁹⁷

OZ předpokládá, že rodiče budou schopni spolu komunikovat a předávat si informace o dítěti. Je-li komunikace mezi rodiči nedostatečná nebo zcela absentuje, může soud učinit vhodná opatření ke zlepšení komunikace mezi rodiči (např. mediace, terapie). Pokud nelze komunikaci mezi rodiči napravit, pak je možné uložit informační povinnost rodičům autoritativně. Typicky se bude jednat o případy, kdy rodič nemůže informace o dítěti získat jiným vhodným způsobem (např. pobývá v zahraničí, vykonává trest odnětí svobody). Na podkladě řádně zjištěného skutkového stavu může soud uložit rodiči povinnost, aby podával druhému rodiči informace o konkrétních podstatných záležitostech dítěte. Může také určit interval, v jakém je povinen tuto povinnost činit (např. týdně, měsíčně, čtvrtletně), jakož i způsob podání informace.¹⁹⁸ Krajský soud v Praze ale judikoval, že informační povinnost se vztahuje pouze na podstatné záležitosti dítěte. V tomto konkrétním případě se otec domáhal uložení povinnosti matce, aby pravidelně poskytovala informace o dalších důležitých skutečnostech týkajících se nezletilé (co nezletilá dělá či nedělá, má-li problémy v kolektivu, zkrátka problémy, které rodiče běžně řeší). Krajský soud v tomto případě shledal, že informační povinnost dle § 890 OZ se nevztahuje na informace o běžných záležitostech.¹⁹⁹

Rozhodnutí o uložení informační povinnosti rodiči je exekučním titulem, jehož výkon je možné provést jako u nepeněžitých plnění, tj. formou ukládání pokut.²⁰⁰ Došlo tak k překonání názoru Nejvyššího soudu, dle kterého není

---

¹⁹⁷ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1517-1518 s.

¹⁹⁸ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost.* Praha: Leges, 2016, 143-145 s.

¹⁹⁹ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 2. 2022, sp. zn. 32 Co 214/2021.

²⁰⁰ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1518-1519 s.

vzájemná informační povinnost rodičů věci péče soudu o nezletilé a tedy nebylo možné ukládat pokutu za nesplnění informační povinnosti.²⁰¹

3.4 Vzdělání

V čl. 33 LZPS je zakotveno právo každého na vzdělání, přičemž občané mají garantované právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, a dle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách. LZPS zároveň ukládá povinnost školní docházky, jejíž délku vymezuje ŠZ. Právo na vzdělání je garantováno také na mezinárodní úrovni, a to v čl. 2 dodatkového protokolu k EÚLP, jenž zdůrazňuje také právo rodičů na volbu výchovy a vzdělání jejich dětí v souladu s jejich náboženským a filosofickým přesvědčením. Právo dětí na vzdělání garantuje i čl. 28 ÚPD.

Jednou ze složek rodičovské odpovědnosti je právo a povinnost rodičů zajišťovat výchovu a vzdělání dítěte. Povinnost rodičů spočívá v jejich odpovědnosti za splnění povinné školní docházky dítěte a v zajištění nejlepšího možného dostupného vzdělání svému dítěti, jenž bude odpovídat jeho zájmům, bude dítě podporovat a rozvíjet a poskytne mu dostatečnou přípravu pro jeho budoucí povolání. Právo rodičů pak spočívá zejména ve výběru vhodného předškolního či školního zařízení, které bude dítě navštěvovat a k němuž dochází jednak při nástupu dítěte do mateřské, základní či střední školy, jednak v případě změny školy (např. z důvodu přestěhování rodiny). S ohledem na podstatný význam vzdělání pro budoucí život dítěte pak OZ řadí volbu vzdělání mezi významné záležitosti.²⁰²

Jelikož je zajištění vzdělání dítěte součástí rodičovské odpovědnosti, musí rodiče při výkonu povinností a práv z toho vyplývajících postupovat v souladu s obecnými zásadami pro výkon rodičovské odpovědnosti. Rodiče by měli jednat s ohledem na nejlepší zájmy dítěte a při rozhodování zohlednit schopnosti, nadání dítěte, jakož i jeho názor. Názor dítěte přitom bude mít s přibývajícím věkem dítěte větší váhu. Zatímco v případě mateřské a základní školy dítě zřejmě preference konkrétního školského zařízení nemá, v případě střední školy by názor dítěte měl mít pro rodiče zásadní význam. Rodiče jsou také povinni postupovat ve vzájemné

---

²⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1064/2008.

²⁰² ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 86-87 s.

shodě, což znamená, že rodiče nemohou bez vědomí a souhlasu druhého rodiče přihlásit dítě do školského zařízení nebo jej z něj odhlásit a přihlásit do jiného.²⁰³

Právě otázky vzdělání dítěte mohou často vést k neshodám mezi rodiči. Pokud spolu rodiče žijí, pak i přes případné odlišné názory na vzdělání dítěte jsou zpravidla schopni dojít k dohodě. Neshody se tak více vyskytují u rodičů, kteří spolu nežijí. Neshody se týkají především výběru školy, přičemž pramení jednak z toho, že rodič bez vědomí druhého přihlásí dítě do školního zařízení nebo dítě bez vědomí druhého rodiče odhlásí ze školního zařízení a přihlásí jej do jiného. Řízení o přijetí dítěte do školského zařízení nebo o přestupu dítěte je řízením správním dle ŠZ, kdy je zahajováno na žádost. Problematickou v tomto kontextu shledávám skutečnost, že postačí, aby žádost o přijetí nebo přestup podepsal jen jeden z rodičů. Školy zde vychází z vyvratitelné právní domněnky dle § 876 odst. 3 OZ, jenž stanovuje, že *jedná-li jeden z rodičů v záležitosti dítěte sám vůči třetí osobě, která je v dobré víře, má se za to, že jedná se souhlasem druhého rodiče*. Následně mohou nastat dvě situace. Každý z rodičů přihlásí bez vědomí druhého dítě do různých škol a ředitelé škol pak dítě zapíší i přes nesouhlasné stanovisko druhého rodiče. Nebo ředitelé škol o neshodách rodičů vědí a dítě nezapíší do žádného školského zařízení. Tato druhá situace vede k tomu, že dítě není zapsáno na žádnou školu a v případě základní školy to může znamenat, že dítě nebude plnit svou povinnou školní docházku. Ředitelé škol by v takové situaci měli přerušit správní řízení a odkázat rodiče k věcně a místně příslušnému soudu, aby rozhodl o významné záležitosti dítěte.²⁰⁴ Domnívám se, že by bylo vhodné, aby školy vyžadovaly podpis obou rodičů na žádostech dle ŠZ či doložily souhlasné stanovisko obou rodičů s podáním přihlášky. Pokud by žádost neobsahovala podpisy obou rodičů či souhlasná stanoviska, měla by škola vyzvat rodiče, který přihlášku podal, aby doložil souhlasné stanovisko druhého rodiče.

Zároveň ale zastávám názor, že by to měli být právě rodiče, kteří své neshody v otázkách výběru školy vyřeší včas a v nejlepším zájmu dítěte. Mohou tak učinit mimosoudně (např. terapie, mediátor) nebo se kterýkoli z rodičů může obrátit na soud, aby ve věci rozhodl. Obecné soudy však nemohou rozhodnout o tom, kde bude dítě vykonávat školní docházku, pokud neexistuje rozhodnutí ředitele školy o přijetí (příp. o přestupu), neboť by tím zasahovaly do pravomoci

---

²⁰³ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Vzdělání dítěte. *Bulletin advokacie* [online]. 2017 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vzdelani-ditete>.

²⁰⁴ Tamtéž.

ředitele školy.²⁰⁵ Soudy tak mohou buď nahradit souhlas jednoho z rodičů s podáním přihlášky a pokud již existuje rozhodnutí o přijetí či přestupu dítěte, pak může určit místo výkonu školní docházky dítěte. Správní řízení (o přijetí žáka, o přestupu nebo i o odkladu povinné školní docházky) jsou vázána na řadu lhůt, jenž musí být dodrženy. Rodiče musí postupovat bez zbytečného odkladu tak, aby veškerá řízení (soudní, mimosoudní i správní) byla pravomocně skončena do data nástupu do školy. Hrozí-li, že do data nástupu do školy nebudou všechna řízení ukončena (zejména u dětí nastupujících do první třídy), pak by dítě mělo automaticky zahájit povinnou školní docházku ve spádové škole, a to až do úplného vyřešení věci. S ohledem na zájem dítěte není možné, aby dítě jen z důvodu neshod mezi rodiči nezačalo školní docházku nebo ji bylo nuceno odložit.²⁰⁶

3.5 Určení místa bydliště

Určení místa bydliště je součástí rodičovské odpovědnosti, přičemž je považováno za významnou záležitost, jenž vyžaduje dohodu rodičů. Otázka místa bydliště je pro dítě zásadní z hlediska vytváření pocitu domova.²⁰⁷ Místem bydliště dítěte se ve smyslu § 877 odst. 2 OZ rozumí místo, kde se dítě zdržuje na základě dohody rodičů, rozhodnutí soudu či jiné skutečnosti a má tam své rodinné a sociální vazby (především kde navštěvuje školské zařízení, mimoškolní aktivity, má zde rodinu, kamarády apod.).²⁰⁸ Není tedy možné, aby rodič bez souhlasu druhého rodiče významně změnil místo bydliště dítěte. Takové jednání by bylo ospravedlnitelné jen v případě, že by pro to existovaly nějaké závažné důvody (např. ochrana fyzické integrity rodiče nebo dítěte v případě domácího násilí ze strany druhého rodiče).²⁰⁹ Avšak rodič bude muset podat návrh soudu, který posoudí, zda jednostranná změna bydliště dítěte byla ospravedlnitelná.

Nedohodnou-li se rodiče o změně místa bydliště dítěte, může se kterýkoli z rodičů obrátit na soud, aby ve věci rozhodnul. Změna místa bydliště by ovšem měla být významná, tedy taková, která sebou nese změnu rodinných a sociálních vazeb. Jednostranně tak může rodič změnit bydliště dítěte, pokud k tomu dochází

---

²⁰⁵ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích ze dne 13. 8. 2020, č.j. 22 Co 192/2020-733.

²⁰⁶ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Vzdělání dítěte. *Bulletin advokacie* [online]. 2017 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vzdelani-ditete>.

²⁰⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 149/20-2.

²⁰⁸ Závěry 1. rodinněprávního symposia Justiční akademie na téma Protiprávní změna bydliště nezletilého dítěte jedním z rodičů. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/stories/Aktuality/2019/vystupy_1._symposia_schvalene.pdf.

²⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 955/15-2.

např. v rámci menší obce a bude-li moci navštěvovat stejné školské zařízení, mimoškolní aktivity, nebudou narušeny vztahy k jeho kamarádům či rodině. V případě větší změny je pak vyžadován souhlas druhého rodiče. Domnívám se, že je vhodné, aby z důvodu předcházení budoucích sporů mezi rodiči si rodič, jenž chce změnu bydliště dítěte, zajistil alespoň neformální vyjádření souhlasu druhého rodiče (např. formou e-mailu). Jestliže druhý rodič se změnou nesouhlasí, je nutné se obrátit na soud s dostatečným předstihem před plánovanou změnou bydliště. Soud v řízení bude zkoumat, zda je změna bydliště dítěte v jeho zájmu. Soud zohlední jednotlivé okolnosti případu, přičemž přihlédné také k tomu, jak bude ovlivněn změnou bydliště druhý rodič. Ke změně bydliště může dojít nabytím právní mocí rozsudku, jenž nahradil souhlas druhého rodiče. Změna bydliště může představovat také změnu poměrů a může být důvodem pro nové rozhodnutí o péči o dítě, styku či výživném.²¹⁰

3.5.1 Vnitrostátní únos

Vnitrostátním únosem rozumíme situaci, kdy rodič změní bydliště dítěte bez souhlasu druhého rodiče nebo proti jeho vůli. Jedná se tedy o protiprávní, jednostranné přemístění dítěte. Druhý rodič se pak může domáhat ochrany u soudu. Nejčastěji k vnitrostátnímu únosu bude docházet, je-li dítě svěřeno do výlučné péče, neboť se rodiče často domnívají, že mohou rozhodovat o všech záležitostech dítěte bez ohledu na názor druhého rodiče.²¹¹

Druhý rodič se může domáhat soudní ochrany, přičemž tak může učinit i návrhem na nařízení předběžného opatření. Za předpokladu, že byl osvědčen úmysl rodiče protiprávně přemístit nezletilé dítě, ale k samotnému přemístění ještě nedošlo, může se druhý rodič domáhat uložení povinnosti protiprávně jednajícímu rodiči, aby se zdržel přemístění nezletilého dítěte z určitého místa. Jestliže již došlo k protiprávnímu přemístění dítěte, pak se rodič může domáhat toho, aby dítě bylo navraceno do určitého místa (do původního bydliště). Rodič by měl postupovat co nejrychleji tak, aby v případě přemístění si dítě v novém místě nevytvořilo nové vazby, jelikož poté je složité protiprávní jednání rodiče napravit. K nutnosti rychlé reakce druhého rodiče se vyjádřil i Ústavní soud, který se věnoval kritériu stability v případě vnitrostátního únosu dítěte. Ústavní soud shledal, že sice není spravedlivé

---

²¹⁰ TOMEŠOVÁ, J. Změna bydliště dítěte, část I.: Neshoda rodičů. *Právní prostor* [online]. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/zmena-bydliste-ditete-cast-i-neshoda-rodicu>.

²¹¹ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 94-95 s.

schválit jednání rodiče, jenž dítě fakticky unesl, ale je třeba přihlížet i ke kritériu stability prostředí dítěte. Dítě si na určité místo zvykne, navštěvuje zde školu, mimoškolní aktivity apod. a nebude tak v jeho zájmu ho z tohoto prostředí vytrhnout.²¹²

V některých státech právní řád stanovuje omezující pravidla pro změnu místa bydliště dítěte. Například ve Spojených státech amerických je stanoveno omezující pravidlo tzv. 50 miles law, které umožňuje rodičům, jimž bylo dítě svěřeno do péče, přestěhovat se nejvýše ve vzdálenosti 50 mil od místa bydliště druhého rodiče. Přestěhování do větší vzdálenosti je podmíněno písemným souhlasem druhého rodiče nebo souhlasem soudu, který je nutné získat před samotným přemístěním.²¹³ Osobně se domnívám, že nastavit určitá omezení pro rodiče, jenž chtějí změnit místo bydliště dítěte, by měla být zavedena i u nás, jako možnost rodiče přestěhovat se bez souhlasu druhého rodiče jen v omezené vzdálenosti (např. v rozsahu okresu) a v ostatních případech za předem daného výslovného písemného souhlasu druhého rodiče nebo s přivolením soudu.

Podle Ústavního soudu je *skutečnost, že jeden rodič jednostranně změnil bydliště dítěte, podstatnou okolností, kterou je třeba zohlednit při rozhodování o svěřeni dítěte do péče a rozsahu a podmínkách styku. Například k předání dítěte ke styku by mělo zásadně docházet v místě původního bydliště dítěte.*²¹⁴

3.5.2 Mezinárodní únos

Stejně jako u změny místa bydliště v rámci České republiky je i ke změně bydliště dítěte mimo území České republiky vyžadována dohoda rodičů. Souhlas druhého rodiče je vhodné mít v písemné podobě, přeložené do anglického jazyka nebo jazyka země, do níž se rodič s dítětem stěhuje, a s ověřenými podpisy. Jestliže druhý rodič souhlas neudělil, je možné požádat o nahrazení souhlasu se změnou bydliště dítěte soud. Soud při svém rozhodování zkoumá, zda je změna bydliště v zájmu dítěte, jak budou ovlivněny vztahy s druhým rodičem a jinými příbuznými, jak je zajištěna školní docházka dítěte, jakož i jazyková ingerence dítěte.²¹⁵

---

²¹² Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. I. ÚS 3425/19.

²¹³ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges, 2019, 80-81 s.

²¹⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 955/15-2.

²¹⁵ HUBINKOVÁ, Adéla. *Stěhování jednoho z rodičů do zahraničí s nezletilým dítětem* [online]. 2018 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stehovani-jednoho-z-rodicu-do-zahranici-s-nezletilym-ditetem-107498.html>.

Mezinárodním únosem rozumíme neoprávněné přemístění či zadržení dítěte mimo stát jeho obvyklého bydliště, a to bez souhlasu druhého rodiče nebo soudu. V souvislosti s mezinárodním únosem dítěte má zásadní význam Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980, která vstoupila pro Českou republiku v platnost 1. 3. 1998 a byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 34/1998 Sb. Tato úmluva byla dále doplněna Nařízením Brusel II. Dle Haagské úmluvy mezinárodní únos dítěte je protiprávní přemístění dítěte do některého ze smluvních států nebo zadržení dítěte v některém ze smluvních států, jestliže

- a) tím bylo porušeno právo péče druhého rodiče (nebo nositele rodičovských práv, kterým může být jiná osoba než rodič i instituce), které má buď společně nebo samostatně, a toto právo vyplývá z právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením,
- b) v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno, společně nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení, a
- c) dítě nedosáhlo věku 16 let.²¹⁶

Haagská úmluva zakotvuje právo rodiče, jenž tvrdí že bylo dítě přemístěno nebo zadrženo v cizině druhým rodičem, požádat příslušný orgán v zemi, v níž se dítě nachází, o pomoc za účelem navrácení dítěte. Příslušné orgány rozhodnou o navrácení dítěte, jestliže od protiprávního přemístění nebo zadržení uplynula doba kratší jednoho roku. Po uplynutí této lhůty, rozhodnou příslušné orgány o navrácení jen za předpokladu, že se neprokáže, že se dítě sžilo se svým novým prostředím.²¹⁷ Z uvedených principů však existují výjimky, kdy příslušné orgány nemusí nařídít navrácení dítěte (např. žalující rodič ve skutečnosti nevykonává právo péče o dítě v době přemístění dítěte nebo se s přemístěním dítěte smířil).²¹⁸

Haagská úmluva se uplatní jen mezi státy, které jsou jejími signatáři. U států, jenž nejsou Haagskou úmluvou vázány, musí být nejprve zahájeno řízení o péči o dítě v zemi únosu.

V porovnání s vnitrostátními únosy je ochrana poskytována v případě mezinárodního únosu dítěte efektivnější. U vnitrostátních únosů totiž právní úprava

---

²¹⁶ Čl. 3 a 4 Haagské úmluvy.

²¹⁷ Čl. 8 Haagské úmluvy.

²¹⁸ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 68 s.

umožňuje rodiči, jenž s přemístěním dítěte nesouhlasí, obrátit se na soud, aby rozhodl ve významné záležitosti dítěte. Výsledkem takového řízení ale nemusí být navrácení dítěte do místa jeho původního bydliště a soud ani nemůže rodiči, který dítě protiprávně přemístil, přikázat, aby se s dítětem vrátil. Může tak nastat poněkud absurdní situace, kdy přestěhuje-li se rodič do vzdálenosti 300 km od původního místa bydliště, tak druhý rodič nemá záruku toho, že bude stanovena povinnost, aby se dítě vrátilo do místa původního bydliště. Zatímco přestěhuje-li se rodič do vzdálenosti 20 km od původního místa bydliště, ale toto místo se nachází v zahraničí, pak může být takové přemístění kvalifikováno jako mezinárodní únos a za splnění podmínek dle Haagské úmluvy soud rozhodne o navrácení dítěte do země jeho obvyklého pobytu.²¹⁹ I v případě vnitrostátních únosů by tak právní úprava měla dostat určitých změn tak, aby dítěti a rodiči, jenž s přemístěním nesouhlasí, poskytovala dostatečné záruky jejich ochrany před protiprávním přemístěním dítěte.

3.6 Výkon rodičovské odpovědnosti rodiči, kteří nežijí společně

V § 908 OZ je upraven výkon rodičovské odpovědnosti rodiči, kteří žijí odděleně. Tato úprava řeší situace, kdy rodiče nejsou sezdáni nebo sice jsou manžely, ale nežijí spolu. V případě rozvádějících manželů, kteří mají nezletilé děti, je vyžadováno soudní rozhodnutí, kterým se upraví poměry k nezletilým dětem v době po rozvodu. Naproti tomu u dětí rodičů, kteří spolu nežijí, není vyžadováno soudní rozhodnutí upravující povinnosti a práva k dítěti, pokud se rodiče dohodnou. Dohoda rodičů není soudně schvalována, ani nepodléhá kontrole, zda je v nejlepším zájmu dítěte. Pokud se rodiče nedohodli, pak rozhodne o péči o dítě i bez návrhu soud, přičemž soud postupuje obdobně jako v případě řízení o úpravě poměrů k dětem v souvislosti s rozvodem manželství.²²⁰

V tomto ohledu tak můžeme sledovat nejednotnou právní úpravu vůči dětem, jejichž rodiče se rozvádějí a dětem, jejichž rodiče spolu nežijí. Zatímco dětem rozvádějících se rodičů je poskytována vyšší ochrana v podobě soudní kontroly nad úpravou poměrů pro dobu po rozvodu, tak u dětí rodičů, kteří spolu nežijí, se vychází z toho, že rodiče se budou schopni dohodnout. Přesto ale i u těchto rodičů existují konflikty, jež nejsou dořešeny a mnohdy trvá, než rodiče vyhledají

---

²¹⁹ ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017, 94-95.

²²⁰ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1623-1624 s.

odbornou pomoc nebo se obrátí na soud. Do budoucna by bylo vhodné sjednotit právní úpravu tak, aby buď byla zrušena povinnost rozvádějících se manželů soudně upravit poměry k dětem a k soudu se obracet jen v případě, že nejsou schopni se dohodnout, anebo aby bylo soudně rozhodováno o poměrech k dětem všech rodičů (tj. rozvádějících se, i rodičů, kteří spolu nežijí). Osobně se přikláním spíše k druhé variantě, ačkoliv jsem si vědoma, že by to přineslo velkou zátěž pro soudy. Proto by přijatelným řešením mohlo být přenesení části agendy na OSPOD. Pokud by rodiče uzavřeli dohodu o poměrech dítěte, pak by OSPOD mohl tuto dohodu zkontrolovat, zda je v souladu se zájmy dítěte. Jestliže by dohoda v souladu se zájmy dítěte nebyla nebo by se rodiče nedohodli, pak by ve věci rozhodoval soud.²²¹

---

²²¹ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úprava povinností a práv k nezletilým dětem v případě rozchodu a rozvodu rodičů. *Právní rozhledy*. 2016, 2016(1), 12-16 s. ISSN 1210-6410.

4 Procesní aspekty

V této kapitole se budu věnovat některým procesním aspektům souvisejícím s výkonem rodičovské odpovědnosti. Nejprve se budu zabývat právní úpravou řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a dále pak některými konkrétními řízeními, k nimž může dojít v souvislosti s výkonem rodičovské odpovědnosti a dále alternativními způsoby řešení sporů mezi rodiči.

4.1 Péče soudu o nezletilé

Právní úprava péče soudu o nezletilé je upravena v hlavě páté, oddílu pátém ZŘS, kdy zahrnuje řadu řízení, která mají různý předmět a jejichž cílem je upravit poměry nezletilých dětí. ZŘS rozděluje právní úpravu péče soudu o nezletilé do čtyř pododdílů, a to předběžná úprava poměrů dítěte (§ 452 až 465 ZŘS), úprava řízení ve věci samé (§ 466 až 477 ZŘS), zvláštní ustanovení pro řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů (§ 478 až 491 ZŘS) a úprava výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti (§ 500 až 510 ZŘS).

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé je upraveno v § 466 a násl. ZŘS, přičemž § 466 ZŘS obsahuje demonstrativní výčet řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Soud tak rozhoduje v záležitostech spadajících do rodičovské odpovědnosti, v záležitostech týkajících se výživného, statusových práv, náhradní rodinné péče, popření či určení otcovství atd.

Ve věcech péče soudu o nezletilé je věcně příslušný rozhodovat okresní soud. Místně příslušný je dle § 467 ZŘS obecný soud nezletilého dítěte. Tím je v souladu s § 4 odst. 2 ZŘS soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, své bydliště. Vyvstane-li potřeba neodkladného zákroku ve prospěch nezletilého dítěte za situace, kdy místně příslušný soud není znám nebo je znám, ale nemůže včas zakročit, je oprávněn zakročit ten soud, v jehož obvodu se nezletilý právě zdržuje. Jakmile odpadnou podmínky neodkladného zákroku, postoupí soud věc místně příslušnému soudu.²²² V souvislosti s místní příslušností soudu ve věcech péče soudu o nezletilé je nutné zmínit možnost přenesení místní příslušnosti, která spočívá v tom, že změní-li se okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost, může příslušný soud přenést svoji příslušnost na jiný soud, je-li to v zájmu nezletilého

---

²²² § 467 odst. 2 ZŘS.

dítě.²²³ Přenesení místní příslušnosti představuje výjimku ze zásady *perpetuatio fori*.

Pro stanovení účastníků řízení je nutné vycházet z definice podle § 6 odst. 1 ZŘS, dle které jsou účastníky řízení navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. Nezletilé dítě musí být v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterého jmenuje soud a jímž je zpravidla OSPOD. Účastníkem řízení ve věcech péče soudu o nezletilé je vždy navrhovatel (je-li řízení zahajováno na návrh) a nezletilé dítě, jehož poměry jsou v daném řízení upravovány. Účastníky jsou zpravidla také rodiče, avšak okruh účastníků mohou tvořit i další osoby jako prarodiče, poručníci, opatrovníci, pěstouni atd.²²⁴

V souvislosti s účastenstvím dítěte v soudním řízení je nutné také zdůraznit jeho participační práva. Soud má povinnost nezletilé dítě informovat o soudním řízení, poskytnout mu informace, aby si mohl vytvořit vlastní názor, jakož i informace o důsledcích jeho návrhu i důsledcích soudního rozhodnutí. Obdobnou povinnost jako soud má i zákonný zástupce dítěte a jeho opatrovník. Dále má soud povinnost zjistit názor nezletilého dítěte, pokud je dítě schopno formulovat své názory. Tyto povinnosti soudu jsou zakotveny v OZ, v OSŘ a ZŘS. Názor dítěte soud zjišťuje jeho výslechem, případně jej může zjistit prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného OSPODu.²²⁵ Participačním právům dítěte jsem se blíže věnovala v kapitole č. 2.1.2.

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé lze zpravidla zahájit i bez návrhu. Výjimky jsou vymezeny v § 468 ZŘS a jedná se o řízení ve věcech pro nezletilé dítě významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout a ve věcech zastupování dítěte, kdy toto řízení lze zahájit jen na návrh zákonného zástupce. Dále se jedná o řízení ve věcech přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti a ve věcech přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samotnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti, jenž lze zahájit na návrh zákonného zástupce nebo nezletilého dítěte. Ve věci samé soud rozhoduje formou rozsudku, v ostatních věcech rozhoduje usnesením (např. o jmenování kolizního opatrovníka). Soud musí v řízení postupovat s největším urychlením a nejsou-li dány důvody zvláštního zřetele hodné, vydá soud rozhodnutí ve věci

---

²²³ § 5 ZŘS.

²²⁴ ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, 239-240 s.

²²⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, 330-331 s.

samé zpravidla do 6 měsíců od zahájení řízení. Po uplynutí této lhůty se soud v odůvodnění rozhodnutí musí vypořádat s tím, proč nebyla lhůta dodržena.²²⁶

4.2 Řízení související s výkonem rodičovské odpovědnosti

V následující části této kapitoly se zaměřím na některá konkrétní řízení související s výkonem rodičovské odpovědnosti. Konkrétně se budu věnovat řízení ve věcech péče soudu o nezletilé dítě a řízení ve věcech pro nezletilé významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout.

4.2.1 Řízení ve věcech péče o nezletilé dítě

Dojde-li k rozvodu manželství musí soud nejprve rozhodnout o poměrech k nezletilému dítěti v době po rozvodu. V řízení ve věcech péče o nezletilé dítě soud rozhoduje nejenom o svěřením dítěte do péče (výlučné, střídavé nebo společné), ale případně také o výživném a o úpravě styku s druhým rodičem.²²⁷ Účastníky řízení jsou rodiče a nezletilé dítě, které musí být zastoupeno kolizním opatrovníkem. Samotné řízení může být zahájeno na návrh i bez návrhu. Soud zahájí řízení i bez návrhu v případě, kdy rodiče podají jen návrh na rozvod manželství. Dokud rozsudek o úpravě poměrů k dítěti nenabude právní moci, nebude nařízeno jednání ve věci rozvodu.²²⁸

Zajisté bude v zájmu dítěte, aby se rodiče na porozvodové péči o dítě dohodli, protože dohoda rodičů bude v praxi respektována více než autoritativní rozhodnutí soudu.²²⁹ Dohoda mezi rodiči totiž nejlépe odráží určitý kompromis rodičů k uspořádání poměrů k jejich dítěti a bude mu tak zpravidla vytvářet nekonfliktní prostředí, ve kterém bude moci vyrůstat.²³⁰ S ohledem na nejlepší zájmy dítěte by měl samotný soud vést rodiče k uzavření dohody. Dle § 474 odst. 1 ZŘS může soud za tímto účelem rodičům uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smířčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, nebo jim nařídít setkání s poskytovatelem odborné pomoci, zejména odborníkem v oboru pedopsychologie.

---

²²⁶ § 471 ZŘS.

²²⁷ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. V Praze: C.H. Beck, 2017, 53-54 s.

²²⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 947-950.

²²⁹ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016, 1589 s.

²³⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 947-950.

Rodiče si musí uvědomit, že i v době po rozvodu manželství spolu budou muset v záležitostech dítěte spolupracovat. Proto je jistě vhodné vést rodiče k dohodě o záležitostech dítěte již před samotným rozvodem. Například Okresní soud v Mostě vyžaduje, aby rodiče nejpozději při soudním jednání předložili vyplněný rodičovský plán. Rodičovský plán má především chránit samotné dítě a má pomoci rodičům najít kompromis v otázkách péče o společné dítě po rozvodu manželství. Rodičovský plán představuje formulář, jenž nutí rodiče zamyslet se nad praktickými otázkami v souvislosti s péčí o dítě v době po rozvodu, přičemž tyto otázky se týkají péče a bydliště, komunikace dětí a rodičů, školských zařízení, mimoškolních aktivit, lékařské péče, prázdnin a svátků, finančních otázek, komunikace rodičů a dalších otázek. Rodičovský plán mohou rodiče vyplnit společně, ale i každý zvlášť (zejména panují-li mezi nimi neshody) a za pomoci odborníků se pak snaží sladit náhled na řešení daných oblastí.²³¹ Domnívám se, že rodiče by měli mít obligatorně povinnost předložit soudu rodičovský plán, na němž se dohodli buď sami nebo za pomoci odborníků. Rodičovským plánem by rodiče mohli do budoucna předcházet řadě sporů ohledně výkonu rodičovské odpovědnosti, přičemž takový stav by mohl být jedině v nejlepším zájmu dítěte.

Inspiraci, jak zajistit spolupráci rodičů v době po rozvodu, bychom mohli nalézt i v zahraničí. Například v Dánsku musí rodiče povinně absolvovat kurz spolupráce po rozvodu formou e-learningu, a to ještě předtím než se dostaví před soud. V rámci tohoto kurzu se spolu rodiče učí komunikovat a lépe předcházet konfliktním situacím. Podobně pak dále také v Singapuru jsou rodiče povinni absolvovat tzv. Rodičovský program, v rámci něhož se rodiče učiní dělat informovaná rozhodnutí, která především zohledňují zájem dítěte.²³²

I přesto, že se rodiče dohodnou na porozvodovém uspořádání poměrů, musí soud zkoumat, zda je dohoda v souladu se zájmy dítěte. Poté soud buď v plném rozsahu dohodu schválí nebo ji neschválí.²³³ Pokud soud shledá, že dohoda není v souladu se zájmy dítěte, dohodu neschválí a ve věci rozhodne autoritativně. Podle Ústavního soudu by ale ingerence státu do rodinných poměrů by však měla nastoupit jen v případech nezbytně nutných. Pokud jsou rodiče schopni se na určitém uspořádání poměrů svého společného dítěte dohodnout a tato dohoda

---

²³¹ Rodičovský plán. In: Justice.cz [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/rodicovsky-plan/>

²³² NOVÁKOVÁ, M., POLÁKOVÁ, P. a kol. Metodika edukace rodičů v rozvodové situaci [online]. 2021, 10-12 s. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2022/05/metodika_ekudace_rodicu_v_rozvodove_situaci.pdf

²³³ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. V Praze: C.H. Beck, 2017, 59 s.

není ve zjevném rozporu s nejlepším zájmem dítěte, měly by soudy souhlasné stanovisko rodičů respektovat.²³⁴

Pokud se rodiče na porozvodovém uspořádání poměrů dítěte nedohodnou nebo je dohoda rodičů v rozporu se zájmy dítěte, pak musí soud ve věci rozhodnout autoritativně. Soud při rozhodování vychází z kritérií uvedených v § 906 až 908 OZ, jakož i dalších kritérií vymezených judikaturou. V řízení musí být zajištěna také participační práva dítěte, neboť pro určení porozvodových poměrů dítěte je rozhodující také postoj a přání dítěte.²³⁵ Kritérii pro svěření dítěte do péče jsem se blíže zabývala v kapitole č. 3.1. Ve věci pak soud rozhoduje rozsudkem, jehož účinky nastávají právní mocí rozsudku. Stane-li se dítě zletilým během řízení, soud řízení zastaví.

V případě, že spolu rodiče nezletilého dítěte nežijí, a nedohodnou-li se na úpravě poměrů takového dítěte, rozhodne o nich na návrh nebo i bez návrhu soud. Ustanovení § 906 a 907 OZ se užití obdobně.

4.2.2 Řízení ve věcech významných pro dítě

Významnými záležitostmi dítěte, jakož i možností rodičů obrátit se na soud, jsem se již věnovala v kapitole č. 2.2.2. V této kapitole bych se proto chtěla zaměřit na některé problematické procesní aspekty při rozhodování o významných záležitostech dítěte.

K neshodám rodičů v otázkách výkonu rodičovské odpovědnosti může docházet bez ohledu na to, jestli jsou manžely či nikoli (resp. zda spolu žijí či nežijí). Neshodnou-li se rodiče v záležitosti, jenž je pro dítě významná nebo pokud jeden z rodičů vyloučí druhého rodiče z rozhodování o významné záležitosti, mohou se rodiče obrátit na soud, aby ten ve věci rozhodl. Jedná se o řízení ve věci péče soudu o nezletilé dle § 466 písm. j) ZŘS, jehož účastníky jsou vždy oba rodiče a nezletilé dítě, které je zastoupeno kolizním opatrovníkem. Řízení je možné zahájit pouze na návrh jednoho z rodičů. Právě návrhovost řízení je v praxi poměrně problematická, neboť nedohodnou-li se rodiče a žádný z nich se neobrátil na soud, tak záležitosti dítěte mohou zůstat nedořešené.²³⁶ Vezměme si například situaci, kdy dítě má nastoupit do první třídy a rodiče se nemohou dohodnout na volbě školy. S ohledem na neshody rodičů ředitel školy nemůže zapsat dítě do školského

²³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2016, sp. zn. III. ÚS 2298/15.

²³⁵ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1599 s.

²³⁶ SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář.* 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, 1011-1026 s.

zařízení, správní řízení o přijetí přeruší a rodiče vyzve, aby se obrátili na soud. Rodiče však toto neučiní a neshody mezi sebou rodiče nevyřeší, což může vést k tomu, že dítě do první třídy nenastoupí a nezačne plnit povinnou školní docházku. Domnívám se, že do budoucna by měla být návrhovost řízení náležitě upravena. Jednak by se měl rozšířit okruh osob, jež mohou jménem dítěte podat návrh na zahájení řízení, přičemž takovou osobou by měl být zejména OSPOD. Jednak by mělo být možné zahájit řízení i bez návrhu. V uváděném případě by pak stačilo, aby ředitel školy zjistil neshody mezi rodiči v otázkách výběru školy a následně dal podnět k soudu k zahájení řízení.

Soud v tomto řízení rozhoduje o významných záležitostech dítěte. Demonstrativní výčet těchto záležitostí obsahuje § 877 odst. 2 OZ, kdy se jedná o nikoliv běžné a obdobné léčebné zákroky, určení místa bydliště a volbu vzdělání dítěte druhého rodiče. Soud bude muset v každém jednotlivém případě posoudit, zda se jedná o záležitost významnou pro zájem dítěte.²³⁷

Soud může o významné záležitosti dítěte rozhodovat předběžně i následně. Jestliže se rodiče neshodnou v záležitosti, jenž je pro dítě významná, bude soud rozhodovat předběžně. Zákon předpokládá, že se ale rodiče o dohodu alespoň pokusí, ovšem již dále neupřesňuje, jak se mají o uzavření dohody pokusit než se obrátí na soud. Tedy zda stačí, že se o záležitostech dítěte radili nebo musí vyhledat odbornou pomoc např. psychologa či mediátora.²³⁸ Přikláním se spíše k názoru, že vyhledání odborné pomoci rodiči je zcela dobrovolné a není předpokladem pro podání návrhu na zahájení řízení. Dojde-li soud k závěru, že je to třeba k ochraně zájmů dítěte, může pak rodičům nařídít účast na jednání s mediátorem, rodinné terapii apod.

Pokud soud rozhoduje ve věci předběžně, může nahradit souhlas jednoho z rodičů, shledá-li, že je v zájmu dítěte, aby byl zastupován pouze jedním z rodičů nebo může rozhodnout tak, že určí např. bydliště dítěte nebo základní školu, na kterou bude dítě zapsáno.²³⁹

Jestliže soud rozhoduje o významných záležitostech dítěte následně, bude se jednat o případ, kdy rodič rozhodl bez vědomí druhého rodiče, který o tom buď vůbec nevěděl nebo neměl časový prostor k záležitosti týkající se dítěte vyjádřit

---

²³⁷ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1452 s.

²³⁸ Tamtéž, 1451 s.

²³⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, 821 s.

svůj názor, jenž se liší od názoru rodiče, který ve věci rozhodl. Je nutné zmínit, že zákon se nezabývá tím, zda se opominutý rodič o dítě zajímal nebo zda neodmítl otázky týkající se dítěte s druhým rodičem projednat.²⁴⁰ Následné rozhodování soudu může být problematické, neboť již došlo k realizaci rozhodnutí o významné záležitosti dítěte a je otázkou, o čem má soud rozhodovat. Např. pokud již byl učiněn nikoliv běžný lékařský zákrok, soud takové rozhodnutí jen těžko změní. Rodič, který nesouhlasí s rozhodnutím učiněným druhým rodičem, se musí soudní ochrany domáhat včas tak, aby soud případné rozhodnutí nebo jeho následky mohl zvrátit.

Je-li třeba zatímně upravit poměry dítěte, pak rodič může navrhnout také vydání předběžného opatření. Dle usnesení Krajského soudu v Praze: „*Navrhuje-li jeden z rodičů v řízení o rozhodnutí o významné záležitosti dítěte vydání předběžného opatření, je povinen složit jistotu podle § 75b odst. 1 o.s.ř.*“²⁴¹

Na závěr této kapitoly bych uvedla, že v zájmu dítěte by se rodiče měli vždy snažit spolupracovat a své případné neshody řešit primárně mimosoudní cestou, ať už například formou mediace nebo rodinné terapie. Soudní řízení by mělo být až poslední možností, jak vyřešit neshody mezi rodiči.

4.3 Alternativní způsoby řešení rodinných sporů

Pro děti jsou konflikty rodičů vždy stresující, bez ohledu na to, co je jejich původem (rozvod, neshody o významných záležitostech dítěte, o styku apod.). Za účelem ochrany zájmu dítěte by soudy v řízení měly vést rodiče ke smírnému vyřešení jejich sporů, tedy aby rodinný spor vyřešili formou dohody, která bude odpovídat zájmům všech a především pak zájmům dítěte. Soud tak může rodičům uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smířčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, nebo nařídí setkání s psychologem zaměřeným na dětskou psychiku.²⁴²

Jedním z prostředků určených k překonání neshod mezi rodiči je rodinná mediace, která se zaměřuje na řešení konfliktů vyplývajících z rodinných vztahů. V rámci mediace se členové rodiny (resp. rodiče) setkají s mediátorem, který podporuje komunikaci mezi zúčastněnými osobami tak, aby dosáhli smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody. Výsledkem mediace nemusí

---

²⁴⁰ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1451 s.

²⁴¹ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 100 Co 15/2017.

²⁴² MACKOVÁ, Alena. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář s důvodovou zprávou a judikaturou.* Praha: Leges, 2016, 785 s.

být dohoda mezi rodiči, ale může sloužit také k vzájemnému porozumění mezi rodiči, zjištění, co je podstatou jejich neshody a možnosti jejího řešení atd. Mediace se vyznačuje neformálnějším přístupem, jenž umožňuje přizpůsobit postup mediace individuálním okolnostem každého případu.²⁴³ Jak jsem zmínila, účast na mediaci může rodičům nařídít soud, takové mediace se pak rodiče musí zúčastnit. Rodiče se ale mohou mediace účastnit i z vlastní iniciativy nebo na doporučení OSPODu či soudu, kdy taková mediace je zcela dobrovolná. Smírné řešení sporu mezi rodiči je dozajista výhodnější pro zájmy dítěte, ale přesto nemusí být mediace vždy vhodným řešením (např. předchozí násilí v rodině).²⁴⁴ Nejčastěji je mediace využívána v souvislosti s rozvodem či rozchodem rodičů.

Dalším prostředkem pro řešení konfliktů je například rodinná terapie. Jedná se o metodu psychoterapie, která se zabývá rodinnými konflikty a pomáhá je překonat a dosáhnout takového fungování rodiny, se kterým budou její členové spokojeni a které bude v zájmu dítěte.

V neposlední řadě bych zmínila tzv. Cochemskou praxi, která vznikla v 90. letech 20. st. v Německu. Cochemská praxe je model interdisciplinární spolupráce profesí zapojených do řešení rodičovského konfliktu. Cílem je přimět rozvádějící se rodiče ke spolupráci a jednat v zájmu dítěte. Dohodě mezi rodiči totiž většinou brání jejich neschopnost povznést se nad své partnerské konflikty a plně vnímat zájmy svého dítěte. Právě zapojení odborníků by mělo rodičům pomoci potlačit jejich partnerské konflikty a zlepšit jejich komunikaci tak, aby vykonávali rodičovskou odpovědnost řádně a v souladu se zájmy dítěte. V rámci Cochemské praxe je kladen důraz na to, že rozhodnutí patří do rukou rodičů, jenž mají také odpovědnost za své dítě. Dalšími principy je rovnost všech zapojených profesí, koordinace postupů zapojených profesí a v také respekt, komunikace a orientace na zájmy dítěte ze strany všech zúčastněných osob.²⁴⁵

4.4 Změna poměrů

Výkon práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti má dlouhodobý charakter a způsob jeho výkonu závisí na řadě okolností (věk dítěte, potřeby dítěte, změny rodinného života jeho rodičů atd.). Rozhodnutí týkající

---

²⁴³ MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015, 123-126 s.

²⁴⁴ CIPRÝN, Štěpán. Rodinná mediace. *Střídavka* [online]. 2018 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/rodinna-mediace/>.

²⁴⁵ VRAŠTILOVÁ, Nikol. Cochemská praxe v ČR. *Právní rozhledy*. 2022, 2022(11), 391 s. ISSN 1210-6410.

se péče o dítě tak nemohou být zcela neměnná.²⁴⁶ OZ připouští změnu rozhodnutí týkající se výkonu rodičovské odpovědnosti, změní-li se poměry. Soud tak učiní i bez návrhu,²⁴⁷ přičemž soud může schválit dohodu rodičů nebo ve věci rozhodnout autoritativně.

Aby soud přistoupil ke změně svého rozhodnutí, musí nastat podstatná změna poměrů, přičemž změna může nastat na straně rodičů i dítěte. Soud vždy poměřuje význam změny poměrů a zájem dítěte na stabilním výchovném prostředí. Podle Ústavního soudu: „*Nezmění-li soud úpravu výchovných poměrů tehdy, kdy nad zájmem dítěte na stabilním výchovném prostředí převáží významnost nastalé změny okolností a tuto změnu označí bez dalšího za nepodstatnou, může dojít k porušení práva dítěte a jeho rodiče na respektování rodinného života podle čl. 32 odst. 4 LZPS. Stabilita výchovného prostředí není abstraktní princip, který by byl hoden ochrany sám o sobě.*“²⁴⁸

---

²⁴⁶ MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975.* Praha: Leges, 2016, 1625-1627.

²⁴⁷ § 909 OZ.

²⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 3413/14.

Závěr

Tématem mé diplomové práce byl „Výkon rodičovské odpovědnosti před a po rozvodu manželství“, jejímž cílem bylo nastínit tuto problematiku ve světle současné právní úpravy a judikatury.

V první kapitole jsem se zaměřila na základní vymezení institutu rodičovské odpovědnosti, která představuje soubor povinností a práv, jenž mají rodiče vůči svým dětem. Jejich prostřednictvím mohou rodiče výchovně působit na své dítě od jeho narození a zpravidla až do doby než nabude plné svéprávnosti. Účelem institutu rodičovské odpovědnosti je tak samotná realizace rodičovství a ochrana dítěte. V této kapitole jsem dále popsala vznik a zánik rodičovské odpovědnosti, rozlišila pojem nositel a vykonatel rodičovské odpovědnosti, stručně vymežila obsah rodičovské odpovědnosti a zabývala se zásahy do rodičovské odpovědnosti.

Právní úprava stanovuje základní pravidla pro výkon rodičovské odpovědnosti, jenž mají být rodiči dodržována bez ohledu na to, zda jsou manžely či nikoli, a dále stanovuje také zvláštní pravidla pro výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství a pro případ, kdy spolu rodiče nežijí. Druhou kapitolu mé diplomové práce jsem věnovala základním pravidlům stanoveným pro výkon rodičovské odpovědnosti, a to jednak ve vztahu k dítěti, mezi rodiči navzájem a ve vztahu k třetím osobám. Ve vztahu k dítěti je nutné klást důraz na zásadu nejlepšího zájmu dítěte, která prostupuje celým rodinným právem. V souladu s touto zásadou pak i rodiče musí vykonávat rodičovskou odpovědnost. Vedle toho jsem se ve vztahu k dítěti zabývala také participačními právy dítěte, která má dítě vůči svým rodičům i soudům. Tato práva zahrnují právo dítěte být informováno o záležitostech, které se ho týkají, a právo sdělit svůj názor a svým názorem ovlivnit rozhodnutí, za předpokladu, že dítě je schopno svůj názor formulovat s ohledem na stupeň jeho vývoje. Rodiče mají rovné postavení při výkonu rodičovské odpovědnosti a vykonávají ji ve vzájemné shodě. To znamená, že rodiče by měli mít stejné výchovné postoje a o záležitostech dítěte se vzájemně informovat a radit, tak aby shody mohli dosáhnout. Současně jsem však uvedla případy, kdy shody dosáhnout nelze. Jednak je to v případě nebezpečí z prodlení při rozhodování o záležitostech dítěte a jednak případy, kdy nelze shody dosáhnout ze subjektivních důvodů. Zde je pak nutné zkoumat, zda se jedná o běžnou či významnou záležitost, neboť jedná-li se o záležitost významnou, může se rodič obrátit předběžně i následně na soud, aby ve věci rozhodl. V neposlední řadě jsem se v druhé kapitole zabývala výkonem rodičovské odpovědnosti ve vztahu k třetím osobám. Realizace

základních pravidel stanovených pro výkon rodičovské odpovědnosti zpravidla nedělá větší obtíže rodičům, kteří spolu žijí. Tito rodiče je zpravidla vykonávají automaticky a jsou přirozenou součástí jejich rodinného života.

Za stěžejní považuji třetí kapitolu, ve které jsem se zabývala výkonem rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství. Rozvod manželství je zátěžovou situací pro celou rodinu. Zejména pro děti bývá rozvod stresovou situací, neboť dochází k narušení jejich rodinného zázemí. OZ proto stanovuje zvláštní pravidla pro výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství, jejichž účelem je ochrana dítěte a jeho zájmů v době po rozvodu. Po rozvodu manželé zůstávají rodiči svého dítěte a je tak plně zachována jejich rodičovská odpovědnost. I nadále musí rodiče vykonávat rodičovskou odpovědnost v souladu se zájmy dítěte, ve vzájemné shodě a současně je zachováno jejich rovné postavení. Přesto může být výkon rodičovské odpovědnosti rozvodem ovlivněn, protože soud musí obligatorně rozhodnout o poměrech dítěte v době po rozvodu, což zahrnuje především rozhodnutí o péči o dítě, styku s dítětem a případně o dalších otázkách spadajících do rodičovské odpovědnosti. V této kapitole jsem se proto detailně zaměřila na úpravu svěřením dítěte do péče. Dále jsem se zabývala stykem rodiče s dítětem, informační povinností rodičů a některými významnými záležitostmi dítěte, které mezi rodiči často vyvolávají neshody, a to vzděláním a určením místa bydliště.

Rodinné vztahy jsou velmi individuální a nelze tak stanovit jednotný model péče o dítě, který bude vyhovovat všem rodinám. Při rozhodování o porozvodové péči o dítě musí soud nalézt řešení, jenž bude v nejlepším zájmu dítěte a bude zohledňovat konkrétní okolnosti případu. Současně je kladen důraz na to, aby bylo zachováno právo dítěte na péči obou rodičů a právo obou rodičů na péči o své dítě. OZ rozlišuje tři základní formy péče o dítě – výlučnou, střídavou a společnou péči. Ze zákona nevyplývá, že by měla mít některá forma péče přednost, avšak z judikatury Ústavního soudu můžeme dovodit preferenci střídavé péče. Podle Ústavního soudu totiž střídavá péče nejlépe odpovídá právu dítěte na péči obou rodičů a právu rodičů na péči a výchovu svého dítěte, a proto by měla být pravidlem a jiné řešení výjimkou, avšak i Ústavní soud si uvědomuje, že střídavá péče nemusí být vhodným řešením pro každé dítě. V tomto kontextu se s Ústavním soudem ztotožňuji a ve své práci jsem navrhla možnost střídavé péče na zkoušku, jenž by mohla ověřit, zda je střídavá péče vhodným řešením pro dítě.

Ať už je zvolena jakákoliv forma péče o dítě, práva a povinnosti rodičů zůstávají i po rozvodu stejná. Avšak u rodiče, který nemá dítě v péči, dochází

k faktickému omezení výkonu rodičovské odpovědnosti co do osobní péče v době, kdy nemá dítě ve své péči. Faktické omezení výkonu rodičovské odpovědnosti se nejvíce projevuje u výlučné péče. Je-li ovšem nastaven široký styk nerezidentního rodiče s dítětem, pak je výkon rodičovské odpovědnosti zachován u obou rodičů v podstatě stejně a co do výkonu rodičovské odpovědnosti, pak v podstatě není rozdíl mezi střídavou a výlučnou péčí. Navíc po rozvodu rodičů je bez ohledu na formu péče téměř nemožné zajistit absolutní rovnost rodičů při výkonu rodičovské odpovědnosti. Současně bych zdůraznila, že je jedno, jaká péče je zvolena, ale vždy je třeba dbát na zájmy dítěte, aby mělo své zázemí, mohlo rozvíjet vztahy k oběma svým rodičům, byly zajištěny jeho materiální i nemateriální potřeby, a aby vyrůstalo v nekonfliktním prostředí, tak aby mohlo přirozeně prosperovat.

V souvislosti s péčí o dítě jsem se zabývala také stykem rodiče s dítětem, neboť prostřednictvím styku se prohlubují vztahy mezi rodičem a dítětem a je tak nutné jej zachovat i po rozvodu manželství. Zejména u výlučné péče může nerezidentní rodič právě v době styku vykonávat svoji rodičovskou odpovědnost. Součástí práva styku je také vzájemná informační povinnost mezi rodiči, která je předpokladem pro řádný výkon rodičovské odpovědnosti tak, aby byla vykonávána ve shodě a v zájmu dítěte.

Dále jsem se věnovala vzdělání a určení místa bydliště dítěte. Obě tyto záležitosti řadí OZ mezi významné záležitosti dítěte, jenž vyžadují dohodu rodičů a neshodnou-li se, pak se kterýkoli z nich může obrátit na soud, aby ve věci rozhodl. Právě otázky vzdělání a určení místa bydliště dítěte jsou často předmětem sporů mezi rodiči, a to bez ohledu na to, zda spolu žijí či nikoli. V otázkách vzdělání spočívají neshody rodičů primárně ve výběru školského zařízení. Problematickým aspektem je skutečnost, že přihlášku do školského zařízení může podepsat jen jeden rodič, který tak může učinit i bez vědomí druhého rodiče, což je příčinou častých sporů. Vhodné proto shledávám, aby veškeré žádosti dle ŠZ byly podepsány oběma rodiči nebo aby k nim bylo připojeno souhlasné stanovisko obou rodičů. V otázkách určení místa bydliště jsem se věnovala především vnitrostátnímu a mezinárodnímu únosu, tj. situacím, kdy rodič protiprávně změní místo bydliště dítěte bez vědomí druhého rodiče. V obou těchto případech se rodič, jenž nedal souhlas ke změně místa bydliště, může domáhat soudní ochrany. Ve své práci jsem však shledala, že ochrana poskytována v rámci mezinárodních únosů je efektivnější, neboť za splnění stanovených podmínek soud přikáže navrácení dítěte do původního

místa bydliště. Naproti tomu u vnitrostátních únosů se rodič sice může domáhat, aby soud rozhodl ve významné záležitosti dítěte, ale výsledkem řízení nemusí být povinnost protiprávně jednajícího rodiče vrátit se do původního místa bydliště. Pokud totiž rodič, jenž s přemístěním nesouhlasí, nejedná včas, tak si dítě může v novém místě vytvořit nové vazby a soud může shledat, že převažuje zájem dítěte na stabilním prostředí, z něhož není vhodné ho vytrhnout. Domnívám se, že by tak bylo vhodné sjednotit soudní ochranu poskytovanou u vnitrostátních a mezinárodních únosů. Vedle toho by pak bylo možné se inspirovat i zahraniční právní úpravou a zakotvit omezující pravidla pro změnu místa bydliště dítěte (např. omezení vzdálenosti).

Závěrem třetí kapitoly jsem také porovnala právní úpravu výkonu rodičovské odpovědnosti po rozvodu rodičů a rodičů, kteří spolu nežijí. Zatímco OZ vyžaduje obligatorní soudní rozhodnutí upravující poměry dítěte v době po rozvodu, tak u rodičů, kteří spolu nežijí, se předpokládá, že se na soud obrátí až v případě, že se o poměrech dítěte nedohodnou. Do budoucna by bylo vhodné právní úpravu sjednotit, přičemž se přikláním spíše k tomu, aby s ohledem na ochranu nezletilého dítěte bylo vyžadováno rozhodnutí o poměrech dítěte u rozvádějících se rodičů i rodičů, kteří spolu nežijí.

Poslední kapitolu jsem věnovala některým procesním aspektům souvisejícím s výkonem rodičovské odpovědnosti. V této kapitole jsem se okrajově zabývala obecnou právní úpravou ve věcech péče soudu o nezletilé a dále řízení ve věcech péče o nezletilé dítě a řízení ve věcech pro nezletilé významných a poukázala jsem na některé možné alternativní způsoby řešení rodičovských konfliktů. Ve vztahu k řízení ve věcech péče o nezletilé dítě se domnívám, že je vhodné rodiče vést k uzavření dohody ohledně porozvodové úpravy poměrů k dítěti, protože i po rozvodu rodičů spolu musí rodiče spolupracovat v záležitostech dítěte. Za účelem uzavření dohody mezi rodiči mohou soudy rodičům nařídít účast na mediaci, terapii apod. Vedle toho by bylo vhodné uložit rodičům povinnost, aby nejpozději při soudním jednání předložili rodičovský plán, na němž se dohodli sami nebo za pomoci odborníků. Prostřednictvím rodičovského plánu mohou rodiče předcházet řadě sporů, neboť již před samotným rozvodem nutí rodiče zamyslet se nad praktickými otázkami souvisejícími s péčí o dítě. U řízení ve věcech významných pro dítě by poté bylo vhodné rozšířit okruh osob, jež mohou podávat návrh na zahájení řízení a současně umožnit, aby soud řízení zahájil i bez návrh vyžadující-li to zájmy dítěte.

Resumé

This diploma thesis topic is „Execution of parental responsibility before and after divorce“. The aim of this diploma thesis was to outline this issue in the light of current legislation and case law.

In the introductory part of my thesis, I focused on the institute of parental responsibility. Parental responsibility is a set of obligations and rights through which parents can influence and raise their child. Through parental responsibility parents exercise parenthood and protect their child. In this part, I further dealt with the creation and termination of parental responsibility, the distinction between holders and executors of parental responsibility and the possible interference with parental responsibility.

The Civil Code lays down the basic rules of the exercise of parental responsibility, which parents must respect, whether they are married or not. Furthermore the Civil Code also sets out special rules for the execution of parental responsibility after a divorce and for the execution of parental responsibility of parents who live apart. The second part of this thesis dealt with basic rules established for the execution of parental responsibility, namely in relation to the child, between the parents and in relation to third parties.

The following part dealt with the exercise of parental responsibility after the divorce. Divorce is a stressful situation for the whole family, especially for the children. As already mentioned the Civil Code establishes special rules for the exercise of parental responsibility after the divorce. The purpose of these rules is primarily to protect the child and his or her interests after the divorce. In this part I focused in detail on the child custody after the divorce. Family relationships are very individual and it is impossible to establish a universal model of child custody. When deciding on child custody after the divorce, the court must find a solution that is in the best interests of the child and takes into account the specific circumstances of the case. The Civil Code distinguishes three basic forms of child custody – the care of one of the parents, joint care and shared care. The obligations and rights of the parents remain the same after the divorce, whatever form of child custody is chosen. However a parent who does not have custody of the child has a de facto limitation of his or her parental responsibility as regards personal care during the time when the child is not in his or her care.

In the context of child custody, I also dealt with the contact between a parent and his child. Through this contact the relationship between child and parent

deepens and it is therefore necessary to maintain this contact even after the divorce. The right of access also includes a mutual obligation of information between the parents, which is a prerequisite for the proper exercise of parental responsibility.

Further I addressed the child's education and the determination of the place of residence which are considered to constitute relevant matters. Both of these matters often cause disagreements between parents, regardless of whether the parents are married or not. Lastly I also compared the exercise of rights and duties of parents after the divorce and of parents who live apart.

The last part dealt with some procedural aspects related to the exercise of parental responsibility. Firstly I dealt with the general legislation on the custody of minors by the court. Subsequently, I dealt with specific proceedings, namely proceedings relating to the care of minor child and proceeding relating to relevant matters of child. I also pointed out some possible alternative ways of resolving parental conflicts.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

FRANCOVÁ, M. a DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-500-9.

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017. Academis iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

JIRSA, J., KORNEJ, M., ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kolektiv autorů. *Občanský zákoník – Komentář s judikaturou*. Svazek VII – Příbuzenství a švagrovství (§ 771- 927). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 978-80-7400-795-8.

MACKOVÁ, Alena. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. Praha: Leges, 2016. Komentátor. ISBN 978-80-7502-122-9.

MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015. ISBN 9788026209683.

MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář*. Svazek IV. § 655-975. Praha: Leges, 2016. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.

NOVOTNÝ, P., IVIČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., a VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. 2., aktualizované vydání. Praha: GRADA Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0431-4.

RADVANOVÁ, Senta. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7.

ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-342-1.

SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-606-7.

SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-788-0.

ŠÍNOVÁ, R., WESTPHALOVÁ, L. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-179-3.

ŠMÍD, O. DEMJANOVÁ, R. a kol. *Povinnosti a práva rodičů k dětem*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-195-3.

TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-596-1.

ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha. Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7478-937-3.

Odborné články

BURIÁNOVÁ, Pavla. Střídavá péče, aneb střídání rodičů, či dětí. *Rodinné listy*. 2017, 2017(9), 5 s. ISSN 1805-0824.

FIDRMUCOVÁ, Anna. Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(8), 277 s. ISSN 1210-6410.

HÖHNE, S. a PALONCYOVÁ, J. Péče a výživa dětí po rozchodu rodičů podle výsledků opatrovnických řízení. *Demografie*. 2021, 2021(1), 5 s. ISSN 0011-8265.

KORNEL, M.: Některé problematické aspekty principu nejlepšího zájmu dítěte. *Právní rozhledy*, 2013, č.3. ISSN 1210-6410.

KOVÁČOVÁ, A. a SPÁČIL, O. Slyšení dítěte v rámci rodinné mediace. *Právní rozhledy*. 2014, 2014(10), 353. ISSN 1210-6410.

KRZYSZTYNIAK, Katarzyna. Kde začíná a kde končí střídavá péče? *Právo a rodina*. 2022, 2023(1), 7 s. ISSN 1212-866X.

KŘÍSTEK, Adam. Mezery v zákonech z hlediska ochranné funkce zákonného zastoupení dětí. *Právo a rodina*. 2015, 2015(11), 2-3 s. ISSN 1212-866X.

LUŽNÁ, Romana. Nejlepší zájem dítěte. *Rodinné listy*. 2017, 2017(10), 18 s. ISSN 1805-0824.

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Možnosti realizace styku rodiče s dítětem. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(18), 617 s. ISSN 1210-6410.

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*. 2016, 2016(2), 8 s. ISSN 1212-866X.

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úprava povinností a práv k nezletilým dětem v případě rozchodu a rozvodu rodičů. *Právní rozhledy*. 2016, 2016(1), 12-16 s. ISSN 1210-6410.

SCHÖN, Monika. Vztahy mezi rodiči při výkonu rodičovské odpovědnosti. *Právní rozhledy*. 2015, 2015(1), 5-9. ISSN 1210-6410.

TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázaně pro děti lepší. *Právo a rodina*. 2006, 2006(11), 20-21 s. ISSN 1212-866X.

VÁŇOVÁ, Lucie. K nálezů Ústavního soudu o střídavé péči. *Rodinné listy*. 2017, 2014(7), 17 s. ISSN 1805-0824.

VRAŠTILOVÁ, Nikol. Cochemská praxe v ČR. *Právní rozhledy*. 2022, 2022(11), 391 s. ISSN 1210-6410.

WESTPHALOVÁ, Lenka. Problematické aspekty styku rodiče s dítětem. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(11), 386. ISSN 1210-6410.

Internetové zdroje

BUČKOVÁ, Adéla. Střídavá péče jako postulát, ze kterého není úniku? [online]. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-jako-postulat-ze-ktereho-neni-uniku-114836.html>.

CIPRÝN, Štěpán. Rodinná mediace. Střídavka [online]. 2018 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/rodinna-mediace/>.

HOBLÍKOVÁ, Ž., KROPÁČKOVÁ, J. Zjišťování názoru dítěte v soudním řízení – mezioborová studie. *Právní prostor* [online]. 2019, 1.10.2019 [cit. 2023-03-02]. ISSN 0231-6625. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/zjistovani-nazoru-ditete-v-soudnim-rizeni-mezioborova-studie>.

HUBINKOVÁ, Adéla. Stěhování jednoho z rodičů do zahraničí s nezletilým dítětem [online]. 2018 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stehovani-jednoho-z-rodicu-do-zahranici-s-nezletilym-ditetem-107498.html>.

KOMÁRKOVÁ, Lucie. Je střídavá péče opravdu pravidlem aneb průřez judikaturou Ústavního soudu. *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/je-stridava-pece-opravdu-pravidlem-aneb-prurez-judikaturou-ustavniho-soudu>

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Vzdělání dítěte. *Bulletin advokacie* [online]. 2017 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vzdelani-ditete>.

SMRŽ, J. a SPOUSTOVÁ, I. K tátovi (mámě) nechci. Tak proč tam musím? In: *Šance Dětem* [online]. 2017 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/k-tatovi-mame-nehcci-tak-proc-tam-musim#odmitani-kontaktu>.

TOMEŠOVÁ, J. Dohody rodičů - soudem schválené a mimosoudní. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/dohody-rodicu-soudem-schvalene-a-mimosoudni>.

TOMEŠOVÁ, J. Proč by mělo být dítě svěřováno do společné péče obou rodičů? *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/proc-melo-byt-dite-sverovano-do-spolecne-pecce-obou-rodicu>.

TOMEŠOVÁ, J. Společná péče o nezletilé dítě. *Právní prostor* [online]. 2017 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pecce-o-nezletile-dite>.

TOMEŠOVÁ, J. Syndrom zavrženého rodiče. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndrom-zavrzeneho-rodice>.

TOMEŠOVÁ, J. Úvaha o hranici mezi střídavou a výlučnou péčí o nezletilé dítě. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/ht-uvaha-o-hranici-mezistridavou-a-vylucnou-peci-o-nezletile-dite>.

TOMEŠOVÁ, J. Změna bydliště dítěte, část I.: Neshoda rodičů. *Právní prostor* [online]. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/zmena-bydliste-ditete-cast-i-neshoda-rodicu>

Výbor OSN pro práva dítěte vydal komentář k nejlepšímu zájmu dítěte [online]. 2013, 6. 6. 2013 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/aktuality/vybor-osn-pro-prava-ditete-vydal-komentar-k-nejlepsimu-zajmu-ditete-107820/>

Jiné zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1) [online]. ohchr.org, 29. 5.2013 [cit. 2022-11-02]. Dostupné na: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf.

NOVÁKOVÁ, M., POLÁKOVÁ, P. a kol. *Metodika edukace rodičů v rozvodové situaci* [online]. 2021, 34-35 s [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: [https://www.cochem.cz/wp-](https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2022/05/metodika_ekudace_rodicu_v_rozvodove_situaci.pdf)

[content/uploads/2022/05/metodika_ekudace_rodicu_v_rozvodove_situaci.pdf](https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2022/05/metodika_ekudace_rodicu_v_rozvodove_situaci.pdf)

Rodičovský plán. In: Justice.cz [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/rodicovsky-plan/>

Začátek formuláře

Závěry 1. rodinněprávního symposia Justiční akademie na téma Protiprávní změna bydliště nezletilého dítěte jedním z rodičů. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/stories/Aktuality/2019/vystupy_1._symposia_schvale_ne.pdf.

Právní předpisy a mezinárodní úmluvy

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 94/1996 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., obecný občanský zákoník rakouský.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících).

Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 34/1998 Sb., o sjednání Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí).

Úmluva o právech dítěte (Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte).

Evropská úmluva o výkonu práv dětí (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 54/2001 Sb. m. s., o výkonu práv dětí).

Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 6/05.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2887/09.
Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2248/10.
Nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. PS 266/10-3.
Nález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10-2.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 419/11.
Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12-2.
Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.
Nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13-2.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 3880/13.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 1649/13.
Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13.
Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.
Nález Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2015, sp. zn. II. ÚS 2943/14.
Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2014, sp. zn. II. ÚS 1835/14.
Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2016, sp. zn. III. ÚS 2298/15.
Nález Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 3413/14.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 2224/14.
Nález Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 955/15-2.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 1234/15.
Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2016, sp. zn. III. ÚS 2298/15.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. IV. ÚS 106/15.
Nález Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. I. ÚS 153/16-1.
Nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16-3.
Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. I. ÚS 823/16-2.
Nález Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. I. ÚS 2996/17.
Nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2018, sp. zn. IV. ÚS 1286/18.
Nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2018, sp. zn. IV. ÚS 773/18-2.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 1903/18.

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. IV. ÚS 2630/19-3.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. I. ÚS 3425/19.
Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 149/20-2.
Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2611/20-3.
Nález Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21-2.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 7. 2021, sp. zn. III. ÚS 1619/21.
Nález Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2022, sp. zn. I. ÚS 847/22-2.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1064/2008.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3909/2010.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011.
Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 100 Co 15/2017.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2019, sp. zn. 24 Cdo 3460/2018.
Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích ze dne 13. 8. 2020, č.j. 22 Co 192/2020-733.
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 2. 2022, sp. zn. 32 Co 214/2021.